

# ПАМ'ЯТКА ІЗ СВЯТА

Відкриття Української  
Католицької Вищої  
Школи

в Стемфорді, Конн.

1933.

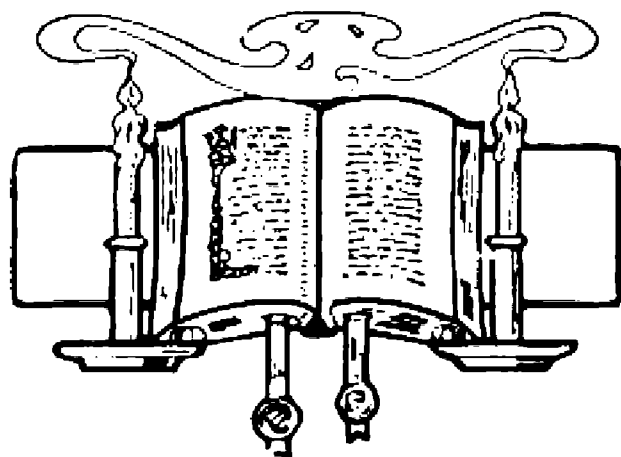
# ПАМ'ЯТКА ІЗ СВЯТА

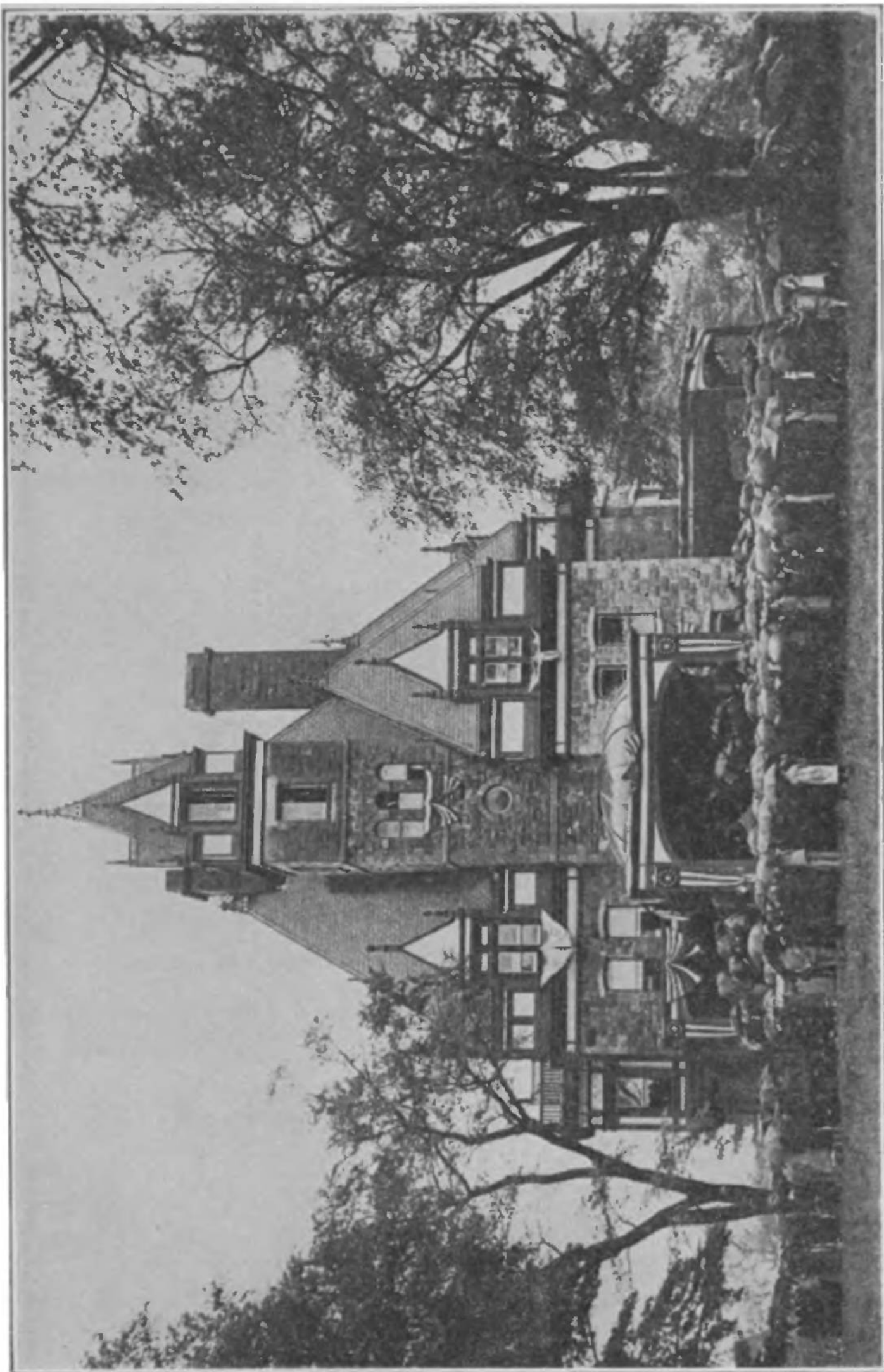
Відкриття Української Католицької  
Вищої Школи

в Стемфорді, Конн.



4 Вересня 1933.





Урсинська Школа в Сент-Германі, Вісконсин.





# До Вірних Католицьких Українців в Новому Світі

Через кілька літ довелось Нам “проти рожна перти”. Однак за помочю Всевишнього діло довершене. Католицький український загал, йдучи за своїм духовним проводом, допоміг Нам заложити й відкрити першу українську вищу школу, приміщену в Стемфорді, стеїту Конетикат, як правильну американську “високу школу” — “гайскул”. Для нас, Українців католиків, вона є Українським Католицьким Семинаром, значить вищою школою, при котрій учні мають рівночасно утримання. Наші предки на рідній Україні закладали колись бурси при таких школах, а обставини в Америці показують, що й тут треба йти тією самою дорогою.

Великий здвиг народу, який прибув на посвячення Української Католицької Вищої Школи з усіх усюдів, засвідчив, що ідея такої саме школи якраз відповідає потребам американських Українців. Це утвердило Нас в переконанні, що наша дорога була добре вибрана.

Ось причина, чому Ми мусимо тепер йти вперед зі здвоєною енергією: Пятьдесять минулих літ наші імігранти заклали церковні громади. Пятьдесять літ шукали наші передові священики і світські одиниці способу, якби забезпечити існування українського доросту при цих церквах. Вони, а тепер ми всі, є свідками, як розбігається молоде українське католицьке покоління по різних закутках, неначе ховаючись перед собою самим. Богато втратила наша українська католицька іміграція своїх членів, збільшаючи силу противників, а часом і ворогів українського народу. Богато пішло в чужий, індеферентний табір. А лише одна частина остала при нашій рідній традиції, при українській католицькій Церкві.

З тими, що остали вірні високій ідеї, приходиться Нам підіймати працю упорядкування шкільного питання серед української громади в Америці. Початок зроблений. Маємо осередок вищої науки при Українській Католицькій Школі в Стемфорді. Цю школу хочемо Ми вивінувати у всі потрібні научні засоби й обсадити її найкращими научними українськими силами.

Щоби цю ціль досягнути, не пожалуємо нічого, що лише стоїть Нам до розпорядимости.

Та сила українського католицького Єпископа в Америці опирається на підтримці цілого українського католицького Загалу: Духовенства й Вірних. Отже від тієї підтримки буде залежати також і повний успіх школи. Коли ціла Українська Католицька Громада в Америці стане на сторожі вищої школи в Стемфорді, то ця сила буде вистарчаюча. Тоді не треба буде журитися ні забезпеченням школи в фонди ні числом учнів. Одно й друге має наша українська іміграція і її молоде, американсько-українське покоління.

З вірою в дальшу поміч Божу і Пречистої Діви Марії, покровительки нашої Української Католицької Вищої Школи і з надією на солідарну постану вірних католицьких Українців в Америці, Ми підемо дальше вперед в наших змаганнях.

† КОНСТАНТИН, Еп-п.



### Телеграма до Найсвятійшого Отця

HIS HOLINESS

Citta del Vaticano, Rome, Italy.

The Bishops, the Clergy and thousands of Faithful assembled this day September 4, 1933, at Stamford, Conn., at the dedication of the Preparatory Seminary, hereby submit their humblest loyalty and love to your Holiness.

BISHOP CONSTANTINE BOHACHEWSKY.



### Телеграма до Апостольського Делегата

HIS EXCELLENCY, MOST REV.

AMLETO, GIOVANNI CICCONANI

1811 Biltmore St., Washington, D. C.

The Bishops, the Clergy and thousands of Faithful assembled this day, September 4, 1933 at Stamford, Conn., at the dedication of the Preparatory Seminary, express their deepest gratitude for inspiring message and blessing and submit their loyalty and love.

BISHOP CONSTANTINE BOHACHEWSKY.



СВ. ОТЕЦЬ ПАПА ПІЙ ХІ.

# Український Празник у Стемфорді

Колиб так незрівнаноу терпеливість і витривалість українського народу у злиднях можна було перемінити у творчу енергію, ми стали би першим народом у світі — така думка насувається свідомому українському громадянинови, котрий бачив 4-тисячну масу українського народу що залягла всі кімнати до другого поверха величавого будинку Української Католицької Вищої Школи у Стемфорді, Конетикат; переповнила вестибул школи; окружила священо-діствуюче духовенство перстеном із богослужебним престолом у середині; скупчила на великих сужних ганках під дахом, тих що не могли дістатись до середини будинку і станула муром перед ротундою, де був уставлений престіл.

Будинок гарно удекорував наш артист А. Борик з Нью Йорку, а величавий напис над брамою “Витайте”, заманював кожного.

А дощ що іноді перемінявся у зливу, падав без упину від самого досвіту в сам день празнику, цебто 4 вересня, 1933, на американський Лейбор Дей. Як раз серед такої зливи приїздили одинцем і гуртами й масами наші люди із стейту Конетикат, Ровд Айленд, Мессечусетс, Нью Гемпшер, Нью Йорк, Нью Джерзи, Пенсилвенія, Вест Верджинія й інших. Їхали автобусами, автомобілами, троками, (Гетьманська Січ з Філадельфії, ще в неділю вечір), залізничними поїздами, електричними возами.

З Нью Йорку виїхало 7 автобусів і 20 автомобілів зпід української католицької церкви св. Юрія при 7-ій улиці з Ексцеленцією Василем Володимиром Ладикою, єпископом католиків Українців у Канаді на чолі в супроводі поліції на моторциклах, а окремий поїзд із стації Гренд Сентрел при 42 улиці.

На стації Стемфорді чекали на Ньюйорчан зорганізовані у братство громадяни стемфордські і коли поїзд приїхав, уставились усі в маніфестаційний похід. На чолі станула українська банда під проводом капельника з Пасейку, гром. Маїка; дальше американські й українські прапори стемфордського братства та чорноморські Січовики з Нью Йорку в одностроях, а за ними яких 300 людей рядових й кілька автомобілів, і всі разом перей-

шли середину міста Стемфорду аж до парку що окружає будинок вищої школи.

Дощ що на часочок перестав наче для відпочивку, люнув знову в середині дороги, але не зломив бадьорости паломників. Всі ішли охочо вперед під звуки оркестри й радувалися жовто-синіми стрілками, поприбиваними на телеграфічних стовпах за дозволом бурмістра міста, п. Йосифа А. Бойла, для орієнтації українських гостей що приїздили з усіх сторін до міста. Крім цього на роздорожах стояли філадельфійські Січовики-гетьманці, порозсилані їхнім отаманом, п. Василем Волчанським, для допомоги приїжджаючим десятками автобусів та автомоболів.

Хори з українських католицьких церков, у загальній силі 300 співаків, явилися впору. Це були Боян з Ньюарку, з диригентом п. Теодозієм Каськовом; Товариство Лисенка з Джерзи Ситі, з диригентом Андрієм Гелою; Український Хор з Нью Йорку, з диригентом Теодором Онуфриком; Боян з Йонкерс, з диригентом Михайлом Фатюком; Хор Молодої України з Бруклина, з диригентом Василем Савицьким; Боян з Бейону, з диригентом Василем Мельничуком; Боян з Елизабету, з диригентом С. Ядловським. Всі приїхали автобусами на умовлений час щоби звеличати релігійно-національний празник після чотиромісячної підготовки на спільних пробах.

Коли приїзні виповнили будинок і піддаша, було очевидне що нема що іти до невеликої латинської церкви, а треба відправити богослуження на місці, не зважаючи на дощ. Чорноморська Січ з прапорами уставилась на підвищенні, нароком на богослуження уставленім під ротундою і замкнула кордоном вихід з парку. Командант, гр. Петришин з Джерзи Ситі, дав знак і прапорщики уставились у своєму місці, а за ними мужва. Це була наче почесна сторожа з переду престола, уставленого по середині. На даний знак Гетьманська Січ що уставилася на вході до вестибулу за престолом, пішла на гору разом з убраним до Служби Божої духовенством щоби супроводити наших Владик. Після цього почалася в годині 11 Архиєрейська Служба Божа.

Дорогий Гість з Канади, Преосвящений Кир Василь Володимир Ладика, правив Богослужбу в сослуженні Всвітл. о. Петра Понятишина з Нью Йорку і Впр. о. Филимона Тарнавського з Честер, Па. Дияконували Всч. оо. Сильвестер Журавецький, ЧССВ з Шикаго і Іван Шуховський з Коговс, Н. Й. Асистували Всч. оо. др. Онуфрій Ковальський, др. С. Тиханський, др. С. Федаш, церемонієром був о. Роман Крупа з Френкфорд, Па., а йо-



**ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННИЙ А. ДЖ. ЧІКОНАНІ**  
Апостольський Делегат у Вашингтоні



му помагав о. Олександр Павляк з Нью Йорку і о. С. Побуцький з Оберн та о. М. Колтуцький з Істон, Па.

По обох боках престола засіли на почесних місцях два другі Владики української католицької церкви, Ексцеленція Василь Такач, Єпископ Підкарпатських Русинів та Ексцеленція Константин Богачевський, український Єпископ з Філадельфії. Як почесні гості іменем управи міста Стемфорд явились: мейор міста, Йосиф А. Бойл, директор поліції Джан Б. Бреннан, та капітан Джордж МекКарті. Як представники українських організацій були присутні на богослуженні: о. Антін Лотович, голова Провидіння, Іван Борисевич, касієр, Теодор Чемерис, фінансовий секретар та Антін Цурковський, рекордовий секретар цієї Організації з Філадельфії, пп. Микола Мурашко голова і Роман Слободян фінансовий секретар Українського Народнього Союзу з Джерзи Ситі. Крім цього були ще радні УНСоюзу; Ілля Гузар з Нью Йорку, Григорій Євусяк з Джерзи Ситі, та члени контрольної комісії Дмитро Капітула й Антін Пашук з Пенсилвенії. Прибуло багато священників та інших громадян з блищих і дальших околиць.

Загально говорять що величавий числом і добором голосів та артистичним відспіванням цілої Служби Божої, Злучений Хор з різних наших церков під управою учителя п. Андрія Гели з Джерзи Ситі, перевишив сам себе. Три сотки молодших і старших людей, дівчат і хлопців, вистояло на зливнім дощі уставлені на долині в парку зараз біля підвищення, накриті парасолями увесь час через більше як дві години і майже махінально сліdkували за ударом палички диригента, бо ледви могли бачити його знаки, або свої ноти. А співали найвеличавіші музичні твори церковних композиторів. Це була справжня жертва із сторони співаків і нема досить признання для них щоб нагородити їх витривалість, працю і посвяту. Лиш висока ідея могла їх усіх зібрати разом і додати їм цієї української впертости, що перейшла в пословицю.

А як скінчилася Служба Божа, канадійський Владика зложив привіт українському католицькому загалови і його Владиці Кир Константинови від католиків Українців Канади в тім важнім дні відкриття осередка української науки; просив допомогти нашому Владиці утримати це діло і завізвав присутних послати свої діти до цієї школи, щоби виховати характерних та ідейних провідників українському народови в Америці на релігійному і національному полі.



Тому що богослуження протянулось задовго і через те ціла програма свята могла припізнитися, а також тому що через зливний дощ люди порозміщувались по різних закамарках будинку, Преосвящений Кир Константин рішився не виголошувати своєї празничної проповіді, а оголосити її друком.

Наступила кінцева часть богослуження, а це “многолїтствїя”, яке лїднїс Преосвящений Кир Володимир, а хор неначе співаючи антифоннї строфи, на них автоматично відповідав. Відспївали грїмке “Многая Літа” в такїй черзі: Вселенському Архієреєви, Пієви Папі Римському; Високопреосвященому Митрополитови Кир Андрееви; всім українським католицьким єпископам; Його Ексцеленції Кир Константинови; Його Ексцеленції Кир Василєви; всьому українському католицькому Духовенству у Злучених Державах обох єпархїй; всім добродїям що причинились до закупна шкільного будинку; всім Українцям католикам у Злучених Державах; Злученим Хорам і всім гостям що прибули на отворення школи; всім Українцям в Старому Краю і на цілому світі.

Впр. о. совїтник Тарнавський вніс з черги “Многая Літа” в честь Його Ексцеленції Кир Володимира, єпископа канадїйських Українців католиків і благодарственна Служба Божа скінчилась.

Неструджений головний впорядчик свята Впр. о. Володимир Лотович з Джерзи Ситї, повідомив з естради всіх зібраних що зараз після Служби Божої буде святочний обїд для тих що зголосились наперед, а для інших приготована холодна перекуська в окремїм будинку зараз через дорогу від шкільного будинку. Після обїду, казав, в годині 3.30 відбудеться в концертній салї середньої публичної школи у Стемфордї (Стемфорд Гайскул) святочна академія на яку запрошується всіх зібраних гостей.

Після проголошення цеї оповїстки почав нарїд розходитись, кождий у свїй бїк, хто на перекуску, хто на святочний обїд, хто в гостї до стемфордських Українців, а хто звїдувати будинок школи. А відпочивку потребував кожен, бо не лише фізичне вичерпання із сил давалося кождому у знаття, але також і журба за успїх свята лягла на душу кождого. Видко що Господь поблагословив цю журбу, бо після богослуження дощ устав і люди могли свобідніше відїтхнути.

**Семен Демидчук.**

# Святочне Приняття

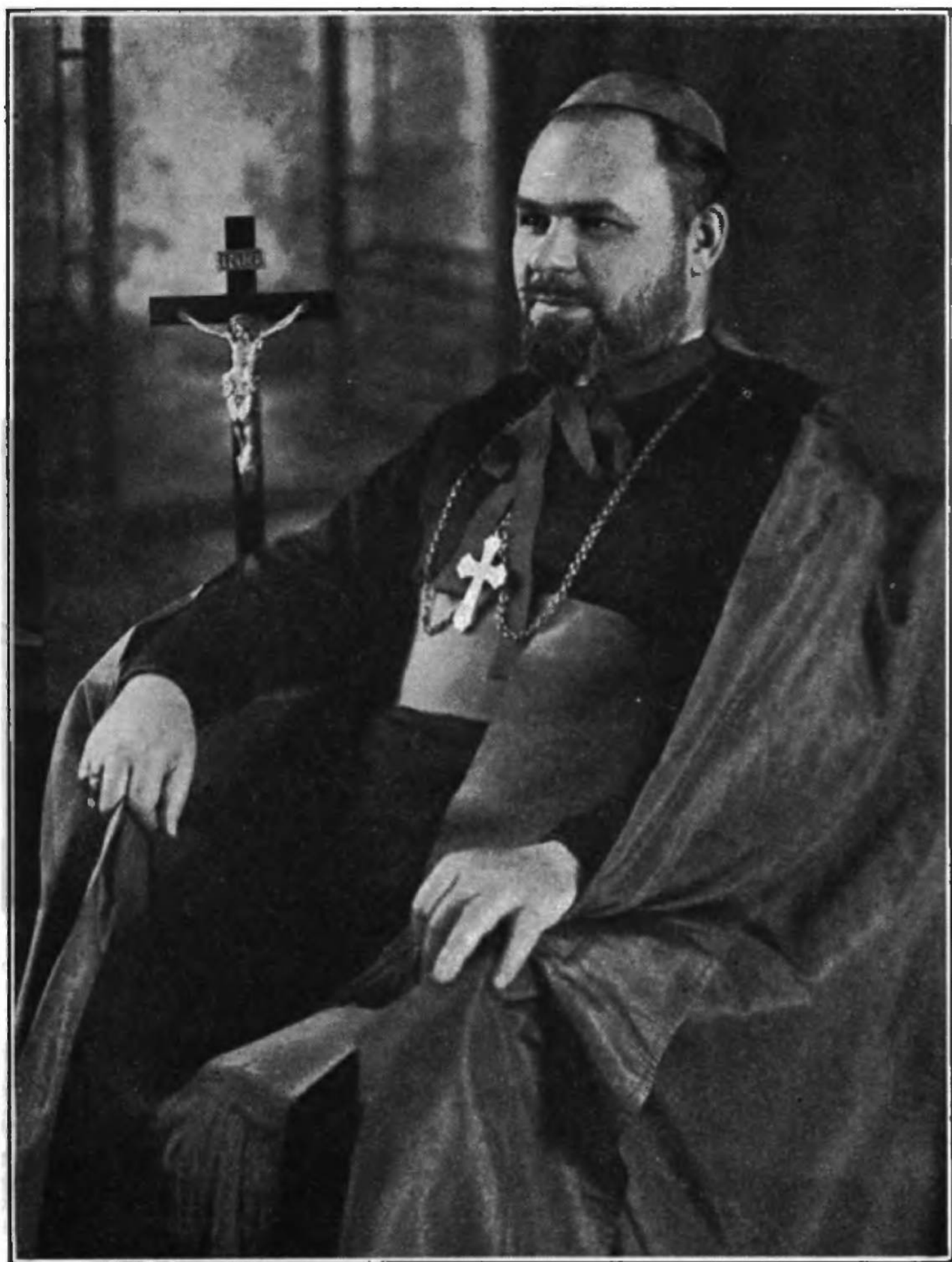
Яких три неправильні блаки від Української Католицької Школи у Стемфорді, на горбку Строберрі Гилл, стоїть велика міська висока школа (гайскул). В ній є простора обідна сая на долині, а ще більша концертна сая на горі. Ту то обідну салюкафетерію, вдалось головному впорядчикови Впр. о. Володимирови Лотовичеви, дістати від міської шкільної ради на святочний обід для гостей що прибули на посвячення школи, а концертну салю на святочну академію опісля.

Треба признати що мейор міста Стемфорду, п. Йосиф Бойл, ішов на руку головному впорядчикови у всім. Число гостей було таке велике що не можна було всіх прийняти. Правильних місць було 600, але завдяки маніпуляції впорядчика обіду, гр. Геррі Євусяка з Джерзи Ситі, приставлено столи і в той спосіб добуто місць аж для 767 осіб. Значить, обідова сая була так виповнена як ніколи передтим.

З причини припізнення кінця богослуження, спізнено також і з обідом, бо він розпочався в годині 2 пополудні замість в 1.30. Загуділо в кафетерії як в улию. Коли на салю увійшли Владики: **Ексцеленція**

**Константин Богачевський, Ексцеленція Василь Такач і Ексцеленція Василь Володимир Ладика,** всі гості встали і оплесками прийняли Достойників.

Зібрані гості поводитись із збереженням всяких правил етикету, знак що це був квіт нашої іміграції із своїм духовенством. Для сторії треба записати імена священників що явились на відкритті школи а потім на обіді. Були це: Всесв. о. Петро Понятишин, бувший адміністратор української католицької дієцезії, а дальше теперішні совітники дієцезальні, Впр. оо.: о. Олександр Пик, Филемон Тарнавський, Антін Лотович, Павло Процько, Іван Ортинський, Іван Кутський, Лев Чапельський, відтак головний впорядчик свята, о. Володимир Лотович, його дорадник о. Йосиф Чаплинський, і всі ті що брали участь в богослуженні чи то при асисті, чи помагаючи при збірці на школу вчасі Служби Божої, чи то помагаючи в інший спосіб, щоби свято випало величаво. Були це: Всч. і Впр. оо.: Олександр Павляк, Олександр Прис-тай, Олександр Ротко, Евстахій Сидоряк, Василь Жолдак, Дмитро Добротвір, др. Микола Копачук, Мирон Данилович, Іван Захарко, Максим Кінаш, Ро-



**ЕКЦЕЛЕНЦІЯ ПРЕОСВ. КИР Др. КОНСТАНТИН БОГАЧЕВСЬКИЙ**  
**Епископ Галицьких Українців в Злучених Державах**

ман Волинець, Михайло Скроцький, Іван Шуховський, Роман Крупа, Василь Маньовський, Мих. Продан, Михайло Олексів, Григорій Кульчицький-Цмайло, Володимир Уляницький, Мих. Кузів, Євген Бартіш, Мирон Залітач, Атанас Черепаняк, Степан Побуцький, Андр. Хлестун, Сильвестер Журавецький, ЧСВВ., Михайло Колтуцький, др. Дмитро Гулин, др. Онуфрій Ковальський, Ярослав Скроцький, Михайло Капець, о. Н. Дебур, др. Степан Тиханський, Андрій Рудакевич, Вас. Тремба, др. Василь Федаш. З підкарпатської дієцезії разом з Преосвященим Василем Такачем прибули: Впр. о. Михайло Яцкович, Впр. о. Василь Березь, Всч. оо.: Осип Пеняк і Юрій Кандра. Був це загалом найбільший збір духовенства з нагоди якогонебудь народнього свята.

Обід розпочали молитвою Преосвящені Владики.

Ледви мали гості час дещо перекусити, як **Впр. о. Володимир Лотович**, головний впорядчик, привитав зібраних іменем Господаря цілого празника, отже Кир Константина і після кількох жартівливих заміток запропонував зібраним на провідника і товстмастера святочного обіду, **Впр. о. дра Миколу Копачука** з Ембридж, Па. Цей не дав довго на себе ждати, а відразу приступив до привитання всіх зібраних, починаючи від Владик, переходячи до представни-

ків допомогових організацій, отже до Провидіння й Українського Народнього Союзу які засіли при почеснім столі разом з іншими почесними гостями, а далше членів хорів і громад та за порядком викликав до слова назначених бесідників.

Кожда промова була духовим пиром, але жаль що задля великого числа гостей не можна було докладно чути всього сказаного. Тому ті промови будуть видруковані в цілості окремо. Після кожної промови Товстмастер жартами апелював до зібраних щоби завести можливу тишину, але це лише в части вдавалося.

Низку промов розпочав **Все-св. о. Петро Понятишин**, парох з Нью Йорку. Він історично виводив як Католицька Церква опікувалася школами від самого початку існування і як Українська Церква переняла цю ролю на себе. **о. Антін Лотович**, як голова Провидіння, висловив побажання щоби школа яку тепер закладаємо, стала нашою академією і що в цій справі наше Провидіння дасть усю поміч на яку його стати.

**П. Дмитро Капітула**, з Мек Аду, Па., як один з найстарших громадян імігрантів американської України, пригадав на важкі початки української іміграції, на труднощі наші в закладанні культурних інституцій і висловив свою радість, що ще за свого життя він міг власни-

ми очима оглядати першу вищу українську школу в Америці.

**П. Микола Мурашко**, як голова Україн. Народнього Союзу, пригадав що ця організація від самого початку дбає про культурні установи серед українського громадянства в Америці, пригадав що 18-та головна Конвенція УНСоюзу в Дітройт асигнувала на першу вищу українську школу \$500 і обіцяв, що УНСоюз і на далі буде підтримувати змагання Преосвященного Владика в культурній національній праці. **Геррі Євусяк** з Джерзи Ситі, Н. Дж., привітав старшу іміграцію в імені тут родженої української молоді і дякував Владичі за здвигнення Української Католицької Вищої Школи для вжитку молоді. **Др. Лонгин Цегельський** заявив отверто що українська держава впала не лише через наших ворогів, але також тому

що ми в минулому вчили нарід бунту проти свого добра і вщиплювали ненависть. Тепер треба завернути з дороги, поставити клич: "Без Бога ані до порога" і вчити любви Українї на християнських засадах. Тих засад треба вчити в новій високій українській школі яку власне відкриваємо.

Через промови обід протягнувся поза третю годину і тому треба було добре ~~в~~спішитися щоби викінчити програму цілого свята. Тому Преосвящені Владика встали до молитви, за ними всі інші гості і після молитви пішли безпосередно до концертної салі в горішній часті будинку — Стемфорд Гайскул Одиторіум щоби після покріплення тіла смачними, скромними, але добірними стравами наситити ще свого духа рідною піснею.

**Семен Демидчук**



## **FIRST UKRAINIAN HIGH SCHOOL IS DEDICATED HERE**

**About 3,000 People Take Part in Ceremony in Pouring Rain—Rt.**

**Rev. Basil Wladimir Ladyka, Bishop of Ukrainian Catholics in Canada, Celebrates Pontifical Mass.**

Nearly 3,000 persons from various sections of the United States and from Canada stood in the pouring rain of yesterday morning, on the grounds of the former Glen Eden School on Glenbrook Road, while the Rt. Rev. Basil Wladimir Ladyka, bishop of the Ukrainian Catholics in Canada, celebrated the Pontifical Mass that was part of the dedication ceremonies of the first Ukrainian Catholic High School to be founded in America.

The program for the day included luncheon in the Stamford High School cafeteria after the Mass, and songs and speeches in the Stamford High School auditorium later in the afternoon.

### **Elaborately Decorated.**

The stone building, which was formally dedicated yesterday, had been elaborately decorated for the occasion with American and Ukrainian flags, and a special platform has been constructed for the use of the priests during the Mass. It was planned that should it rain on this day to which Ukrainians throughout the land had looked forward for many weeks, the Mass would be celebrated in St. Mary's R. C. Church. So large was the attendance, however, that this plan proved impossible.

Visitors came in private cars, in special buses chartered for the occasion, and by train. They went directly to the school, where a large banner of welcome had been strung across the entrance. The rain seemed to matter little to them, and they stood solemnly and reverently during the impressive service.

Bishop Ladyka was assisted in the Mass by the Very Rev. Peter Poniatishin of New York, and the Very Rev. Philemon Tarnavsky of Chester, Pa., as assistant priests, and the Rev. Silvester Zuravetsky, O. S. B. M., of Chicago, and the Rev. John Shuhovsky of Cohoes, N. Y., as deacons.

### **In Right Spirit.**

The Rev. R. Krupa, of Philadelphia, was master of ceremonies, and the Rt. Rev. Constantine Bohachevsky, founder of the Ukrainian High School, and Ukrainian Catholic Bishop of Philadelphia, preached the sermon. He pointed out the importance of religion in the life of the individual and the community, and emphasized the need of bringing up Ukrainian youth in the right spirit. He emphasized the value of the school being dedicated, because of the part it would play in the training of youth.

The Rt. Rev. Ladyka also spoke. He complimented the Ukrainians of America for their accomplishments. This bishop of the Canadian Ukrainian Catholics pointed out that this occasion was the first in history of Ukrainian Catholics in America where the three bishops were present at one festival.

The Mass was in the church Slavonic language, according to the Greek-Ukrainian rite of the Catholic Church. Most of the speeches and songs were in Ukrainian, and those of Ukrainian descent who were present had a most delightful day. Members of the Sitch, an organization of young Ukrainians, were present in uniform

and a number of little girls were dressed in native Ukrainian costumes. The combined choirs who took part in the ceremonies numbered 300 members, and sang beloved songs of the Ukraine at the afternoon gathering.

The Rt. Rev. Basil Takach, Bishop of the Greek Catholic Diocese of Pittsburg, was the special guest of honor of the day. Mayor Joseph A. Boyle, Police Chief John B. Brennan and Police Captain George H. McCarthy were among the local guests of honor.

Singing at the Mass was rendered by the United Choir of the Ukrainian Catholic churches of the vicinity of New York, under the direction of Andrew Gela, of Jersey City, N. J.

The Very Rev. Wladimir Lotowycz, of Jersey City, N. J., was manager of the dedication festival, arranging the entire program and presiding at the afternoon session.

The visitors had a full opportunity to inspect the building and to wander about the spacious grounds during the noon hour. Many of them brought their own lunches, which they ate in happy groups. About 200 attended the luncheon at the High School cafeteria.

Special police were provided to direct traffic near the school and the Stamford High School, and to attend to other details.

Miss Mary Gela of Jersey City, N. J., gave several vocal selections during the luncheon.

### **Afternoon Program.**

The afternoon program was in charge of Theodore Kaskiw, of Newark, N. J., who also directed the United Choir of mixed voices. This choir, which made an impressive showing, consisted of the Boyan Society, of Newark, N. J., of which Mr. Kaskiw is leader; the Lyssenko Society of Jersey City, N. J., Andrew Gela, leader; the Ukrainian Choir of St. Georges' Ukrainian Catholic Church of New York City, Theodore Onufryk, leader; the Boyan Society of Yonkers, N. Y., M. Fatiuk, leader; the Young Ukraine Choir of Brooklyn, N. Y., B. Savitsky, leader; the Boyan Society of Bayonne, N. J., B. Melnychuk, leader, and the Boyan Society of Elizabeth, N. J., S. Yadlowsky, leader.

The program was opened by the United Choir, singing "Help us, our Lord," a Catholic anthem of the Ukrainians, by D. Kotko, followed by the "Star-Spangled Banner."

The Very Rev. Wladimir Lotowycz of Jersey City, N. J., gave an introductory address, which brought enthusiastic applause from his audience. Stephen Shumeyko of Newark, N. J., spoke on "The Striving of the Young American-Ukrainians." Simon Demydchuk of



New York City, on "The Significance of the New School to the Ukrainian Community," and the Very Rev. Joseph Czaplynsky of Elizabeth, N. J., on "The Road to Higher Ideals."

A woman's choir from the Ukrainian Women's League, directed by Miss Mary Gela, of Jersey City, sang "The Cherry Orchard," by M. Hayvoronsky and "The Geese Are Swimming," by F. Kolessa. The choir of the Ukrainian Catholic Church of Ansonia, directed by R. Hvozdevich, sang "Live on, Ukraine," by M. Hayvoronsky and "In a Foreign Country," by H. Davidovsky.

"Hamaleya," a poem by Taras Shevchenko with music by Bili-kovsky, was rendered by the male choir, under the direction of Mr. Kaskiw, with B. Savitsky reciting, and M. Fatiuk singing the tenor solo parts.

The Ukrainian Band, of Passaic, N. J., with Mr. Maic directing, pleased the gathering with "A Bouquet of Ukrainian Melodies."

### **A Pantomime.**

An octet, directed by Mr. Maic, rendered "The Day Sets Down," from the opera, "The Highlanders," by Hushalevich-Verbitsky. The program closed with a pantomime by the pupils of Mr. Avramenko, with singing by the United Choir.

The speakers estimated that there are more than 1,000,000 Ukrainians now living in America. They sketched the achievements of the Ukrainians, naming some of their outstanding personalities. It was brought out that approximately 85 per cent. of the Ukrainians living in America came from Eastern Galicia.

"America offered them a haven of real and equal opportunity," Mr. Shumeyko said, "and they have made great progress."

Reference was made to the fact that more than 30,000 Ukrainians served in the World War, and that the Ukrainians had enriched American culture. The Ukrainian exhibit at the World's Fair was given favorable comment.

In his talk concerning modern Ukrainian youth, Mr. Shumeyko said that they realized the seriousness of continuing the work of their parents and other Ukrainians.

"We are determined to give the best that is in us," he said. "We cannot have rights without duties and obligations, and we owe America our service and loyalty."

The speaker said that the Ukrainian people had fought for centuries for one ideal—that of freedom. He quoted Woodrow Wilson, who said that each people was entitled to self-rule, and said that while modern Ukrainian youth is working heart and soul for America, it has not forgotten also to work for self-rule for the Ukrainians.

### **Unified Spirit.**

Dr. Demydchuk, speaking of the significance of the new school to the Ukrainians, said that he hoped the school would unite the different political sections of the Ukrainians in this country, and would make all Ukrainians of one unified spirit.

The Very Rev. Czaplynsky explained the courses that would be followed in the school, and how the students would study Ukrainian history and language in addition to regularly prescribed high school studies. He said that while the courses would prepare boys to take further work for the priesthood, the students did not necessarily have to join the priesthood. He stressed the value of the priesthood, however.



# Проповідь Преосвященого Кир Константина

Дорогі Зібрані:

“Ідіже два собирається во імя моє, аз есьм посереді Вас” — каже Господь. Мило подивитися на всіх Вас, зібраних ось тут в імя висшої ідеї. Сама спільність думок ублагороднює наші стремління і ми всі неначе чуємо Господнього духа між нами. І лише висша ідея могла нас усіх зібрати так численно в таке веремя. Бачу тут наших людей з різних стейтів і різних громад. Се знак, що ми всі одну думку думали і до одної ціли прямуємо.

І куди ми прямували? Де ми зібралися? — Ось нерукотворний природний храм Всевишнього. Основою його земля, а кришу його небесний звід. Прикрасою зелень дерев і корчів. Мимохіть ця зелень нагадує нам зелень наших рідних садів і піль. — Миж нарід природи. Тому мило нам, серед такої торжественної хвилі в промисловій і високо розвиненій Америці пригадати собі на наші рідні, хоч бідні сторони. Але се нагадує нам також, що всюди є один Господь неба й землі, і керманич долі народів.

Отже за Його волею й зарядженням зібрались ми тут, щоб бути приявними на торжестві посвячення й відкриття сеї школи і помолитися за її успіх і розвиток в будуччині.

Тут треба нам пригадати собі, що ся перша вища школа здвигнена вірою і жертвою цілої української іміграції. І власне в отсій торжественній хвилі, коли ми просимо Бога за її благословення доводиться Нам передати її під опіку Всевишнього але одночасно також і на вжиток і добро нашого народу.

Біжучий рік се ювілейний рік оснування Христової Церкви. Тисяч девятьсот літ минає від початку відкуплення людського роду смертю нашого Спасителя, Ісуса Христа. Якраз в ювілейному році наша іміграція дістає установу, що має практично вказати, як ратувати нашу суспільність від загибелі. Тому молимся всі, щоб ся установа осягнула свою ціль.

“Аще хочете і сотворите сія, благая земли сністе” — каже св. Письмо. — Як хочете осягнути свою ціль, треба зберегти заповіді. Якіж то заповіді, і де вони мають бути збережені? —

Полюбиш Бога всім серцем, а ближнього як самого себе. В тій заповіді міститься весь християнський закон. Сього закону мусить навчати також і отся нова школа. Нехай вона в першій мірі навчає любити Бога і свого ближнього. Нехай навчає вона тих, що в сій школі будуть побирати науку.

Молода Україно в Америці! Наш нарід роздертий, скривджений, в кайдани закутий, з рідного краю прогнаний, по цілому світі розкинений. Твоє діло йому в нещасті з допомогою прийти: нагого приодіти, голодного накормити, подоржного в дім прийняти. Але отсі обовязки християнські може кождий сповнити. Зате на Тебе, Молода Україно, спадає особливий обовязок. Через невіжество блукає часто наш нарід манівцями. В тім нераз корінь усього нашого лиха. Твоім ділом буде внести світло в ту темряву, в яку, на жаль, окутаний наш нарід. Сказано: "невіжу навчити". Отже Твоім завданням буде якраз сю точку християнського милосердя виконати в особливий спосіб.

Щоб Ти, Молода Україно, могла як слід сповнити отсе, треба, щоби в серці Твоім вкорінилася любов Бога і любов до свого брата. Переняті такою висшою ідеєю, Ви щойно станете благовісниками Божого слова на хосен нашого американського громадянства.

Крім того за Вашим проводом нехай повстають монастирі, нехай розвинеться письменство і преса, нехай організуються і удосконалюються свої школи, нехай оснуються захисти, захоронки, сиротинці. Ваша любов загоїть рани нашого народу.

Але: "Аще вся повелінная сотворите, рците раби неключими єсьми". Хочби ми і сповнили свій обовязок, то ми таки негідні слуги в Бога. Тому саме треба нам просити Божої помочи в кождому ділі. Таксамо потребує Божої помочи і отсе наше діло.

Ви, Преосвященні Архієреї, що Службу Богу приносите, просіть Всевишнього Бога помочи в нашій недосконалости. Ми, зібрані тут, злучім наші молитви з їх просьбами та разом усі випросімо красшу долю для Рідного Краю, для нашої іміграції на сій землі і успішність праці отсеї школи.

"Господи, Господи, призри с небесе і виждь і посіти виноград сей". Аминь.



# Привітна Проповідь

**ПРЕОСВЯЩЕНОГО ВАСИЛЯ ВОЛОДИМИРА ЛАДИКИ**  
**Єпископа католицьких Українців Канади**

Дорогі Браття:

В такій торжественній хвилі, якою є сьогодні отсе відкриття високої школи, доводиться мені зложити Вам найщиріший привіт від католицьких Українців Канади і тамошнього Духовенства. Я не можу здержатися з висловами радості, що маю нагоду власними очима оглядати ту установу, яку Ви з Високопреосвященним своїм Владикою здвигнули для Вашого молодого покоління. Колиби судити людським розумом, то справді можна американським Українцям завидувати такого осягу Вашого Преосвященного, доконаного при допомозі Духовенства. Бо в нас, в Канаді, ми ще не можемо створити такої установи. Але це не зменьшує моєї радості, бо українська школа в Америці збільшує культурні надбання цілого українського народу попри надбання в рідному краю. І я власне тішуся, що американські Українці можуть похвалитися одною з найбільших цінностей, яку нарід може створити.

Школа це будуччина Церкви й Народу. Її потребує загал, вона потрібна для створення духового проводу. Не можливим тепер обійтися без просвіти. Противно, той сьогодні побіджає, хто має науку. Науку побираємо передівсім у школах. Але тому, що наука йде зі школи, треба нам подбати, щоби ми мали добрі школи. Американські Українці мають багато своїх народніх шкіл. Але це лише початкові школи. Тому здавна вже давався відчувати брак якоїсь вищої української школи, в якій учні попри само знання ще могли набувати духові цінности, в першій мірі щоб училися любити Бога, свій Нарід і свою Церкву.

І власне з такого становища дивлюся я на цю Українську Католицьку Вищу Школу. Тому найщиріші побажання складаю Високопреосвященному Кир Константинові і Вам, Дорогі Браття й Сестри. Коли дивлюся на цей величавий будинок і на цей парк, то справді лише можна тішитися з того набутку.

Тішить мене також, що сьогодні ми прийшли подивитися на довершене діло і просити Всевишнього Бога за Його благословення. Кождий з нас сьогодні відчуває, що отсей будинок, в

якому приміщена научна установа, стане осередком, довкола якого будуть крутитися думки цілої української іміграції в Злучених Державах. Але й думки інших Українців будуть линути сюди. Ми, Українці з Канади, також будемо думати про цю школу.

Колиж ця школа така важна для нас усіх, то я Вас, Браття й Сестри прошу, підтримайте її всіми Вашими силами, бо вона має сповнити велике завдання. Вона має надати напрямок виховання української молоді в Новому Світі. Вона має навчити його любови до нашого рідного обряду і до нашої поневоленої нації. Вона має навчити нашу молодь всього того, чим захоплюється людська душа.

Прощу Всемогучого Бога, щоби кріпив сили Преосвященного Кир Константина, щоб удалося Йому далше провадити своїх вірних раз вибраною дорогою. Прощу Всевишнього, щоби благословив Духовенство на співпрацю з Їх Настоятелем. І прошу Бога, щоб дав світлий ум Народові йти за своїми духовними Провідниками у цьому важному ділі.

Дайже Боже, щоб нинішнє свято піднесло на дусі наших вірних і дало їм спромогу увидіти задаток на красшу будуччину свою і цілої громади. Стійте, Браття, вірно при святій, католицькій Церкві, при своїм Владиці, при своїм Духовенстві і при своїй рідній школі, бо це єдиний спосіб вратувати українську іміграцію. Коли тут не хочемо передучасно загинати, то мусимо стояти при своїй Церкві з завзяттям і витревалостю. Ця церква, як непохитна Петрова скала переведе Вас через пітьму і бурю життя.

Витаючи Вас у Вашій школі, мушу побажати Вам і собі, щоб з тієї школи вийшли щирі борці за віру, за Нарід, за Україну. Щоб вийшли труженники на церковній і народній ниві. Щоб вийшли провідники за краще завтра цілої нації.

Линучи в будуччину такими думками, мимохить з нашої груди мусить вирватися оклик: "Хай живе Преосвященний Кир Константин! Хай живе наше Духовенство! Хай живе українська католицька суспільність в Злучених Державах!"

З Канади глядимо ми з великим заінтересуванням за поступом наших Братів у Стейтах. Хоч і тут кордони нас розділюють, то лучить нас спільна ідея, спільна мова. Сьогодні вся наша церковна ерархія, заступлена Епископами, злучена однією думкою і тут не лише духом але й тілом присутна. Зєдинені разом великою ідеєю маємо надію, що промине теперішній хаос, настане лад і заживе український нарід своїм народнім життям.

Дай Боже, щоб і в Канаді і в Злучених Державах була єдність народня, а прийде вона, коли ми всі підтримаємо отсе велике діло, Українську Католицьку Вищу Школу.

Коли я говорю про підтримку, то я розумію не лише на словах, але й ділом. Тому я попрошу Високопреподобних Отців Духовних, щоби перейшли поміж зібраних і зібрали жертву. Щедра жертва свідчить про прихильність до справи. Це свідчить, що ми бажаємо собі красшої будуччини. Це значить, що ми бажаємо собі, щоби з цієї школи вийшла здорова духом українська молодь, яка буде дбати за добро католицької української Церкви, за добро Українського Народу.

А тепер годиться нам спомянути всіх тих, котрі працюють для нашого добра і про їх долю ми повинні також журитися і за них молитися.

Святійшому Вселенському Архієреєві Папі Римському хай сотворить Господь Многая і благая літа!

(Хор співає: "Многая літа!").

Високопреосвященному Митрополитові кир Андрееві...

Всім католицьким Єпископам українським...

Його Ексцеленції, Кир Константинові...

Його Ексцеленції, Кир Василеві від Підкарпатських Братів.

Всему Духовенству в Злучених Державах обох епархій...

Всім Добродіям, що причинилися до закупна школи...

Всім Українцям католикам в Злучених Державах...

Злученим Хорам і всім Гостям, що прибули на це свято...

Українському Народові в Рідному Краю і на цілому світі...

Хай сотворить Господь Многая і благая літа!

Впр. о. Ф. Тарнавський: Високопреосвященному Кир Василеві Володимирові, Єпископові католицьких Українців з Канади, хай сотворить Господь Многая і благая літа!

(Хор під орудою учит. Андрія Гели: Многая Літа!).





о. Володимир Лотович

## Вступна Промова на Святі в Стемфорд

Високопреосвящені Отці Владики, Високо-Преподобні Духовні Отці, Дорогі Браття й Сестри, Достойні Гості!

За Божою помочю діждалися ми отсеї історичної хвилі: Відкриття й посвячення української католицької вищої школи в Стемфорді, як першої вищої школи в Америці.

Є це справді "день, егоже сотвори Господь". Якби не було в тім усім Божого Промислу, ми не булиби мали отсього свята.

Ще перед роком ніхто, крім самого Основника, Ексцеленції Константина Богачевського, українського католицького єпископа в Злучених Державах, не мріяв навіть про українську вищу школу. А сьогодні ми оглядали вже діло.

І щоб оглянути це неймовірне діло власними очима, ми прибули сюди і зблизька і здалека. Після церковного торжества на площі перед школою; після святочного обіду в обідній салі отсього будинку, ми прийшли на народню часть цього свята, на святочну Академію-Концерт.

Перед нами Гості на салі: Достойники Церкви, представники релігійних та народніх організацій, делегати брацтв і товариств, численні гості з найширшої української громади в Америці, і представники міської влади зі Стемфорд, а також і американські гості не-українського роду.

Тут, на сцені, виступає квіт українського мистецького талану, наші співаки і співачки, учні балетної школи, управителі й диригенти наших українсько-католицьких хорів.

Отже зібрана, такби сказати сама еліта нашого громадянства в Америці.

Присутні також і наші браття з підкарпатсько-руських організацій.

Всі ми прийшли і приїхали сюди з однією думкою і ціллю:  
**ВШАНУВАТИ ВІДКРИТТЯ ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ В АМЕРИЦІ.**

А тепер, Дорогі Браття й Сестри, Достойна і Святочна Українська Громадо, посвятімо троха часу для себе самих. Нехай раз ми поговоримо самі зі собою, як одна родина, обєднанна під проводом наших Духовних Провідників, Високопреосвя-

щенних Владик, котрі нашому народові хочуть неба прихилити і ласки та благословення від Творця Вселенної випросити.

Дорогі мої: На різних святах я бував на протязі мого 25-літнього перебування серед американської української громади, але ще ніколи не довелося мені бути на такому святі, як отсе сьогодні, а мало коли на зібранні, де булиби заступлені представники нашої української католицької Церкви і представники народніх товариств та інституцій разом з численно зібраним громадянством.

Ріжні пляни ми снували, ріжні думки леліяли, ріжні промови виголошували, ріжні інституції закладали, але ніколи ми ще не закладали вищої наукової інституції.

Богато ми говорили, між собою непорозуміння вирівнували, нові непорозуміння викликали, але ніколи в згоді й любови Божого благословення ми не просили для нашої праці і для наших намірів.

І може якраз тому ми ріжні невдачі терпіли, самі себе гризли, одні другим дорікали і одні на других вину за невдачі приписували.

Тому, Дорогі Земляки, я думаю, що Ви розумієте мої почування в сьогоднішньому дні; почування мої, як Українця, як духовника, як члена американської громади.

Мені здається, що таксамо відчуваєте і Ви всі, що сьогодні тут гостюєте. Ви прийшли з однією думкою, з одним одушевленням, з одним наміром:

**ЗВЕЛИЧАТИ СЬОГОДНІШНЕ СВЯТО, ЯК ПОЧАТОК НОВОЇ ДОБИ В ІСТОРІЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ!**

З доручення Його Ексцеленції, Високопреосвященного Кир Константина, припала мені велика честь відчинити отсю святочну Академію та повітати Вас, зібраних на отському небувалому церковно-народньому святі.

Отже вітаю Вас, Дорогі Земляки, які масою прибули сюди за покликом Нашого Дорогого Владика, і своєю присутністю звеличали сьогоднішнє торжество. З цього, що Ви тут чуєте і бачите, наберіть одушевлення для дальшої солідарної праці для добра української католицької Церкви та цілої української Нації.

Вітаю Вас, Достойні Представники різних церковних та народніх організацій, товариств, брацтв, сестрицтв, установ, як висланників нашого зорганізованого громадянства. Перекажіть тим, що Вас сюди вислали, що не даремна була Ваша поїздка і не даремно витрачений гріш.

І Вас, Дорогі Собрати, українсько-католицькі Духовники, що своєю моральною силою зуміли заохотити й переконати своїх вірних, що сьогоднішнє свято, це не буденна подія в житті нашої української Громади в Америці.

Витаю Вас, Дорогі учителі, співаки, хористи, що стільки труду положили для отсього свята.

Вас, Ексцеленціє, Високопреосвященний Василю з Канади, осміляюся привитати в імені оттих тут зібраних, бо Ви додали поваги нашому святові і Божого благословення просили для наших трудів і намірів.

А Вас, Ексцеленціє, Високопреосвященний Василю з Епархії питсбурської маю честь привитати іменем цілого нашого українського загалу, як представника другої половини нашого народу, наших рідних братів з Подкарпаття. Коби ми діждалися тієї хвилі, щоби ми а Ви були так одно на ділі, як про це говоритья словами, або мріється думками.

Так витаю Вас усіх, як наших рідних, на доручення Основника Школи, Високопреосвященного Кир Константина.

Привитавши Вас усіх, я думаю, що я сповнив оботязок, наложений на мене Основником Української Католицької Вищої Школи в Стемфорді.

Але кождий з нас чує, що в цій моїй привітній промові чогось бракує. І я бувби нещирий, колиби цього прилюдно не сказав. Я сповнив свій обовязок, на мене наложений. А тепер, за Вашим дозволом, і я переконаний, що за Вашою апробатою й одобренням, Достойні Гості й Дорогі Земляки, я осмілюся ще привитати також і Того, хто нас усіх сюди закликав. Отже хочу привитати Його Ексцеленцію, Високопреосвященного Владика Кир Константина Богачевського, іменем своїм, як Головний Впорядчик та іменем Вас, усіх, що тут присутні, а також в імени тих десятків а то й соток тисячів українсько-католицьких вірних, що не могли прибути на це свято відкриття й посвячення цієї вищої української школи в Америці.

Дорогі Земляки: В отсій хвилі лискавкою перейдім в думці тернистий шлях, яким ступає наш Дорогий Владика-Мученик і висловім нашу пошану за його терпіння а признання й подяку за те діло, яке Він серед таких відносин поставив на славу Божу, на добро Української Католицької Церкви і на Хосен Української Нації.

В доказ пошани просимо Преосвящений Владико, прийняти

отсю скромну китицю живих квітів, як продукт природи, оживотворенної своїм Творцем.

(Тут дівчинка Маріон Вагнер в народнім українськiм строю, передала величавий кошик американських рож Преосвященному Кир Константиновi серед загальних оплесків).



### **ПРОМОВА О. ДРА МИКОЛИ КОПАЧУКА НА СВЯТІ ВІДКРИТТЯ І ПОСВЯЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ В СТЕМФОРД, КОНН.**

Ваші Ексцеленції Преосвященні Владики! Високопреподобні і Всечесніші Отці Духовні! Вельми Шановні Гості!

Дякуючи щиро за ласкаве уділення мені голосу, перш усього висловлюю свою сердечну радість, що від коли я в Америці отсе перший раз Українці обходять в такому дібраному і великому числі таке небувале й важне Свято.

Це торжество має потрійне значіння для тутейшої української еміграції: релігійне, народне і культурне.

Релігія становить основну культурну силу в кожного народу. Навіть в старинних поганських народів релігія була основою їх суспільного і державного ладу. Між іншим старинні народи вірили, що заняття міста було неможливе поки його не опустили національні божки.

Ніхто не міг захопити влади в Римі без згоди його божків і ніхто не міг здобути Капітолю, не усунувши перше з відтам найвищого божка, котрим був Jupiter Optimus Maximus. Так то мешканці обляженого міста благали своїх божків, щоб їх не опускали. Знов обложники, в свою чергу, чарами і заклинаннями старалися приневолити божків покинути місто. І горе тому містови, що в ньому роздався розпучливий крик: “Боги нас покинули — боги втекли!”

Твердинями Христової віри були християнські школи. Лиш завдяки вищим школам первістної церкви проповідь апостолів удержалася, закріпилася і розширилася на сам перід у великій римській державі а опісля і в цілій Європі. Славні християнські вищі школи в Александрії, Антіої, Кесарії, Едесі й інших містах на століття випередили едикт Константина Великого з року 313, котрий проголосив християнську віру й церкву пануючою в цілій римській державі.

Само хрещення Руси-України булоб скоро пішло в забуття якби св. Володимир Вел. не був забезпечив його тревале укріплення і поширення добрими і численними духовними школами.

Так на Сході як і на Заході перші високі школи, перші університети були церковні, католицькі.

Правда християнство шириться проповіддю і справованням Святих Тайн. Алеж бо звідкіля візьмете гідних проповідників і служителів Тайн Божих без вищих духовних шкіл?

Отже не скажу за богато, коли поставлю твердження, що без вищих католицьких шкіл, мусілиб упасти, і само Християнство і вся християнська цивілізація. А з упадком Христової Церкви і ціле людство булоби засуджене на вічну погибіль.

Бо пощож тоді прийшов Христос? На віщо оснував Свою Церкву? Очевидно: щоб принести людству дочасне щастя і вічне спасення. Це найвище своє призначення людству годі досягнути поза Католицькою Церквою.

Все що нині є в людській культурі найкращого, живого і постійного завдячуємо невсипучій праці Католицької Церкви. Печать католицького духа відбивається на всіх поважних наукових і громадянських установах нинішнього культурного світа. Хто, як не Католицька Церква підняв народи заходу до найвищого шабля між всіма народами світа? Хтож, як не Католицька Церква, причинився більше до піднесення освіти, єдності, могутности поодиноких народів в Старому й Новому Світі?

Лише моральні і культурні засади католицької Церкви вдержалися незмінні і живі і животворчі серед безустанної зміни і чергового зникання народів і культур на протязі двох тисяч літ.

Смертельні вороги нашого народу в Старому Краю, знаючи силу і божу благодать Христової Церкви, всіма силами стараються, оставити нас без Її могучого захисту. Ба навіть насильно видерають з нас християнську душу як це дієся в Большевії в найжахливіший спосіб, що перевищає всі поганські варварства.

Та частина нашого народу, що живе на еміграції тут в Америці, тішиться повною свободою цього краю. Тут не тільки що ніхто нам насильно не відбирає нашої мови, нашої віри нашої культури, а навпаки тут користуємося такою широкою свободою, якої наш нарід немає нігде на рідній не своїй землі в Європі.

Коли ми до цієї пори не вміли чи не хотіли користати з цієї

волі, щоби скріпити наше церковне, народне і культурне життя, то в цьому вже наша власна вина.

Нема де правди діти, наша тутейша інтелігенція, наша освічена і краще вихована верства, і наш свідомий загал вже від давна бажали своєї школи, з окрема вищої школи.

Якраз цій пекучій і загально відчутій потребі радо пішов на зустріч Преосвящений Єпископ української греко-католицької дієцезії тут у Злучених Державах, Їх Ексцеленція о. Др. Константин Богачевський. Наш Високодостойний Князь Церкви, від коли заняв владичий престіл у Філадельфії, ніколи не занедбував агітації і заходів, щоби піддвигнути українське шкільництво в повіреній Йому дієцезії. Він більше за всіх гірко відчував культурні недостачі й освітню відсталість свого рідного народу.

Своєю невсипучою архипастирською ревністю за ласкавою допомогою Всевишнього Він поборов щасливо всякі прикрости й противности і нарешті таки діпняв здійснення своєї довголітньої задушевної мрії: основання Малого Семинара або Вищої Школи, котрої отворення і посвячення отсе нині так урочисто обходимо.

Свій правдивий патріотизм, свою щиру любов до свого рідного народу засвідчив наш Преосвященний Владика не мягонькими словами але своєю невсипучею працею і при кінці отсим твердим ділом, перед котрим не лише вірні і прихильники але й чесні противники мусять вдячно і з пошаною склонити свої голови. Хиба тільки непримиримий ворог українського народу або крайній невіжа поставиться байдуже або навіть вороже до такого світлого подвигу.

Цією школою наш Святитель-фундатор поставив тревалий памятник на сам перід свомулюбому українському народови, для котрого радо й з великим пожертвоуванням трудиться, відтак і вельми заслужений чести свого Імени.

Та на цьому не кінець. Тут щойно бачимо започаткування великого діла. Набуття цього вартісного шкільного будинку стало можливим завдяки жертвам віруючих. І на дальших жертвах тих самих вірних спиратись-ме розвиток школи в майбутньому під проводом Їх Ексцеленції-фундатора. Бо властиво жура о матеріяльне і моральне забезпечення цієї школи, о поступенне розширення й улпшення паде знов таки на плечі нашого Преосвященного Владика. Найкращим нашим признанням для Високодостойного фундатора і Його вікопомного діла буде,

коли дальшими щедрими пожертвами піддержимо цей всеукраїнський пам'ятник на славу Божу й українського імени.

За готовий гріш тепер тяжко. То правда. Та всеж таки муситься його роздобути для покриття коштів удержання школи і серед найгірших обставин. Ті що не можуть нині жертвувати готівки, можуть зробити побожний запис на річ школи. В своїх завішаннях, тестаментях, посмертних записах памятайте на одиноку українську вищу школу в Стемфорд. Аджеж найкращі й найславніщі високі школи в Америці, світські і церковні завдячують своє основання і вдержання щедрим записам побожних ідейних людей. Навіть мільйонери рідше жертвують на добродійні цілі ще теплою рукою, але зате роблять значні посмертні записи на церкви, школи, шпиталі й інші благодійні цілі.

Найлекший спосіб посмертного запису є, обезпечитися на життя і посмертне записати на нашу школу. Колиб сьогодні тільки одна сотка ідейних Українців вибрали посмертні поліси, кождий на одну тисячу долярів, то школа по їх смерті одержала б сто тисяч долярів, і її розвиток був би забезпечений на довгі часи. А чейже найдеться не лиш одна а десять соток Українців патріотів, що зможуть зробити і певно зроблять це добре діло. Бо наш щедрий дар, хочби і найменший зложений до рук нашого Преосвященного Владика є найпевнішою і інайкористнішою інвестицією. Він вернеться українському народови з великою лихвою, як то доказує отся прекрасна школа, що її нині отворено і посвячено. Ми не є також бідніші від других народів. Лиш треба троха більше ідейности доброї волі й посвяти для свого народу.

Для слави Божої, для Христа, для добра свого народу, а головно для християнського виховання підростаючої української молодіжи ніяка жертва не є за велика!





# Церква і Школа

**Промова Всесв. о. Петра Понятишина, вчасі святочного обіду  
з нагоди відкриття Української Католицької Вищої Школи  
у Стемфорд, Конн., дня 4 вересня, 1933.**

Преосвященні Архиреї, Високопреподобні і Всечеснійші Отці,  
Шановна святочна Громадо:

Сьогодні, в американський День Праці, зіхались ми з ближчих і подальших сторін нашої нової батьківщини до цього невеличкого а гарного місточка, Стемфорду, на великий церковно-народній празник. Цим празником є відкриття Української Католицької Вищої Школи, себто української школи середньої.

Прикро це сказати, але є це правда, що в ділянці шкільництва українські імігранти в Америці зробили невеликий поступ. Є в нас вправді цілоденні парафіяльні школи з правом прилюдности, але як на наше число в Америці є їх дуже обмаль. Мені здається, що їх можнаби порахувати на пальцях одної руки. А щодо наших вечірних парафіяльних шкіл, то, як відомо, вони виконують своє завдання настільки, наскільки наші місцеві люди виявляють до них своє заінтересування та наскільки є в цих школах відповідні вчительські сили.

Першим, правдивим набутком в ділянці українського шкільництва в Америці є отся середня школа, якої врочисте отворення ми саме нині святкуємо. Тому не буде це, думаю перебільшенням, коли скажу, що сьогодні ворущатся радощами серця всіх українських прихильників і любителів просвіти в Америці без огляду на їхні партійні чи якінебудь інші гуртування.

Нинішній празник належати-ме безперечно до цих нечисленних подій в житті Українців на землі Вашингтона, які будуть записані незатертими буквами в їхній історії. Відчуваючи вагу нинішнього празника, вшанували його своєю приявністю два наші високі і достойні гості, а саме: Преосвященний Василь Володимир Ладика як представник канадійських Українців та Преосвященний Василь Такач як представник дорогих наших братів, Українців із Закарпаття. Я думаю, що буду речником усіх учасників нинішнього свята, коли скажу на адресу обох достойних гостей: Честь Вам, наші Владики, велика честь!

Українську школу, двері якої відчинились сьогодні для нашого студенства, заснував голова католицької української Церкви в Злучених Державах, Преосвященний Константин. Якби про нашого Владика можна було сказати: “Щасливий — в сорочці родився”, себто, якби наш Владика був з роду багатою людиною й оснував школу за свої власні гроші, то нині ми сказалиб собі, що Він знає, як орудувати своїм майном і, очевидно, ми перед Ним свої голови клонилиб за його добродійність. Якби наш Владика позичив був гроші на школу, то ми знаємо, що воно зовсім не булоб штукаю її заснувати. А колиб якийсь український або чужий, прихильний нам, дука був сипнув нашому Владиці на руку сотки тисяч доларів і сказав: “Владико, я знаю, що Вам потрібна школа; ось маєте гроші на її заснування” — то постаратися за свою школу було би так легко, як наприклад, їсти українські пироги зі сметаною. І само собою розуміється, сьогодніми славилиб такого долярового магната за його щедрість.

Одначе наш Владика не мав ні своїх ні позичених ні дарованих грошей на школу, лише придбав їх своєю подиву гідною ощадністю; призбирав їх буквально цент до centa своїми трудами, своїми грудьми на місійних поїздках по розсіяних наших оселях в Америці. Як маю сказати щиру правду, то наш Владика не находив великої прихильности для української вищої школи й серед своїх людей. Богато наших тутешніх передовиків, навіть священників ставилось спершу до пляну такої школи досить недовірливо. Вони думали, що серед загального розбиття української іміграції на гурти, гуртки й гурточки своя вища школа може бути хіба побожним бажанням.

Але не так думав наш Преосвященний Константин. Поставивши собі ясно ціль перед очі, сказав собі наш Владика: “Помощь моя отъ Господа, сотворшаго небо і землю”. А тямив теж наш Преосвященний на нашу народню приповідку, що “як Бог годить, то й море горить”. І з непохитною надією на Божу поміч та одушевлений для доброї справи наш Владика поклав — говорячи біблійними словами — свою руку на плуг і, не оглядаючись ні взад ні на боки, орав і орав, поки не доорався до останньої скиби.

Господь Бог поблагословив Його апостольську ревність, Його святе завзяття на велике шляхотне діло і на американській землі пишається сьогодні чудова палата, не обтяжена ні одним центом довгу, в якій знайде приміщення українська вища школа.

Сказав колись мудрий Сенека, що той, хто другому щось

дає, повинен негайно забути про те, що він дав; але цей другий хто дістав, не повинен за це ніколи забути. Іншими словами: мудрий Сенека хотів сказати, що добротворець не повинен сам чванитися ані шукати слави за своє добре діло; зате відбирач цього добродійства повинен бути завжди вдячним. Усі ми досконало знаємо, що наш Владика, який дає сьогодні школу українському народові, далекий від того, щоб Він хотів цією школою славитися або, щоб бажав собі похвали від нас. Бо треба знати, що хто як хто, а кождий єпископ уважає себе найсмирненішим слугою Ісуса Христа. Але український нарід, який сьогодні дістає школу, придбану виключно трудами свого Архипастиря, повинен це добродійство завжди пам'ятати. І хай про наш нарід говорить хто що хоче, а я таки рішуче кажу, що він (наш нарід) уміє цінити цих людей, які йому добро творять. Тому я певен, що тією школою наш Владика полонив собі й найтвердші серця українські; я певен, що тією школою здвигнув собі наш Владика в серцях українських пам'ятник кращий і тривкіший від цих пам'ятників, що їх поставляють з бронзу або мarmору.

Я читав десь, здається мені, що в німецькій книжці, такі слова: "Кому Бог дає уряд, тому дає теж і розум". Можливо, що й це правило має свої виїмки, але вони його не касують, бо ж відома річ, що виїмки лише підтверджують правило. Та якби воно й не було з цим правилом та його виїмками, а нема найменшого сумніву, що єпископський уряд походить від Господа Бога, бо св. Апостол Павло виразно говорить, що св. Дух поставляє єпископів, щоб вони управляли Божою Церквою. А що Господь Бог наділяє ставлеників на єпископську службу також і розумом, то доказ на це дає наш Владика, який не міг про ніщо краще і хосенніше постаратися для нашої Церкви в Америці, як саме про школу.

Тією школою підніс Преосвященний Константин нашу Церкву на висоту її завдання. Слід знати, Шановна святочна Громадо, що між Церквою і школою був завжди дуже тісний, нерозлучний зв'язок. Говорячи до речі, без школи Церква не могла би виконати як слід свого післанництва на землі. Тому від перших часів свого існування Церква була великою й найліпшою приятелькою й покровителькою школи. Передання говорить, що св. євангелист Марко заснував першу християнську школу в грецькому тоді місті, Александрії, в Єгипті. А є це достовірна історична правда, що в 2 столітті по Хр. процвітали вже так звані катихитичні школи. І в них не навчали самого лише катихизму,

як можна б міркувати по їхній назві, але в короткому розмірно часі стали вони академіями в повному значінні цього слова. Плодом тих катихитичних шкіл є, напр. такі світила Церкви, як св. Василь Великий або св. Іван Золотоустий. А й нині місіонарі, йдучи до поганських диких племен, не несуть між них самого лише світла Христової віри, але водночас освоюють школи, навчаючи їх, як жити по людськи на Божому світі.

Мені жалко, що за браком часу не можу подрібніше розповісти про те, що зробила Церква в царині шкільництва від найнищого до найвищого типу. Скажу лише тільки, що нинішній високий розвиток культури і цивілізації може світ завдячити лише Церкві. Яким був би сьогодні цей світ, коли б не було на ньому Христової Церкви, це знає один Бог.

Колиж Церква завсіди і всюди дбала за шкільництво, то в особливий спосіб дбає вона за нього в Америці. Чому? — Легко відгадати. В американських прилюдних школах вбивають вправді в голови школярів-студентів відомости з різних галузей знання, але тутешні школи грішать тією основною недостатчею, що в них не навчають молоді в законі Божім. Мені здається, що не пущу тумана, коли скажу, що якби Ісус Христос прийшов сьогодні в людській подобі на землю і схотів зайти до першої-ліпшої тутешньої школи, то її принципал чи директор, покликуючись на конституцію, заборонив би Йому вступу до неї, дарма, що Ісус Христос так дуже любив і любить дітвору. І тому, що пляни навчання американських прилюдних шкіл не беруть під увагу Божого закону, всі тутешні народности, які мають якесь значіння, доповнюють цю недостатчу в такий спосіб, що при своїх церквах засновують свої питомі, віроісповідні школи. Тай добре вони роблять.

Правдиве виховання молоді не полягає лише в тому, щоб вона набиралась знання з різних ділянок світських наук, але це виховання мусить іти також в цьому напрямку, щоб у серця молоді зацепити трівкі засади моралі. Цьогож не можна ніяк зробити без релігійного виховання.

Без релігії нема моралі. А хто б казав, що й без релігії може бути мораль, то безсумівно вона була б подібна до дерева, яке не має коріння. Я думаю, що правду мав німецький учений Бунсен, коли сказав, що освічування ума без релігії в серці є лише цивілізованим варварством.

З тією метою на оці, щоб дати нашій молоді можливість набувати правдиве виховання та, щоб наш нарід в Америці поставити на культурний рівень з іншими народностями, які мають

свої школи, наш Преосвященний Владика, дбаючи за майбутність нашої Церкви й народу на новій, американській землі, оснував вищу школу в Стемфорді, Конн. Вона буде розсадником здорової, на християнських засадах опертої науки. В цій школі уми нашої молоді богатіти-муть в знання, але одночасно богатіти-муть її серця в Бога, бо ті серця будуть наливатись вічними засадами правди, краси, добра. З тієї школи мають виходити слуги і вірні сини своєї святої Церкви, які будуть уміти відріжнити правди Божі від неправди людської і які міцно стоятимуть за Христову справу в нашій народі в його новій батьківщині, поширюючи серед нього царство Боже.

Ця школа має дати нашому народові провідників, які, живучи в країні горожанських свобод, будуть пам'ятати, що їхня прабатьківщина є за Океаном, що на цій прабатьківській чудовій землі живе сорок мільйонів народів, який, розшарпаний кордонами, томиться в неволі у чужих. І як прийде слушний час, коли їхня прабатьківщина зірветься на стрічу золотому сонцю волі, то виховані в своїй школі провідники, кликати-муть голосно, щоб усі почули: "Гей, Американці, українського роду, подаймо своїм братам через море руку і допоможим їм словом і ділом здобути волю і збудувати свою хату, свою державу, бо це наш кровний, братній обов'язок!"

І дякуймо Господеві з глибини наших сердець, що дав силу і витривалість нашому Архипастиреві постаратись за українську вищу школу в Америці. Дорожим нею та її підтримуймо, памятаючи на слова св. Письма: "Хто сипле щедро, тому прибуває, а другий скупий . . . та все біднішає". Знаймо, що давати на здорову, цільну науку, значить тільки, що давати на Боже діло. Молім Пречисту, небесну Опікунку тієї школи, щоб Вона всеобіймаючою материнською любов'ю вставлялася у Свого Сина, Ісуса Христа, Начальника віри і Совершителя, щоб Боже благословенство спливало на Основника цієї школи, Преосвященного Константина і на тих наших щирих людей, які своїми пожертвами допомогли Йому цю школу набути, як і на тих, що на будуче помагати-муть своїми лептами її утримати. Молім Пречисту, надію всіх кінців землі, щоб Боже благословенство спливало й на вчителів тієї школи і на нашу молодь, яка буде в ній учитися, щоб ця наша вища школа в Америці росла і процвітала на радість Христовій Церкві, на благо душ та на добро і славу українського народу.

# ПРИВІТ ПЕРШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КАТОЛИЦЬКІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ У СТЕМФОРДІ

**Промова о. Антона Лотовича на обіді з нагоди утворення Української Вищої Школи в Стемфорд, дня 4 вересня, 1933.**

Ваші Ексцеленції, Високопреподобні Отці та Високоповажані Зібрані.

Велика честь припала мені сьогодні промовляти при отворенні першої Української Вищої Школи в Америці, в імені Організації яку я маю честь представляти.

Небувале свято нас сьогодні всіх тут зібрало. Бо мало було хвиль в історії української іміграції, які щодо ваги, значіння та наслідків у будуччині рівнялись би нинішній хвилі. Хиба лише заснування першої української греко-католицької церкви, поява першого українського часопису та приїзд першого українського греко-католицького Єпископа, були хвилями подібного історичного значіння. Нинішнє отворення першої Української Вищої Школи зазначає нову епоху в історії нашої греко-католицької Церкви і нашого народу. Вона творить вищий ступінь у розвитку нашої Церкви і нашого народу на американській землі; творить здобуток супроти якого блідне все що дотепер Українці в Америці доконали, з виїмкою церковної організації. Бо наша Церква є якраз матірню оцеї релігійно-народньої інституції.

Тому то Провидіння котре я нині як голова маю честь презентувати, повитало з радістю й ентузіазмом оцей творчий подвиг нашого Владика і Покровителя нашої Організації і на знак цього воно було першим що причинилось відповідною фінансовою помічю до здвигнення цеї інституції. І сьогодні наша Організація посилає мене, щоби я в імені тисячів її членів зложив найсердечніші бажання щоб ця перша Українська Вища Школа в Америці цвіла і розквіталась, росла і розрослася у каледж та духовну семинарію; стала розсадником хвали Бога, любви до Католицької Церкви та українського народу, правдивої науки опертої на вірі в Бога, науки та здорового виховання на принципах християнської етики.

Коли мені нині приходитьсь в імені Провидіння промовляти то не від речі буде зазначити що і наша Організація завдячує

своє народження, свій початок Українській Греко-Католицькій Церкві та її першому, незабутньому Єпископови Кир Сотерови Ортинському, саме так як перша Українська Вища Школа у Стемфорді завдячує свій початок Їх Ексцеленції Кир Константину.

Провидіння з початку мале і незамітне за 20 літ свого існування розрослося в поважну народню інституцію з тисячами членів та майже сотками відділів по всіх стеях Америки. Воно згуртувало Українців Католиків в Америці під прапором народнім і церковним. Основане на християнських засадах, воно чесно і совісно сповнило своє завдання. Воно все ішло вірно за кличами які взивали до праці для своєї Церкви й народу. Воно ніколи не пішло на бездорожа та не провадило своїх членів на манівці, бо йому присвічував усе як дорогоцінний дороговказ, ідеал Христової Церкви.

На тихсамих ідеях основана й ця перша українська школа, ідеях Христової Церкви. Життя учить і доказує що все що основане на цих ідеях, цвіте, росте і розвивається. Противно, що основане на безвірі, нидіє, попадає в хаос та занепадає.

Тому то в імени Провидіння кличу на хвалу Бога, на славу Католицької Церкви та добро українського народу: Нехай розвивається перша Українська Вища Школа у Стемфорді та най живе її фундатор, Їх Ексцеленція Кир Константин, на многая, многая літа!



## **ПРОМОВА МИКОЛИ МУРАШКА**

**Гол. Предсідник Українського Народнього Союзу**

Всечесний Отче Предсідник, Преосвященні Владики, Шановні Гости, та Члени Союзовці:

Делегати 18-ої Конвенції У. Н. Союзу, себто найвищого законного тіла нашої Організації, згідно зі сороклітньою традицією тоїж організації, заманіфестували своє відношення до рідношкільної справи в Америці тим, що ухвалили зі своїх фондів відповідну жертву на допомогу збудовання Вищої Української Католицької Школи, яку започаткували Ви, Преосвященний Владико, тут на американській землі.

Український Народний Союз за весь час свого існування, вже багато разів дав докази — що дбав не тільки про свої асекураційно-запомогові цілі, але поширає морально й матеріяльно теж і освітні змагання українського народу як тут на імїграції так й в старім краю.

Як головний предсідник У. Н. Союзу, можу сміло висказати від імени членів це, що й на будуче, коли буде потреба піддержати таку ціль як українська школа, наша організація не відмовить помочі й завжди піддержуватиме такі українські шкільні установи, які виховуватимуть сильні характери і нових українських провідників з молодого тут родженого українського покоління.

Тому з нагоди цього свята, бажаю від імени тих членів У. Н. Союзу, котрі є за допомогу цьому доброму ділу, тій інституції та її зарядови найліпшого успіху в дальшій веденні отсеї першої Вищої Української Католицької Школи в Америці.

**Микола Мурашко**  
Гол. Пред. У. Н. Союзу.



## **ПРОМОВА ГР. ДМИТРА КАПІТУЛИ З МЕКАДУ, ПЕНН.**

Високо-Преосвященні наші Владики, Високопреподобні Отці Духовні і шановні зібрані гості:

Я дуже тішусь і радію, що маю нагоду бути присутним тут на нинішнім так великим торжестві.

Так само тішусь і радію, що наш український нарід на тій прибраній своїй вітчині, дочекався тої так довго очікуваної просвітної української інституції, то є української вищої школи в Злучених Державах.

Тепер український нарід може бути гордим і певним своєї будучности на тій вільній землі Вашингтона.

Тішусь що наш нарід зрозумів вагу тої інституції і нинішнє торжество її посвячення і так численно своєю присутністю се засвідчив, хоч такий великий дощ.

Взяло коло 50 літ часу, заки наша імїграція дочекалась своєї вищої школи, що треба завдячити нашому Преосв. Владійці.



Пригадуючи собі час 2-го листопада 1888 р., коли я приїхав до Злучених Держав, ще молодим, бо лиш 15 літним хлопцем, і поселився я в тодішнім Плесант Гіл, а нинішнім МкАду, Пеннсилванія.

Наша українська іміграція в Злучених Державах в той час була дуже мала, бо деякі люди в той час начисляли її лиш на 6,000 люда. Однак пізніше наші історики починаючи від 1874 до 1889 р., обчислювали що української іміграції загально тут було 30,000 люда. Точного обчислення трудно мати бо назви "Українець" в той час ніхто не вживав.

Американці до наших імігрантів в той час відносились дуже неприємно, і де тільки мали нагоду, то били наших людей.

Люде наші в той час занимались тут простими роботами: працювали по дворі, майнах і залізних фабриках. Платні були в той час малі, за 10 годин денної праці на дворі плачено \$1.10 а за 10 годин денної праці в майнах плачено \$1.35. Хлопцям на бресі, що чистили уголь від каміння плачено за 10 годин денної праці від 40 центів до 80 центів. Але тоді харч на місяць найвище коштував \$9.00 з тим, що харчовик був обовязаний мати своє власне ліжко.

1894 р., коли вибрано вдруге президента Злучених Держав Гровер Клівлянда, настало лихоліття, безробіття і фінансова паніка. В той час я робив в майнах, а найбільша пайда на місяць яку я міг заробити була \$14.00. Се лихоліття тревало через чотири літа. В той час наші імігранти не могли зазнавати тут жадних приємностей, бо небуло мувінг-пікчерів, ані електричних стріт-кар, ні автомобілів ні літаків, а навіть міста були освічуванні нафтовими лампами.

В той час нашої української інтелігенції тут в Злучених Державах було дуже мало. Зі священства були о. Волянський, о. Ляхович і о. Андрухович, а з цивілів Володимир Сименович, Ст. Янкович, А. Вислоцькій і Мих. Телявський.

Однак, хоч наша еміграція в той час була дуже мала, то таки вона не спала, бо де тільки більшими групами були згуртовані наші емігранти, то першою роботою їх було заснування наших церков, а при церквах малих парохіяльних шкіл.

Перша наша церква в Злучених Державах заснована була в Шенандоа, Па., 1884 р., парохом о. Волянським, друга з ряду наша церква заснована в Кінгстон, Па., 1887 р., з парохом о. Ляховичем, в 1888 р., були заосновані наші церкви в Фрілянд, Па., і Гейзелтон, Па., і в ін. містах.

Найблисшою церквою до місцевости, де я був поселився, була церква в Гейзелтон, Па., на віддаленні 5 американських миль. Коли я хотів бути на церковних богослуженнях, там і назад я мусів ходити пішки. В теперішнім МкАду, а тодішнім Плезант Гил, засновано церкву 1891 р., з о. парохом Андруховичем.

Володимир Сіменович в той час займався організуванням наших українських кооперативних шторів. Такі штори були зорганізовані: в Шенандоа, Гейзелтон, Плимавт, Олифант, Шамокін, Па. Однак поякімсь часі більша часть тих шторів покінчили своє істнування.

Щодо перших наших українських газет тут, в Злучених Державах, то перша часопись "Америка" вийшла в Шенандоа, Па., 1886 р., під редакторством о. Волянського. Часопись "Америка" покінчила своє істнування 1890 р., а з початком 1891 р., Шенандорська громада видала з ряду другу нашу часопись "Руске Слово". Се Руске Слово покінчило своє істнування з кінцем того самого року, однак того самого року вийшла третя зряду часопись "Новий Світ" котру видав о. Грушка в Джерзи Сіти, однак той Новий Світ покінчив своє істнування на тім самім першім числі, і аж 1893 р., вийшла четверта зряду часопись "Свобода" котру видав о. Грушка, то є нинішня "Свобода" орган У. Н. Союза.

Коли наша еміграція збільшилась тут в Злучених Державах, було вже засноване більше число наших церков і прибуло більше число нашого священства. Священство з людьми почало застановлятись над заснованням асекураційного запомогового товариства, і 1892 р. засноване перше асекураційне запомогове товариство "Соєдиненіє Руських Братств". В той час священство з Угорщини з галицьким жило в любові разом. Однак тота любов не тревала довго, бо вже 1894 р., галицьке священство з частью священства пряшівської епархії, засновали з ряду друге асекураційне запомогове товариство "Рускій Народний Союз", (то є теперішній У. Н. Союз). Ся любов також не тревала довго, бо в коротенькім часі священники угорські відтяглись від Р. Н. Союза, а мали намір заоснувати своє товариство під назвою "Карпатській Вінец" однак закінчилось тільки на переговорах. Товариства згаданого не заосновано.

Ідучи дальше, побачимо що 1899 р., часть твердо Русских емігрантів з одним твердо-русским священником відтяглась від Р. Н. Союза, і 1900 р., засновали своє твердо-русске асекураційне запомогове товариство "Общество Русских Братств". Так в той час стали три партії проти себе: Угорська, Твердо-Русска

і партія Галичан з молодим своїм священством, котрих дві протинні партії прозивали “попики Радикали”.

То єст коротенька початкова історія нашої еміграції в тій прибраній батьківщині.

Однак не можу поминути, щоби не згадати за наших молодих перших піонірів, хоть їх звано “попики-радикали”. Я перед ними клоню свою голову за їх велику працю, котру положили для нашої початкової еміграції як на полі церковнім, так на полі народно-організаційнім і народно-просвітнім, а се: бл. п. о. Констанкевич, бл. п. о. Стефанович, бл. п. о. Макар, бл. п. о. Дмитрів і бл. п. о. Бончевський.

Днесь наша українська еміграція тут в Злучених Державах велика і сильна. Можемо радіти, бо маємо свої дві Українські Епархії зі своїми Владиками, маємо велику світську інтелігенцію, маємо своїх докторів, адвокатів, інженірів і учителів, маємо свої асекураційні запомогові міліонові організації, та по 50 літах нашої еміграції на тій прибраній вітчизні, та великій і дуже трудній праці нашого Преосвященого Владика, Ми дочекались нашої Української Вищої Школи. Я маю повну надію, що весь наш український загал зрозумів ціль і вагу тої вищої школи, і підопре її всіми своїми силами як матеріяльно так морально, а так забезпечить будучність українського народа на тій вільній землі Вашингтона.



## The Address by Mr. Harry Jewusiak

We are instituting today a school primarily to educate the Ukrainian youth, to fit them better for the development of Ukrainian progress in America.

A good education is a priceless asset, a precious possession and is of more value than money. A legacy can be stolen, — an education never. We must realize that devotion to one's church and country remain the first virtues, despite the attempts that are made from time to time to belittle and deride them.

The first Ukrainians to settle on these shores thought of their religion first and set about building their Ukrainian Greek Catholic churches. They knew the importance of religion.

Around these churches centered the activities and progress of

the Ukrainian people. From these churches sprung the present fraternal and beneficial organizations.

These two institutions, the Ukrainian Greek Catholic church and the fraternal and beneficial organizations, were, are, and will continue to be the bulwark of the Ukrainian people.

They afforded an opportunity for the Ukrainian immigrant to learn the customs and mannerisms of this country, enabled them to take their places in the various industries and become good citizens.

Can you picture the consternation and needless suffering that our people would have gone through in a strange land if they did not have the church and other organizations to turn to? Through these institutions, they received their welcome, encouragement and help.

The social functions connected with these organizations furnished a means of acquainting the newcomer with the customs and habits of the American people, afforded him an opportunity of making friends and business contacts.

Thus was the average Ukrainian helped through the trying period of transition and prepared to meet the complexities of American life, so that today many have made the grade and are successful in various lines of endeavor.

The Ukrainian people are represented in almost every business and profession — thus proving that they are fitted to take their places among the other nationalities and command their respect.

Today we come to the milepost of Ukrainian progress in America. Everyone asks, why these young people avoid the better organizations? Why are they slowly drifting away from them and in some cases affiliating themselves with various factions and organizations of which they know little about and possibly doing untold damage.

This youth, if not made interested in these better organizations, will lead our race into oblivion and be lost.

The question on everyone's lips is, what is to be done with the Ukrainian youth? These young people, who feel that they are not wanted, that they are not needed — who feel that they are sort of step-children? Something must be lacking in their make-up.

There are many reasons for these young people feeling this way, but being limited, I can only mention a few of their shortcomings. They lack that religious interest in their church and church activities; interest in the Ukrainian movements; interest in our fraternal and beneficial organizations.

They are not encouraged by their parents and so-called leaders

to take an active part in these Ukrainian movements; they have not been given any responsibilities so as to make them interested. As a consequence, we find them today showing signs of forgetting the ideals, culture, history and traditions of our people and, I regret to say, in many cases falling away from their religion, the foundation of all of our work, because without this spiritual aid our people would not have had the courage and faith to accomplish the many things they attempted.

Many of our leaders have attempted to analyze our young Ukrainians and think that they are different from other nationalities. Ukrainian children are just like any others. Education, environment and mode of living has changed them. They were allowed to stray away from the Ukrainian spirit, so that today we must admit that our children are not Ukrainian conscious. The Ukrainian youth never had a chance to become Ukrainian conscious. Even the organizations and Ukrainian press, that are so concerned with the future of the Ukrainian people have done very little to make them Ukrainian conscious.

The youth question, you see, is a vital one.

We find that the present leaders of our institutions, realizing their laxities, are concerning themselves with the Ukrainian youth of America and realize that it is the most important factor for the future of our Ukrainian church and organizations. If our organizations are to continue to develop and be progressive, we must look to the youth for new blood and for their co-operation.

Today and in the future, we must give our children the opportunities that these institutions were founded for — to encourage them to know their religion and language, the culture, history and traditions of our people. We must encourage them to take an interest in the proper organizations, in church activities and in the various Ukrainian movements. We must give them some of the responsibilities connected with these institutions — show them the benefits they will derive from being members of these institutions. We must put the proper material in our newspapers so that they will become interested in them. We must imbue them with the spirit that will make them better Ukrainians and proud to be Ukrainians, for on their shoulders will rest the burden of Ukrainian progress in America.



# Бог і Україна

Промова дра. Лонгина Цегельського на святочнім обіді з нагоди відкриття Української Вищої Школи у Стемфорді, Конн., дня 4 вересня, 1933.

Українська Громадо,

Зібрало нас сьогодні разом велике, небуденне свято, а саме посвячення і відкриття Української Вищої Школи — першої у Злучених Державах.

Дві ідеї лягли в основу цієї установи. Це — віра в Бога і віра в Україну. Ця школа виховувати має роджених тут Українців на інтелігентних провідників наростаючого, американського українського покоління. І це добре що виховання їх буде і релігійне і національне.

Недавній ще тому час коли в очах пересічного українського інтелігента таке поставлення справи видавалося би реакційним. Ігнорувати Бога та нехтувати релігію вважалось у нас признакою поступовости, ба навіть правдивого українського громадянства. Та світ не стоїть на місці і таксамо змінємось і ми. Життя учить нас і навчило нас. Терба було на це великого потрясення, великого національного нещастя, великої невдачі та розчарування — бо невдачі наших державних змагань, нашої боротьби за волю України.

Ми програли її. І ось від десятиліття з горою іде в нас шукання нових доріг, іде глядання за розвязкою питання: Чому ми програли?

Чому 45-мільоновий нарід не став суверенною нацією, тоді коли навіть маленькі народці добились своєї суверенности? Чому намарне лилася кров героїв та мучеників, чому намарне пішла чвертьмільонова, високоідейна армія, хоч вона перейде як геройський епос у нашу історію? Чому? Чому?

І думка неспокійна нації, як та пташка, зловлена в сильце переможних обставин, тріпочеться і бється на всі боки, шукаючи виходу, глядаючи відповіді на питання: Чому? Чому? . . .

І щораз ясніше, у щораз то виразніших зарисах кристалізується думка, що ми програли через те, що тому ми не збудували вольної України, бо брались будувати її без Бога. Українська, революційна інтелігенція, вихована на чужих, з чужого поля

живцем принесених та для нашого життя цілком непригідних гаслах матеріалізму, марксизму, соціалізму і комунізму не мала ані належної віри у свою справу яку дає тільки віра в Божу поміч, ані моральної сили та кріпкого характеру що їх виробляє лише релігійне виховання. Вона не мала вкінці тієї глибокої, духовної звязи з дійсними масами українського народу що її витворює хиба спільнота традиції якої основним зеном релігія. Провідники української революції будували українську державу без Бога і не на еднаючій, конструктивній заповіді любови, а на розеднуючих гаслах класової ненависти. І вони — програли, стверджуючи ще раз правду пословиці наших прадідів що “без Бога ані до порога”.

Перевірення поглядів на гелігію і на відношення людини, як одиниці і як члена громади, до Творця всеї вселенної та Керманича долі народів, доконується не лише в нас. Це загально людське, всесвітнє явище. Глядіть лише на два великі народи Європи. Щонебудь думати про їх державну теорію і практику, але всеж одно ясне, а саме що близько 120 мільонів людей різко відвернулись від матеріалістичного світогляду, від гасла соціальної ненависти та від буйного індивідуалізму. З другого-ж боку советський Молох що бруталною стопою придавив грудь українського народу та що увесь безмежний збір 170 народів і племен замінив в одну, жахливу каторгу, дає людству відстрашуючий приклад, куди веде світогляд, і держава без Бога, без совісти, без Христового братолюб'я. Нема також сумніву що американське генгстерство це наслідок без релігійної літератури й театру які підкопали віру у відповідальність людини перед Богом, а не дали людям відпорности на спокуси модерного життя.

І ось ми свідками, як світ завертає з оманного шляху безвіря і матеріалізму та сяк чи так, прямо чи посередно, вертається до підчинення людей авторитетови релігії. Дехто назве це поворотом до Середніх Віків. Та коли підчинення самолюбної одиниці законам Христової етики, коли признання вищого, бо Божого авторитету, несе із собою оздоровлення людства, так вертаймо до Середновіча! Тим краще для людства і для поодиноких народів.

Ми були свідками відчинення інституції де мається плекати наука, але виховання буде релігійне. Втертою фразою було в нас донедавна, неначебто віра противилась науці та немов то правдива наука виключає віру. Як у всім так і в тім ми остали позаду в культурнім поступі світу. Бо коли в нас перемелювано-вперто атеїстичні думки, зачерпнуті з дешевих писань Дрейпе-

ра, Гекела, Бебела чи Енгелса, тоді європейська наука і філософія давно вже розкрила цілком нові овиди що сягають далеко поза межі того що можна змірити, зважити або в числа убрати. Сьогодні першорядні вчені світу, чи це Британці сер Олітер Ладж, сер Джеймс Джінс, сер Франсис Янггазбенд, чи Американець Миликан, чи Француз Леметр — заявляють що наука не дає і не всилі дати розв'язки основних загадок буття: вселенної, життя і свідомости. Як висловився один з них — “Вселенна без Бога це нонсенс”.

Новітня наука з натиском вказує на Духа, Волю і План у вселенній та схиляє голову перед Творцем і постійним Керманічем її. Модерна наука визначає релігії почесне місце, там де вона сама бачиться безсилою. Тому ж то це згідне з найновішими осягами філософічної думки та з вимогами здорового виховання, коли освіта в цій школі буде не лише українська, але й релігійна. Ніколи не тратить своєї вартости максима Еклезіста що “начало премудрости страх Господень”.

Нехай же росте, нехай розвивається, процвітає та розростається у могутню інституцію оця перша Українська Вища Школа в Америці!

Витаймо її як основу майбутнього українського каледжу. Нехай вона стане памятним монументом для свого Основника, Ктитора і Добродітеля, та нехай виховує українському народови гурти патріотичних, характерних, внутрішньо здисциплінованих та високо ідейних провідників інтелігентів, вщиплюючи в них любов Бога і любов України!

А коли прийде час і година що знову вдарить дзвін історії та покличе і їх стати в лави борців за волю України, вони певне сповнять свій обов'язок. А тоді,

Забудеться давня,  
Срамотня година,  
І оживе добра слава,  
Слава України.





# Концерт - Академія

Картина величавого церковно-національного свята відкриття першої української вищої школи в Америці була би далеко не повна, якби не описати докладніше величавого концерту-академії якою закінчився святочний день, та якби не дати належної оцінки того величнього, релігійного концерту яким поправді був спів хору з 300 голосів вчасі архирейської Служби Божої.

Згори треба зазначити що як вчасі Служби Божої так теж і на Академії, співав тойсамий мішаний хор з 300 людей, а властиво злучені хори Бояна з Ньюарку, Н. Дж., товариства імени Лисенка з Джерзи Ситі, Н. Дж., Українського Хору з Нью Йорку, Бояна з Йонкерсу, Н. Й., Молодої України з Бруклина, Н. Й., Бояна з Бейону, Н. Дж., і Бояна з Елизабету, Н. Дж. Гарного вишколення їх dokonали їх диригенти пп. дяковчителі Т. Каськів, А. Гела, Т. Онуфрик, М. Фатюк, В. Савицький, В. Мельник і В. Ядловський, а остаточне вигладження пп. Гела і Каськів, з котрих перший диригував вчасі Служби Божої, а другий на Академії.

І співакам і диригентам тим більше треба дати признання, що Службу Божу, від години 11

до 1, співав хор під голим небом, серед дощу, який хвилями замінявся у зливу, та серед незвичайної парноти, що на нікім дослівно не лишила сухої нитки. Де хор стояв, видніла тільки маса парасолів. Про читання з нот або бачення диригента не було бесіди. А одначе хор співав знаменито, хвалячи Бога справді "єдиними усти і єдиним серцем".

Як сказано вже — Служба Божа це був один величавий, релігійний концерт. Оба діякони, оо. Журавецький і Шуховський, посідають повні, чисті та звучні, мелодійні голоси, перший тенор-баритон з високим, теноровим регістром, другий глибокий баритон-бас. Вони знаменито "давали тон" хорови, а хор за проводом свого диригента, п. Гели, підхоплював тон певно та неомильно. Виходила в результаті прекрасна гармонія що підносила молитовний настрій зібраних вірних ще вище і з тисячів сердець та уст неслись до Всевишнього тихі молитви за успіх зачатого діла, за його творця і за Україну. Такого богослуження що дорівнювало величністю богослуженням у Св. Юрі у Львові чи у Св. Софії в Києві, в Америці ще не бувало.

Управитель богослужбного хору, п. Андрій Гела, оправдав вповні свою славу знаменитого, тонко-музикального диригента. Вже самий добір співаних композицій вказує на досвід і музичний смак. Були в них заступлені всі найвизначніші, українські церковні композитори — від Бортнянського до Котка, Галичани і Придніпрянці, вихованці славного хору Могиллянської Академії у Києві як і не менше славного святогорського хору семинаристів у Львові. Осьтак Єктенії були нові, гармонійного укладу Кошиця, многолітствія знову стародавні, поважної композиції великого Бортнянського, Святий Боже Дениса Січинського, Достойно — М. Вербицького, Єдин Свят — М. Гайворонського, грімке Буди Імя Господне — знову Бортнянського. Хоч цілком богослуження є хвала Божа, а одначе притім п. Гела дав оправдішній перегляд української церковної музики за останніх 200 літ. Ефект був справді величавий. Присутні Американці слухали з подивом цього концерту-богослуження та мусіли набрати респекту для народу що має таку церковно - музичну культуру, а теж для тих імігрантів чи їх дітей — переважно робітничого стану — що склались на такий хор.

Зокрема дуже гарно випало "Вірую", відспіване соло, п-ом Шустикевичем, баритоном хо-

ру з Джерзи Ситі, при співучасті цілого хору, що кожду главу віроісповіди починав хором, акордовим "вірую", щоби опісля супроводжати чисте, дзвінке соло баритона-баса т. зв. "мурмурандо" у найтонкішим п'яніссімо.

Здавалося би що після двогодинного співання серед дощу і духоти, хор буде вичерпаний, захриплий та знеохочений. Але деж там! Коли дві години опісля зачався концерт-академія у величезній салі стемфордської гайскул, що може змістити добре понад 2,000 осіб, хор виглядав так свіжо, якби щойно зібрався, та співав так чисто, певно і мелодійно, якби це був перший його виступ тієї днини. Диригентом концерту був п. Теодозій Каськів з Ньюарку, а п. А. Гела разом з другими дяковчителями, пп. Фатюком, Савицьким, Онуфриком, Мельничуком і Ядловським, помагали у хорі, як співаки.

Даючи звіт з академії, треба згадати і за промови що були виголошені на ній та взагалі описати хід тієї академії. Саля і галерія виповнені по береги; море голов та жіночих капелюхів; хоч вище 2,000 людей в аудиторії, а нема гамору, лише притишений шум маси народу. Простора сцена заслонена тяжкою занавісою темної краски. Настрій поважний, піднесений, святочний ...

У першій ряді сиджень засі-

ли три Владики, побіч них найстарші священники і консисторіяльні совітники; далі делегати народніх організацій Провидіння і Українського Народнього Союзу — пп. Цурковський, Чемерис, Борисевич, Піддубчишин, о. Данилович, Мурашко, Слободян, Капітула, Пашук, Галичин, Гузар. Другий і третій ряд заняло духовенство, українські інтелігенти з Нью Йорку та з інших місцевостей.

Аж ось на просценію вийшов о. Володимир Лотович, головний керманіч цього свята, котрий кілька місяців трудився також коло віднови і перерібки будинку школи для нових потреб. Отець аранжер видко важко перемучений, вичерпаний, бо все було на його голові, а дощ помішав плани та задав чимало клопоту. А всеж голос його — хоч хвилями заломлювався з перевтоми — нісся грімко аж до кінця салі і галерії. О. Володимир Лотович вказав на велике всенародне значіння цього дня, на заслуги Преосвященого Константина Богачевського для оснування цієї школи, привітав присутніх Владик, духовенство, хори, дяковчителів, делегатів організацій, братств і товариств; привітав весь зібраний нарід з близка і з далека, та закінчив висловом, щоби ця школа процвітала на хвалу Божу і на славу України.

Грімкі оплески переривали промову о. впорядчика, осо-

бливо коли він згадував заслуги Владики Кир Константина, та покрили його останні слова. Занавіса розсунулась, а на сцені стояв уже хор з 300 голосів. На знак батути п. Каськова хор заговорив наче ангельський лик.

Понеслись поважні тони молитви "О, спомагай нас...". Це найновіша композиція Д. Котка, спеціально складена тим молодим, талановитим музиком на недавнє свято Української Католицької Мелоді у Львові. Ця молитва — треба надіятись — буде належати тепер до постійного репертуару українських хорів в Америці — стільки в неї простоти, поваги, синівського почування та мелодійности. Хор виконав її скінчено, а опісля коли грім оплесків у щух, заспівав американський гимн. Не буде перебільшенням сказати що мабуть ніодин чисто-американський хор не заспіває цього гимну краще, ліпше та з більшою експресією.

Третя точка програми була новиною для американсько-українських концертів. Це був виступ чисто-жіночого хору під управою панни Марії Гели (дочки п. А. Гели). Хор що офіціяльне зветься Хор Союзу Українок, ще невеликий; яких 20 молодих співачок. Але зіспіваний, певний себе, стежучий пильно за своєю диригенткою. Панна Марія Гела знову показала рівно доброю диригент-

кою як є солісткою-сопраністкою. В неї є очевидно оділичений музичний талант та добра татова школа. Панна Гела диригує з вервою, певна себе, повна життя, сили і виразу. Як чуємо, панна Гела думає збільшити цей хор до сотки.

Оцей жіночий асамбл заспівав дві точки, обі знаменито дібрані музичні композиції — а саме: Гайворонського до слів Шевченка "Садок вишневий коло хати" і квартет Ф. Колесси "Ой пливуть гусоньки". Композиція Гайворонського мабуть чи не найліпша з його творів, знаменита у переданні настрою українського вечера в Шевченковім малюнку. Квартет Колесси це також перлина серед його творів. Як 1-ший сопран співала панна Меланія Чура, як 2-ий сопран панна Меланія Миляннович, як 1-ий алт панна Віра Гела, як 2-ий алт панна Ева Миляннович. Голоси в них чисті, повні, дзвінкі, а спів певний, видно пильно вивчений. Це була прекрасна продукція.

Не диво що саля загреміла оплесками і хор викликала ще раз на сцену. Цим разом жіночий хор заспівав Кошиця "Ой, там на горі василечки сходять" — сопранове соло з впадаючим хором. Соло співала сама диригентка, панна Марія Гела, що як звісно має знаменитий, глибокий меццо-сопран та співає як вишколена співачка. Панну Гелу і хор знову нагороджено

рясними оплесками.

З черги був реферат молодого адвоката з Ньюарку, Н. Дж., п. Степана Шумейка, по англійськи на тему "Змагання молодих Українців в Америці". Реферат був друкований як й інші промови. Теж тут зазначимо лише що такої української промови своїм чуттям рідко можна почути і з уст родженого в Україні земляка. Бесідник закінчив що метою молодих американських Українців є "фрі, індепендент юкрейніян стейт". Буря оплесків припечатала цю заяву.

Після того ішов виступ українського хору з Ансонії, Конн., під управою п. Романа Гвоздецького. Цей невеликий але добрий хор в яким особливо визначились дзвінкі сопрани та повні алти, відспівав Гайворонського "Живи, Україно" та Давидовського "На чужині", обі композиції добре дібрані до обставини та обі живі темпом, повні енергії й сили. П. Гвоздецький знаменито держить свій хор, а знову хор пильно іде за ним. Хор співає гармонійно і певно. Тож обі композиції вийшли дуже гарно і публіка нагородила їх оплесками. Особливо примовляли до душі імігрантів слова композиції Давидовського. Це композиція зроджена на вигнанні, на чужині та із сильної, не плаксивої, а бадьорої, боевої туги за рідним краєм. Тож коли хор зачав "О,

люба Україно, Вітчино моя” — очі слухачів зайшли, а коли хор кінчив “Хай живе нам вільна Україна”, серця живіше забили, очі заблисли надією, вірою і бадьорим духом.

Тепер наступила кульмінаційна точка концерту, а саме викінчення великим, злученим хором композиції Біликовського “Гамалія” до декламації цієї поеми Шевченка. П. Каськів мав хор з 300 душ, мав поміч своїх товаришів-учителів що вели поодинокі голоси, мав нових солістів споміж них та з їх місцевих хорів, як панни М. і В. Гели, панни Милянович, Чура, п. Фатюк, Шустикевич, В. Гела і т. д. Але всеж треба зазначити що п. Каськів як диригент вложив душу в цю продукцію і вивів її дуже гарно.

Перш усього хори. Вони просто декламували — 300 головами ... Ось молитва козаків у неволі: тужна, сумна, майже безнадійна. Ось друга молитва; ще більш безнадійна. А ось і воєнний спів пливучих Запорожців. Темпо скочне, бадьоре, і хор вибиває його по мистецьки, приспівуючи солістови-тенорови п. Фатюкови, що власне знаменито вводить це безжурне темпо Запорожських смільчаків. А вкінці останній, веселий хор вертаючих Запорожців у тім же темпі козацького маршу і на саме закінчення величне, гучне “Слава” з повної груди цілого ансамблю.

Це була справді незвичайна, небуденна продукція і хор та п. Каськів збирали довго-триваючі, невмовкаючі оплески. Збирав оплески і п. учитель Савицький, з Бруклина, що декламував у скороченні ті часті Шевченкової поеми що не підложені під музику.

Коли оплескам не було кінця, п. Каськів докинув “на біс” одну з найновіших, воєнних пісень “Гей-же, хлопці, до зброї, слави добувати”. Хор відспівав її у темпі боєвого вихру — знаменито. І знову слідував грім оплесків.

Дальша точка належала до так званої дутої української банди під проводом п. Маїка з Пасейку, Н. Дж. Вона заграла дві річи, Вязанку українських народніх мелодій і на “біс” вязанку українських патріотичних пісень. Публика оплескувала банду дуже симпатично.

Далі був довший реферат дра Семена Демидчука про завдання американських Українців. Реферат буде окремо оповіщений друком. Тому тут обмежимося лише до згадки що бесідник у першій часті своєї промови розвинув думку Сенеки, що ми звичайно помиляємося тому що не глядимо на цілість життя, “цебто що ми у своїх опініях та акціях звичайно за односторонні та без широкого погляду”; а в другій часті порушив між ін. дві справи: вживання назви “українсько-като-

лицький обряд” замість “греко-католицький обряд” та відношення між Галичанами і підкарпатськими Русинами. Референта нагороджено оплесками.

Девяту точку програми вповнив знову зеднаний хор під орудою п. Каськова. Відспівав композицію М. Вербицького на вісім голосів “Кінчиться день” з оперети Івана Гушалевича “Підгіряни”. Вербицький — мимоходом кажучи, композитор нашого гимну “Ще не вмерла Україна” — нам, Галичанам, все дорогий та радо його слухаємо. Він мелодійний, багатий гармонією та настроєвий. Він має свою оригінальність. Його пізнати зараз з кількох перших тактів. До таких замітних композицій його належить і “Кінчиться день”. П. Каськів любить у Вербицьким, особливо в його осьмиголосових хорах, та виводить їх часто в себе в Нью-арку. Добре що й у цім святі вивів одну з них. Хор виконав її прецизно, гармонійно, на повне вдоволення. Всі вісім голосів ішли рівно і певно та зливались на прекрасне вражіння. Недаром публіка знову нагородила хор і диригента рясними оплесками.

А що оплески не вгавали, п. Каськів ще раз взяв за батуту і докинув на додаток прекрасну композицію Гайворонського “Коваль”. Це знаменито зложена та по мистецьки переве-

дена, хоч коротка композиція І диригент майстерно, видко із замилюванням, інтерпретував її, а хор співав її скінчено добре. Публіка зрозуміла артистичну вартість цієї продукції і оплескам не було стриму. П. Каськів мусів виходити кілька разів та дякувати за признання, а вкінці і хор мусів ще раз відспівати “Ковалья”.

З черги о. сов. Чаплинський з Елизабету, Н. Дж., виголосив реферат про завдання саме відчиненої, української вищої школи. О. Чаплинський це досвідний бесідник. Тож і короткий його реферат дав звязкий огляд дотеперішнього розвитку американських Українців та рівю (перегляд) ясно, коротко і звязко вказав на релігійно-національні завдання цієї школи що має виховати молоде покоління, характерних та свідомих провідників американської України — як світську так теж і духовну інтелігенцію.

На закінчення своєї промови о. сов. Чаплинський звернувся до сидячого в першій ряді Впр. Владики Кир Константина та згадавши його невтомні заходи і труди коло створення цієї школи, підніс трикратне “Слава”, в честь Фондатора школи. Цей оклик підхопив хор на сцені і з 300 грудий понеслось грімке “Слава”, а за ними підхопила його і публіка.

Останньою точкою програми був знову виступ злучених

хорів під управою п. Каськова. Полились поважні звуки Лисенкового псалму до слів Кониського "Боже великий, єдиний, Русь-Україну спаси". Вся зала вислухала молитву стоячи, а таксамо стоячи гимну "Ще не вмерла Україна", яким закінчено академію, а тимсамим і ціле свято.

Замикаючи опис цієї академії що була чи не найповажнішою маніфестацією яку коли-небудь уладили Українці в Америці, було би занедбанням не згадати про дуже влучний фортепяновий супровід для хороших виступів. Вела його п. Марія Шумейкова з Ньюарку, Н. Дж., дружина п. Степана Шумейка, зо виголосив реферат. Взагалі молоде українське покоління нарівні із старими імігрантами причинилось до піднесення цього свята. Хори скла-

дались переважно з молоді, оркестра таксамо. Дивлячись на співпрацю обох поколінь та на їх спільне одушевлення новим національним здобутком, можна сказати що "ще не вмерла Україна" і в Америці, хоч і говорить по англійськи.

Одушевлені, піднесені духом та підбадьорені гарним святом, учасники пустилися розїзджатись домів. А деякі мали далеку дорогу — до Честер, Філадельфії, Скрентону чи Бостону. І інші ще дальше — навіть до Верджинії, Пітсбурга, Шикаго та Канади. Хоч перетомлені а многі перемоклі від ранішньої слоти, верталися вдоволені — з вірою що не зважаючи на всі незгоди, таки ідемо вперед і що таки конструктивна, творча думка буде горою понад усі відемні прояви.

Тож з Богом, вперед!

**Гість**



# ПРИВІТ

## ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ В АМЕРИЦІ

Промова Впр. о. Йосифа Чаплинського, на концерті з нагоди відкриття Першої Української Католицької Вищої Школи у Стемфорді, Коннетикат, в День Праці, 4 вересня, 1933

Ваші Ексцеленції Преосвящені Владики, Високопреподобні і Всечесні Отці Духовні і Всі Достойні Зібрані.

Велика і святочна хвиля скликала нас всіх нині. Ми є свідками поблагословлення, а тимсамим і відчинення першої американської української католицької вищої школи у Злучених Державах. Довго ми на це чекали. За більше як сорок літ нашої іміграції це перший наш подвиг на цім полі.

Досі ми мали церкви і церковці які гуртували наш нарід. Їм то треба завдячити що наш нарід не пропав або не попроставав до церков других народностей. При тих церквах ми маємо наші парохіяльні школи. Певна річ що вони не всюди досконалі, але признати треба що наші дяковчителі велику і львину працю вложили і вкладають в них і вони то з нашою церквою та з нашим священством доконали що та молодь наша українська, яка ходила до тих шкіл, не пропала. Вона знає по українськи читати, писати, молитись і співати. Вона знає і своє минуле, історію свого народу. Вона любить свій край де родились, Америку, а також рідний край своїх батьків, Україну.

Але на жаль, не всі ходили до тих шкіл і не всі є такі.

Ми маємо подекуди і Народні Доми, де знаходяться салі на зібрання, на віча і представлення, та де окрім американського прапора повіває і прапор український.

Виросли у нас з часом поважні організації, запомогово-аскураційні що згуртували десятки тисяч народу, а при них і розвинулась українська преса. Зявляються тепер і молодечі клуби, складені вже з молодого, в Америці родженого і тут вихованого нашого покоління. Це наші здобутки, за більше як 40 літ іміграції.

Та від довшого часу ми відчували всі що цього замало. Іміграція замкнена і нема допливу тієї живої крові із старого краю яку ми вливали би в наші старіючія жили і нею відмолод-



нювали наш народній організм. Нема тієї свіжої крові, яку ми вливали би в серця тут уродженої і вихованої молоді. Тому нам, старій українській іміграції, поки ще живемо на тій землі, треба заки пірємо, виховати в нашім дусі, молодь що тут уроджена.

Церкви хоч це інституція Божа, самі ще не сповнять цілого завдання. Школи парохіяльні дуже багато зробили і роблять для вдержання молодого покоління при церкві і народности, але нині нам треба чогось більше. Народні Доми самі не велику поміч нам принесуть, бо вони обмежені на старше покоління. Таксамо на старше покоління обмежені наші асекураційно-запомогові організації і їх преса. Ми всі отже бачили це і всі відчували від довшого часу що нам треба чогось більше.

Бо чому молоде наше покоління не так численно ходить до своїх церков; не так любить свою церкву як повинно? Чому велика часть цієї молоді відчужилась від нашої церкви і пропала для нашого народу? Чому значна частина молоді нашої встидається свого, встидається батьків своїх і народу свого? Бо не має провідників вихованих в американській українській школі!

Лише американська українська школа виховає нам молодих провідників народу, що годні в тімсамім дусі повести молоде, американсько-українське покоління в любові до Бога, до народу нашого, до України.

Тому ціла наша іміграція витає нині з одушевленням здобуток нашого Преосвященного Владика Кир Константина і кличе: Слава Вам, Преосвященний Владико! Лише Бог один знає скільки труду і праці положили Ви, Преосвященний Владико, для цієї справи, скільки наук і місій Ви уладили для цього діла, скільки тисяч миль переїхали Ви здовж і поперек Америки, та й одної парохії не опустили, щоби не загріти там серцець вірних і піднести їх до Бога, а притім щоби бодай і маленької жертви не зібрати на вищу українську школу у Злучених Державах.

Великий був організатор перший наш Владика, бл. п. Епископ Сотер Ортинський, на полі церков і парохій. Великий наш організатор і другий Владика, Преосвященний Константин, на полі шкільництва.

Оснуванням цієї школи наш Преосвящений Владика лише продовжує світлу традицію нашої церкви. Коли віра Христова осінила наш нарід, перша вища українська школа повстала при храмі св. Софії у Києві 1050 року. Українські колегії і брацькі школи — як славна Ставропігійська Колегія у Львові із 16-ого століття та Могилянська Академія у Києві із 17-ого століття, це

діти української Церкви. Українські духовні семінарії у Львові й Перемишлі були розсадниками українського народнього відродження в 19-ім столітті. Українська церква була все жерелом науки в українськiм народі, його матірю і просвітителем.

Без вищого українського шкільництва в Америці ми пропадемо, та за короткий час і сліду по нас не остане. Тому поки ще час, поки ще не запізно, подаймо собі всі руки, зрозуміймо потребу вищої школи, стараймось за вищі школи і підпомагаймо їх.

Нинішня світла днина нехай отже буде початком нової доби в життю українського народу в Америці. Цей день єгоже створи Господь, возрадуємся і возвеселимся в онь. Перша школа вже перед нами. Хто може і кого стати, посилаймо до неї своїх синів. Вона має право публичности і злучена з католицьким каледжом у Вашингтоні.

Хто скінчить ту школу, має такісамі права якби скінчив і найлучший гайскул деінде. А яка ріжниця? Що тут окрім науки по американськи, буде також учитись і по свому, по українськи, що тут будуть учити української мови, історії і літератури, — а також що молодець буде гарно і по Божому вихований, бо окрім світських будуть і духовні учителі. Головна управа буде в руках священників, а все те оставати буде під опікою і проводом Преосвященого Владика.

Після скінчення тутешньої школи молодець може іти до каледжа й інших високих шкіл та стати адвокатом чи лікарем або професором. Та найголовніше завдання цеї школи буде, щоби бодай частина з тої молоді остала священниками. Ми старокраві священники, минаємося і в короткім часі всі минемося. А хто стане між нашим народом і для народу дати йому провід?

І Ви дорогі Браття й Сестри, минетесь і ми священники, минемося, а остануть Ваші діти, Ваше молоде покоління. Для тих дітей Ваших, якраз тут, в цій школі виховуються молоді, нові священники американсько-українські.

Священники це висока гідність. До того стану треба інтелігенції, посвяти, науки, розваги, так ту і освіти. Бо священник є посередником між Богом і людьми. Священник це лікар для душ зболілих, це порадник у трудних хвилях життя; священник це отець духовний який провадить своїх вірних до Бога. Священник це природний провідник своїх громадян у справах народніх.

Важкий це, правда, обовязок і не кождий має силу виконати його як слід. Але чи може хто мати більше заслуг на цім світі, чи може хто більше доброго зробити, як добрий священник?

Та до цього треба духа Божого і наук. Тому священник, щоби других навчати, других провадити, мусить самий мати високу науку, покінчити високі школи. Лише нарід темний, некультурний і некритичний буде вважати за свого отця духовного першого ліпшого який ледви читати знає, без потрібних богословських наук і підготування, але як оберне ковнірець і "вже священник".

Тому Єпископи католицькі всіх обрядів висвячують на священників лише людей що покінчили високі школи.

Тутешня школа яку нині поблагословив наш Преосвящений Владика, буде наче розсадником, буде матір'ю. З неї виходитимуть студенти що підуть до ще вищих світських шкіл, та будуть виходити молодці які підуть до шкіл теологічних, на Богослов'я і стануть священниками мудрими, ученими, а дай Боже, щоби і святими, для свого народу, для тут уродженого українського покоління.

Дай же Боже щоби тутешня школа видала великих, учених і світлих мужів з нашого українського народу і для нашого українського народу. Дай Боже, щоби по наших українських парохіях повставали цілоденні школи з правом прилюдности, а з часом і вищі школи, бо лише це одно спасе наш нарід в Америці. Аж тоді ми будемо безпечні і спокійні за нашу молодь. Тоді наша молодь не пропаде, бо вона буде не темна, але інтелігентна й освічена по американськи і по українськи.

Піднесені на дусі нинішнім святом, ми всі сьогодні складемо щиру подяку найперше Вам, Преосвященний наш Отче, Владико, за цей дар превеликий для нашого народу.

Складаємо подяку і Вам, Преосвященні оба Владики, Владико наших Підкарпатських братів і Владико наших братів у Канаді, що Ви прибули на нинішнє свято.

І Вам Високопреподобні і Всечесні Отці Духовні.

Уповажнений нашим Преосвященим Владикою, дякую всім нашим присутнім чільним людям, всім делегатам і всьому українському народови і всім гостям інших народностей. Дякую всім які прибули на нинішній празник і зложили свої пожертви на школу. Особливо дякую всім що брали участь в концерті і всім співакам і всім п. Учителям які дуже причинились до звеличання нинішнього святочного дня. Також дуже велика дяка Впр. о. Володимирови Лотовичеви Впорядчикови, за труд і црапю.

Всім щире Спаси-Біг!

На закінчення нинішнього свята кличу: Най живе наш український нарід в Америці, най живе наш Преосвященний Владика Кир Константин, най живе наша українська молодь, най живе і процвітає перша наша, Українська Католицька Вища Школа у Стемфорді!

Слава!



Др. С. Демидчук, Нью Йорк.

## НАЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧІННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ В СТЕМФОРД

(Промова на отворенні школи, дня 4 вересня, 1933)

Високопреосвященні Владики, Кир Константин, Кир Василь і Кир Василь Володимир, Достойні Духовні Отці і всі Дорогі Земляки та Гості:

В сьогоднішній історичній хвилі хочу пригадати слова одного з найбільше згадуваних філософів старинного світа, звісного якомсь випадково нашому заголові. Є це філософ Сенека. Мені нагадуються його латинські слова:

“Ідео пеккамус, квія де парте віте омнес деліберамус. Де тото немо деліберат”. По українськи це можна так переложити: “Тому робимо промахи, що думаємо лише про частину нашого життя. Про цілість ніхто не думає”.

Ці слова я хочу пристосувати не до нашого особистого життя, але до нашого національного. Найсамперед треба розправитися з нашим американським націоналізмом. Маю на увазі напрям науки в українській вищій школі, заложеній на американській землі на американських підставах. Як Американці українського походження маємо бути лояльними до цієї землі, що нам забезпечує свободу навчання та повного духового й матеріяльного розвитку. Отже треба нам дбати, щоби наша українська традиція не увійшла в колізію з американськими ідеалами.

На щастя тут нема майже ніякого клопоту, бо не ми перші шукаємо дороги в прибраній Батьківщині. Великий американський патріот, високий Достойник Католицької Церкви, член

Колегії для Східних Обрядів у Ватикані, ньюйорський архієпископ, Його Еміненція Кардина Патрик Гейс, написав у своїй книзі мудрости таке:

“Я гордий на те, що я тієї думки, що нема ліпшого Американця, ніж я. А так само я переконаний, що я тому ліпший Американець, бо я Айриш; і власне тому я ліпший Айриш, що я в Америці.”

Підставмо на місце слова “Айриш” імя “Українець”, а маємо розв'язану справу американського патріотизму цілої української іміграції. І ніхто нам з цього приводу не може робити закиду, що ми думаємо про Америку по українськи, а про Україну на підставі нашого американського досвіду. Бо сьогодні зібрались ми тут як американські Українці для вшанування історичної події на американській Україні.

Коли ми вже призадумуємося над нашим відношенням до американського націоналізму, то належить тут також згадати про роль цієї вищої школи для американської нації. Фактом є, що всесвітня культура є космополітична. Отже вона зложена з найріжнородніших первнів. Так і американська культура всякає в себе багато з української людської культури. Про це ми пишемо й говоримо при нагоді різних українських вистав, концертів, мистецьких виступів. Але досі ми не мали нагоди впровадити в Америці наші літературні цінности, бо не було цього осередка, де хтось такі ідеї переводивби в життя. На це прецінь треба відповідних людей. Коли учителі першої української вищої школи в Америці зможуть вказати своїм учням на ціль їхньої науки саме в цій школі, то з часом ми будемо могли заповнити й цю важну прогалину. Подумайте лише, Дорогі Гості, що наші політичні противники якраз хваляться перед великою Америкою своїми літературними творами, перекладеними на американську мову і тим осліплюють Американців до тієї міри, що не дають їм можности видати справедливої оцінки про культурну вартість української нації і стати в її обороні.

Але, щоби отся вища українська школа могла своє завдання як слід сповнити в згаданому напрямку, вона мусить бути відповідно вивінувана. Наш Високодостойний Основник школи зробив усе, що міг для цієї ціли і заповів створення українського архіву при цій школі. З архівом злучена й бібліотека. Як ми, як члени нації, не підпоможемо Високопреосвященого Кир Константина в цих замислах, не скоро ця думка буде зреалізована.

Але ця школа має також і відворотне завдання. Коли всесвітня культура є космополітична, то українська культура по-

винна також абсорбувати в себе первні американської культури. Тому отся школа повинна стати кузнею, де духові американські цінности можуть бути спрепаровані відповідно для вжитку й хісна української культури, а з тим для скріплення сили української нації.

Про ці справи можна буде поговорити більше при інших нагодах, бо сьогодні недостаток часу на ширше розвинення думки. Між нами є вже тут роджені українські мужі науки, то нехай вони розроблять цю справу ширше.

А я піду далше, трошка в іншому напрямі. Між нами є наші браття, Українці з Підкарпаття. Може декого з них буде разити слово "Україна" "український", бо в них це слово ще до недавна було чуже і в погорді, а деколи навіть пострахом: "Українцями" страхав дехто дітий як анархістами, безбожниками, революціонерами і т. п. На щастя, ці часи вже минули, але мимохіть лишилося уперередження. Тут я згори мушу сказати, що не маю на думці обиджати почування наших братів з Підкарпаття, коли я для цілости українського народу вживаю слова "український" і зачисляю до цього народу також наших братів з Підкарпаття. Тому, що я зараховую себе до групи господаря нинішнього свята, я половнивби непростимий гріх, зломання звичаєм усвячених правил господаря супроти гостя. Отже згори мушу впевнити, що лише найліпші і найчесніші думки мають місце в моїй голові й моєму серці. Але, колиби я, з уваги на Достойних Гостий, вирікся самий себе і свого національного імени, за котре тільки наших героїв наложило головами на протязі нашої довгої і безупинної боротьби за народню самостійність і незалежність, то я допустивсяби зради супроти свого народу, а проте таки я не виминувби критики тих, що нас не розуміють. Тому єдиний вихід з замотаного положення прийняти засаду, що лише повна отвертість може привести нас до взаїмного зрозуміння самих себе.

А власне головною темою моїх сьогоднішніх міркувань є: через отсю школу шукати дороги порозуміння обох половин нашого так званого грецько-католицького громадянства в Америці. Одначе, позвольте, Достойні Гості, що я замість слова "грецько-католицький" буду вживати слова "українсько-католицький". Роблю це для практичних цілій: коли ми в Америці вживаємо слова "Грік-Кетолик", то вся наша діяльність йде на рахунок Греків, котрі тепер навіть не признаються до католицької віри. Отже тому вважаю конечним по змозі цілком залишити "грецький" на означення нашого обряду в католицькій Цер-

кві а прийняти слово "українсько-католицький". Хоч це важко буде для наших братів з Підкарпаття перейти таку еволюцію, але сама конечність вказує, що давня назва не відповідає ціли. Впрочім над самою назвою спільного нам східнього обряду можна буде колись також ширше поговорити, як на це прийде час. Сьогодні річ не в назві, а всути річ. А вона така:

І Галичани і Подкарпатські Русини мають тусаму спільну віру, церковний обряд, тусаму мову, тісамі народні звичаї, велику традицію і т. п. Отже маємо стільки спільних прикмет, що маємо не лише право, але й обовязок вважати себе за один і той самий нарід. Інша річ що хтось має інтерес розбити нас на малі групи і викликати між ними ворожнечу. Нема що правди закривати, ця ворожнеча навіть вже закорінена. Але з цього не виходить, щоби ми свідомо мали цю ворожнечу підтримувати і їй не протиділати.

Виходжу з такого становища: Серед великого американського моря одна й друга група дотеперішніх так званих "греко-католиків", отже україно-католиків чується слаба. А коли в Америці хтось не має зорганізованої сили, то одинцем не має виглядів на успіх в якому небудь більшому ділі. Отже, як є хтось між обома групами, що хоче, вважає за потрібне або за конечне обі вітки нашого народу звести разом, то якраз тепер пора над тим призадуматися.

В тій хвилині я розумію великі труднощі такого зближення. Я розумію, що може навіть і часописі поведуть ворожу акцію, Але велика ідея перемагає і найбільші труднощі, як отсе ми є свідками навіть сьогодні, коли повстає Українсько-Католицька Вища Школа в Стемфорді. Бо й вона не прийшла легко.

Скаже дехто: "Це хіба можливе після основного передискутування справи. А я думаю противно: наперед зробімо спробу, а опісля, як будемо мати досвід, то тоді зможемо щось сказати. Як ми ще не спробували, то нема як дискутувати над можливістю або неможливістю такого важного кроку. А треба раз здобутися на якийсь крок.

Від чого зачинати спробу? Думаю, що від практичної справи: Післати масами молодих хлопців на науку до цієї гайскул. І то з нашої сторони, отже такби сказати української, що знає що вона українська, і з подкарпатсько-руської, котра не знає що вона українська. Навіть, якби прийшлося обі групи хлопців тримати разом, а вчити окремо в двох відділах, то варт спробувати. Втрати не буде, бо раз будемо знати, чи ми можемо зійтися як один нарід, чи ні. Як не можемо, нема чого на себе

гніватися. Розійдемося в мирі і будемо жити і працювати після наших найліпших сил.

Але, Дорогі Гості, якби так справді така справа була можлива, а ми її не випробували як слід, отже через брак доброї волі ми ще прискорили смерть отсієї так званої "грецько-католицької" частини нашого народу, то чи не спаде колись на нас осуд історії?

"Чому?" — питає дехто. "Хто то має право мішатися в такі справи? — Миж Американці, тут нам жити і вмирати!" — Так, Браття, ми Американці. Але Американці не на те, щоби лише вигідно жити при допомозі американських доларів, але також поширяти американські ідеали: "Лайф, либерті, Пурсю оф геппинесс!" А ратувати наш нарід від загибелі тут і там, а дати йому ціль змагань і життя, дати йому вічний ідеал . . . чиж це не правдивий американізм? — "Ай ем ди беттер Америкен, бікоз Ай ем ей Юкраїнієн енд беттер Юкраїнієн-Рутінієн-Русин бікоз Ай ем ен Америкен".

Браття: Якби нам удалося з сьогоднішньої святочної академії винести добру постанову для зближення обох братніх віток нашого народу і просити наших Високопреосвященних Владик поробити в тому напрямку якісь кроки, то ми справді відіхалиби домів з переконанням, що не даремний був наш труд, не даремна витрата гроша і не даремні наші слова.

Коли ми говоримо про національне значіння першої української вищої школи в Америці, то не забуваймо за можливість притягнення сюди й українських хлопців з Канади. Тоді ця школа дасть початок великому рухові між українською молоддю на американському континеті.

Коли я розпочав свою промову словами поганського філософа, то личить мені в іншій цілі пригадати слова великого християнського філософа, св. Августина. Але, як на початку я пригадав слова Сенеки на те, щоби вказати на конечність думок про справи, які мають значіння для цілої нації, то тут я піду вже далше.

Я відразу думкою перескочу в часи, що порушена мною справа прийде на денний порядок нашої акції. А тоді вже треба буде шукати способів, як дійти до порозуміння між Галичанами й Підкарпатськими Русинами. В такому випадку варт добре роздумати слова св. Августина:

Ін нецессарііс унітас;  
Ін дубііс лібертас;  
Ін омнібус харітас.



отже: В конечних справах потрібна нам єдність;  
В непевних справах треба свобідної думки;  
Але у всіх наших ділах треба нам любови.

І в тій взаїмній братній любові лежить і успіх отсього великого діла для цілости української нації.



## Address by Mr. Stephen Shumeyko

Your Excellencies, the Very Reverend and Reverend Fathers,  
and Honored Guests!

I have the honor of being chosen by the committee in charge of this dedicatory program of the first Ukrainian Catholic High School in America to say a few words to you concerning the aims, the strivings, and the aspirations of the younger generation of American-Ukrainians.

In my humble opinion, such an exposition whether given by myself or by any other representative of the American-Ukrainian youth, is most fitting and proper at this time. We are now living in a period in which the younger generation of American-Ukrainians is beginning to inherit all of the benefits as well as all of the responsibilities of the older generation. It would be, therefore, interesting, to say the least, for some one of the American-Ukrainian youth to present its sentiments, its ideas, and its ambitions. And such is my task today.

Before launching, however, into an exposition of our youth I think it would be most advisable for me to present to you first, a sort of a bird's-eye view of the leading achievements of the older generation of American-Ukrainians. An acquaintance with this background of our American-Ukrainian youth, even though a superficial one, will undoubtedly give you a clearer comprehension and a better appreciation of the problems and ideals of our American-Ukrainian youth.

\* \* \*

Approximately 85% of all the Ukrainians here in America came from Eastern Galicia, also known as Western Ukraine, which prior to the World War belonged to that conglomeration of alien nationalities known as Austria-Hungary, and which today belongs

to its modern counterpart — Poland. And yet, the earliest Ukrainian immigrants were those from the former Russian Empire, who settled in California in 1860.

The real Ukrainian immigration to America did not start until approximately 1870, but did not assume any appreciable proportions until the year of 1899. Beginning with that year, Ukrainians began to arrive to this country in ever increasing numbers, which at times reached the 100,000 mark per year. The outbreak of the World War, however, together with the present day stringent immigration laws and the hindrances placed by oppressors of Ukraine, have put a stop to this immigration, so that today only a comparatively few reach these shores. It is estimated, however, that there are over one million Ukrainian people in America.

What prompted these Ukrainians to come to America were the terrible economic, political, and religious persecutions of them by the Poles and the Russians, and the realization that America offered a haven, a place of refuge from these persecutions in the form of freedom of thought and worship, and in unequalled opportunities.

The advent of the Ukrainians here in America was met with innumerable obstacles. They were a lonely people in a strange land, lacking in knowledge of its customs, its language, and its culture. Unlike the Irish, Italian, or German immigrants who upon coming here found many of their race occupying positions of power and influence — the Ukrainians had no one to extend to them a helping hand.

But the inherent adaptability of the Ukrainian towards his environment soon came to the front. Handicapped by many obstacles, the Ukrainians nevertheless steadily forged ahead. Today we see the fruits of their labors and their progress in the form of great nationwide organizations, churches, schools, newspapers, libraries, and all the other characteristics of a civilized and enlightened people.

During the World War over 30,000 men of Ukrainian descent fought with the American Expeditionary Forces overseas, besides numberless others who through some reason or other were classified either as Russians or Poles. Furthermore, although during the War the Ukrainians as a class were generally poor, yet they were among the heaviest buyers of Liberty Bonds among the foreign nationality groups.

The Ukrainians have also enriched American culture by their contributions in the form of concerts, exhibits, and the like. In 1922 Prof. Alexander Koshetz made his first triumphal tour of the country with his famed Ukrainian National Chorus, which the Amer-

jean musical critics declared to be the finest and the most perfect that had ever been heard in America. Within more recent times Vasile Avramenko, whom an American commentator calls "that rare master of the folk dance and conservor of Ukrainian culture," — has delighted many Americans with his exhibitions of Ukrainian dances. Out in Chicago, the Ukrainians have opened their pavilion at the Century of Progress Fair, which for its native beauty and originality is one of the finest sights of the entire Fair. Among the beautiful exhibits in this pavilion there are included a number of works of art by that world famous Ukrainian sculptor and painter — Archipenko.

Today we are witnessing the dedication of the first Ukrainian Catholic High School in America. A school which shall conserve among our American-Ukrainian youth not only American but also Ukrainian culture and traditions as well, and raise this youth according to the highest dictates and teachings of the Ukrainian Catholic Church.

As a sidelight upon what the Americans think of Ukrainian culture, and of its influence upon American life and culture, allow me to quote a few pertinent remarks taken from Allen H. Eaton's recent book "Immigrant Gifts to America." After showing how American culture can be enriched by drawing upon the best of its citizens who have come from foreign lands, the author continues to say:

"In our search for immigrant gifts, sometimes the most interesting and colorful are found among the late arrivals. To me, one of the most picturesque of our rather recent immigrant groups is from Ukraine. Their entertainments are full of vivid action and beauty, and not the least charming thing about them is the way in which all the family take part, from the smallest children to the grandparents. But fascinating as are these scenes and as impressed as one may be with the thought that their power and beauty will ultimately find their way into the stream of our culture, just how it might come about I did not realize until a few days ago. At an evening festival I saw American-born children and grandchildren of immigrants doing the old folk dances which they and thousands of others in America have been taught by Vasile Avramenko, that rare master of the folk dance and conservor of Ukrainian culture, who feels that here the best of these age-old customs can be made to flower again. And what Avramenko is doing with the dance Alexander Koshetz is matching with his many Ukrainian singing groups throughout the United States and Canada."

All of these achievements which I have outlined, besides numerous others which time does not permit me to mention, are principally the products of the older generation of American-Ukrainians. They form a solid, firm base upon which the American-Ukrainian youth equipped with far better tools than ever were its parents, shall hew greater and nobler achievements, dedicated to the selfsame ideals which inspired their fathers and mothers.

We, the American-Ukrainian youth well realize the seriousness and the responsibility of the task that confronts us — that of continuing the labors and the tasks of our parents. We well realize that upon us, and us alone, depends the future of the Ukrainian life in America. We know that were this life to die out it would be a tremendous blow not only to the Ukrainian people but also to Ukraine's strivings to free herself from the avaricious grasp of the ever-imperialistic oppressors. Therefore, we the American-Ukrainian youth are determined to give the very best that is in us in order to continue the work and the tasks of the older generation of American-Ukrainians.

Furthermore, we well know that we cannot have rights and privileges here in America without duties and responsibilities. We know that America, whom we have grown to love so much, gives us protection, education and opportunities on a scale impossible in any other country in the world, and that in return we owe her our love, obedience, service, and loyalty. We know that our principal task here in America is not the making of money, but, on the contrary, the making of America.

And yet, we shall not forget that we are American citizens of Ukrainian descent. We shall not forget how for centuries our Ukrainian forefathers have fought and sacrificed their lives and fortunes in the cause of one great ideal, and ideal which is dear to all nations — freedom. Nor shall we forget that our kinsmen across the seas, particularly those under the Bolshevik regime, are suffering under such conditions of terror, starvation, and horror, as to cause us to stop and wonder how such things could be possible in this *prima facie* civilized and enlightened age. From our minds the inspiring thought that there was once a Ukrainian nation, self-chartered and self-ruled, can never be effaced, and the burning hope that there will be one again, can never be extinguished.

Knowing all this, and remembering that one of the greatest of Americans of all times — Woodrow Wilson — himself declared that each nation is entitled to self-rule and self-determination, we, the American-Ukrainian youth, shall strive to make ourselves wor-

thy citizens of this land of freedom and unequalled opportunity, and also shall strive to do our bit towards the realization of that centuries old dream — the creation of an independent state of Ukraine.

**Stephen Shumeyko.**



## **ПРИВІТИ З НАГОДИ ВІДКРИТТЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ В СТЕМФОРД, КОНН.**

### **ВИТАЙТЕ**

(З газети "Америка", Філадельфія, Па., 29 серпня, 1933)

**З нагоди відкриття і посвячення Української Католицької Школи в Стемфорд, Конн.**

Думка творить діло! Діло притягає людей! Люди творять світ . . .

Якраз в хвилині найбільшого за людської пам'яті занепаду творимо діло, яке потребує найбільшого напруження економічних наших сил.

В історичній переломовій хвилині національного життя цілої України по цілому світу, а в найважчій хвилині духового життя американської української іміграції, повстає в нас, на Американській Україні, осередок української науки.

Після небувалої кризи в нашому внутрішньому національному фронті, повстає твердиня яка має стати заборолом проти дальших заломлювань внутрішньої гармонії.

Повстає в нас, американських Українців, в тій групі, що вірно витримала при рідній традиції від самого приїзду аж до сьогодні, — перша вища українська школа.

Ще перед роком це була мрія одиниці. Сьогодні ця мрія переводилася в діло, в чин. Прибитий клеветою і людським призирством Князь української католицької Церкви в Америці, Превосвящений Кир Константин виринає з під попелу і румовища і дає Народові українському подарунок: величавий будинок серед прегарного парку з призначенням на осередок духового життя. Самий Він не спочиває ні тижня на протязі останнього року, з безупину їздить, проповідує, промовляє, людей біля се-

бе збирає, просить за допомогу, заохочує, підбадьорює і єдину думку леліє, якби то Народові Свому будуччину забезпечити.

Щось як чудо! Як сама мрія про чудо!

Його діло йде на рахунок діяльності і працездатності цілої еміграції. Бо Провідник еміграції стає її втіленням. Тому ми сьогодні з гордостю кажемо: “Ми, американські Українці, творимо діло!”

То так назверх, перед чужими. Але перед собою самими треба нам сказати по правді: Це Преосвященний Константин творить для нас велике діло!

Ми, тобто загальні американських Українців, маємо лише йти за Проводом і на себе переняти нашу пайку праці і підтримки.

Але весь загальний повинен стати разом, солідарно! Принаймі та частина, що ще не втратила своєї рідної традиції, ні своєї віри, ні своєї надії на кращу долю української громади в Америці.

Може справді раз удасться нам витворити зпосеред себе самих авторитет? Може зрозуміємо, що не усім нам проводити і стояти на чолі, але кожному треба знайти відповідне місце в народній праці? Може Духовний Провідник знайде в нас належну оцінку і стане тим символом згоди, єдності, любови, за яким ми десятками літ шукаємо?

Колиби через оце діло, Вищу Школу в Стемфорді, ми знайшли і зрозуміли нашого Провідника, то вже тим самим це діло для нас варта діаманти . . .

Духова вартість установи перевищує її матеріальну вартість. А коли вона вказує нам ясний шлях до ідеалу, то вона неоцінена.

\* \* \*

З такими благородними думками й високими надіями їдьмо до Стемфорду в День Праці, 4-го вересня. Їдьмо всі: Старі й молоді! Ті, що вірили в діло і ті, що сумнівалися! Ті, що підтримували змагання Основника і ті, що стояли осторонь. Їдьмо як одна родина!

Може якраз з отсього свята отворення школи ми дістанемо інспірацію до великих подвигів в будуччині? Може самий факт, що ми зїдемося масою, що схилимо чоло в покірній молитві до Творця вселенної, приведе нас до висновку, що скромністю, але за те залізною витревалістю, ми зможемо щось осягнути? Може почуття цього, що приїздимо на це свято на заклик нашого Князя Церкви утвердить нас в переконанні що Боже благословення потрібне в народній праці, в народніх змаганнях. Може

скажемо разом з псалмопівцем: “Початок премудрости, страх Господень!”

І коли ми так приїдемо зі Сходу і Заходу; з Полудня і з Півночі і поглянемо на себе і пізнаємо себе самих, що ми діти однієї Матері Церкви і однієї Батьківщини України — то може спасенна постанова зродиться в наших серцях: Разом з нашим Духовним Провідником, на підставі християнських засад, голошених Католицькою Церквою, творити наш власний, обновлений, українсько-американський світ.

“Отче, соблюди їх во ім'я Моє, да будуть єдино!” — пригадуються нам слова Божого Учителя.

“Чи є що красше, лучше в світі, як у купі жити з братом добрим добро певно пожить, не ділити?” — пригадує наш Шевченко в своїх наслідуваннях псалтиря.

Якби так з нагоди зїзду в Стемфорді ми прийшли до заключення, що час забути за “давню срамотню годину”, а час відновити справжнє братнє життя між собою самими, тоді стемфордське свято осягне вповні свою ціль! Ми, Українці в Америці відновимо наш світ, побудований на братній любови.

\* \* \*

Тому вітайте в Стемфорді Князі Українсько-Католицької Церкви!

Вітайте Труженники в Христовій Винниці, наші Дорогі Духовні Отці!

Вітайте й Ви, працею зморені і сумнівами прибиті Народні Робітники!

І Ти, тужливий і неструджений Український Народе Нової Батьківщини, що все шукаєш за ідеалом і ніколи його не можеш знайти, приїзди сюди масами для покріплення свого духа, для відсвіження сил, для оглядання діла, яке стане милевим стовпом на шляху до вимріяної Тобою ціли!

Вітайте всі у Стемфорді, на площі Української Католицької Вищої Школи, як на своїм ріднім, мрією сповитім, українським майдані!



**Телеграма від Найсвятійшого Отця**

Citta del Vaticano.

BISHOP BONACHEWSKY, Stamford, Conn.

Holy Father greatly appreciates filial homage. Cordially thanks and blesses your Excellency, clergy and faithful, earnestly wishing that minor Seminary inaugurated may form truly apostolic priests.

Sincerely devoted to Holy See

CARDINAL PACELLI.

---

**Телеграма від Апостольського Делегата**

BISHOP BONACHEVSKY

815 North Franklin St., Philadelphia, Pa.

Please accept cordial congratulations on occasion dedication of Preparatory Seminary. May God bless this undertaking and all participating in ceremony.

ARCHBISHOP CIGONANI.

C. I. X.

Рим, дня 26 Червня, 1933

**ВАШЕ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО!**

З приводу величавого свята отворення першої висшої католицької української школи в Стенфорд, Конн., Найвисша Управа Василіянського чина св. Свщ. Йосафата в Римі пересилає на руки Вашого Високопреосвященства побажання особливого Божого благословення для сього великого діла.

Нехай Пресв. Христове Серце зділає, щоб з сьої школи вийшли борці за ідеали царства Христа-Царя серед нашого українського народу.

Від Найвисшої Управи Василіянського Чина  
св. Свщ. Йосафата в Римі

о. ДІОНІСІЙ ТКАЧУК Ч. С. В. В.

Архимандрит.

C. I. X.

Рим, дня 26 Червня, 1933

**ВАШЕ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО!**

Ректорат Папської Семинарії ім. св. Свщ. Йосафата в Римі в особливій спосіб відчуває вагу отворення першої католиць-



кої Висшої Української Школи в Спол. Державах Пів. Америки. Тому користаючи з нагоди, що дня 4 вересня б. р відбудеться торжественна інавгурація названої Школи в Стемфорд, Конн., складає на руки Вашого Високопреосвященства найщиріші побажання.

Нехай Господь благословить добрий почин на славу св. Церкви і добро українського народу в Америці.

Від Ректорату Папської Семинарії ім. св. Свщ. Йосафата в Римі

о. ДІОНІСІЙ ТКАЧУК Ч. С. В. В.

Завідатель Семинаря.

---

Шикаго, Ілл., 30 серпня, 1933.

Іх Ексцеленції Преосвященному Кир Константину Богачевському, Єпископу Американських Українців.

**ВАШЕ ПРЕОСВЯЩЕНСТВО,  
ПРЕОСВЯЩЕННИЙ ВЛАДИКО!**

В імени Гетьманських Січей Америки і Канади маємо честь сердечно витати Вас і всю Американську Україну з нагоди великого нашого національного свята, посвячення першої вищої Української Школи на Американській Землі.

Ми віримо, що Український Нарід ніколи не забуде Вашого, Владико, високопатріотичного діла, і майбутні покоління українського народу на Американській Землі з почуттям глибокої вдячності будуть згадувати Ваші Пастирські щедроти і піклування за кращу долю нашого народу за океаном.

Дай Боже, щоби ця перша українська вища школа в Злучених Державах Північної Америки, створена Вашими трудами й жертвами, була нашою національною академією на цій землі і з неї виходили правдиві будівничі національно-громадського і культурного життя нашого народу.

І дай Боже, щоби Ви, Преосвященний Владико, жили многі й многі літа та тішилися плодами цієї патріотичної праці своєї.

Ласкаво просимо Вас прийняти наші сердечні почуття пошани до ВАШОЇ ЕКСЦЕЛЕНЦІЇ.

**Полковник Олександр Шаповал,  
Головний Отаман Гетьманських Січей Америки й Канади.**

**П. Запорожець, голвний писар.**

204, Ontario St., Toronto, Ont.

До Управи Української Католицької Вищої Школи  
в Стемфорд, Конн.

Допомогове Брацтво св. Апостола Павла на Іст Торонто з  
нагоди посвячення Української Вищої Школи в Стемфорд,  
Конн., пересилає привіт і побажання як найкрасшого успіху.

За Управу

**В. Годованський**, председатель  
**М. Шкура**, секретар.

---

**Ukrainian Catholic Youth League 2238 W. Rice St., Chicago, Ill.**  
**Ліга Української Католицької Молоді**

Дня 30 Серпня, 1933.

Їх Ексцеленції Високо-Достойному Кир Константину, Епископу  
Американських Українців.

**НАШ ВЕЛИКИЙ БЛАГОДІТЕЛЮ, ВАША ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ,  
ВИСОКО ДОСТОЙНИЙ ВЛАДИКО:**

В цей день Великого Свята для Вас, і для цілої нашої Ка-  
толицької України в Злучених Державах і взагалі для цілої на-  
шої безталанної Батьківщини-України засилаємо Вам від усієї  
нашої дорогої Католицької Молоді Америки й Канади щирий  
привіт і горячу подяку.

Витаємо Вас, Ваша Ексцеленціє, як Великого нашого Бла-  
годітеля, як Спасителя нашої будучности тут, у Злучених Дер-  
жавах, як Найбільшого Приятеля нашої дорогої молоді, як Ме-  
цената нашої Культури.

Засилаємо Вам, Ваша Ексцеленціє, горячу подяку за це  
великодушне Ваше Діло, за Вищу Школу Українську в Стем-  
форд, дякуємо ми, Українська Католицька Молодь, ті, для кот-  
рих ця Школа є безпосередним дарунком Вашої рівної праці.

Ваше імя, Ваша Ексцеленціє, й Ваші діла жити-муть во ві-  
ки в серцях Української Католицької Молоді.

Ліга Української Католицької Молоді, створена на першо-  
му в історії нашої еміграції Зїзді Української Американської і  
Канадійської Католицької Молоді, чується нині в цей день Ве-  
ликого Свята для нас усіх, надмірно щасливою, що може мати  
Вас, Ваш Ексцеленціє, за почесного голову, за духовного про-  
відника, за Батька.

З Вашими Благословенством Ліга Української Католицької Молоді, під прапором Христа-Царя, буде шанувати Вашу ревну працю, Ваші великі здобутки, й буде ту працю поширювати в грядущі віки.

За Лігу Української Католицької Молоді:

**Богдан Катамай**, голова  
**Віра Шпікула**, містоголова.  
**Олена Багрій**, секретарка.

---

204, Ontario St., Toronto, Ont.

До Управи Української Гр. Кат. Вищої Школи  
в Стемфорд, Конн.

Велика радість наповнила тутейшу малу українську гр. кат. громадку Рідної Школи ім. св. Апостола Павла, на Іст Торонто з нагоди посвячення української Вищої Школи в Стемфорд, Конн. Пересилаємо в імени громадянства привіт і побажання великих успіхів для Слави Божої.

За Управу Р. Школи

**В. Годованський**, председатель  
**П. Бобечко**, секретар.

---

**Український Католицький Союз, Едмонтон, Алберта, Канада**

Від Українського Католицького Союзу в Едмонтоні, Алберта, Канада, наспів на руки Гол. Впорядчика, о. Володимира Лотовича такий привіт:

“Довідавшись з Українських Вістей, органу Українців католиків в Канаді, про відкриття Української Вищої Школи у Стемфорді, купленої і дарованої американським Українцем Ексцеленцією Кир Константином, спішу передати на Ваші руки щирий привіт і побажання як найкращого успіху згаданій Інституції — від Українського Католицького Союзу в Едмонтоні.

“Хай Всевишній благословить торжественне отворення і розвиток Першої Української Католицької Вищої Школи в Америці: Щоби ця Школа стала правдивим огнищем української культури і науки, спертій на засадах нашої св. Церкви.

**За Заряд Українського Католицького Союзу в Едмонтоні**

**І. Ісаїв**, голова; **І. Боцюрків**, секретар.

**11-ий Округ Гетьманських Січій, Шикаго, Ілл.**

До Високопреподобного Отця Совітника Володимира Лотовича, Джерзи Ситі, Н. Дж.

Вістка про відкриття Першої Вищої Школи в Стемфорд наповнила нас, Січовиків-Гетьманців, великою радістю.

Щасливі і горді ми, що можемо з приводу цієї великої події в нашім житті заслати наш сердечний привіт та побажати нашій Першій Вищій Школі на американській землі повного розквіту.

Дай Боже, аби ця школа стала огнищем, від проміння якої розійдеться світла, наука і правда по всій Америці для добра і слави Українського Народу.

Високопреосвященному Кир Константинові, нашомулюбому Епископові, много-много літ в щасті і здоровлі прожити від душі бажаємо.

**Микола Моранець, окружний отаман,  
Петро Лучків, окружний писар.**

---

204 Ontario St.  
Toronto, 30-го Серпня

До Управи Української Гр. Кат. Вищої Школи  
в Стемфорд, Конн.

Окружна Команда 1-го Округа Канадійської Січової Організації з нагоди посвячення Української Вищої Школи в Стемфорд Конн., пересилає від цілого Округа щирий привіт і побажання як найкращого успіху.

За Окружну Команду

**І. Н. Корчинський, окрж. отаман  
В. Годованський, окр. писар.**

---

Passaic, N. J. Sept. 4, 1933.

EXCELLENCY MOST REV. C. BOHACHEVSKY,  
Glenbrook Chateau, Cloverly Rd., Stamford, Conn.

From my sick bed I send deepest regrets for not being able to participate in this glorious celebration and also most sincere congratulations to your great deed for American Ukrainians.

FATHER BOYARCHUK.

Шикаго, Ілл., Дня 2-го вересня, 1933 р.

До Хвального Уряду Вищої Української Католицької Школи  
в Стемфорд, Конн.

Хвальний Уряде,

З нагоди отворення Вищої Української Католицької Школи в імени Школи Українського Національного Танку вітаю цю першу інституцію на американській землі і дай Боже, щоб вона виховала для українського народу будучих синів патріотів, котрі мають довести своєю невпинною працею до відродження вільної соборної української держави.

З тої нагоди на цю велику ціль деклярую \$25.00, які в короткому часі буду старатися переслати.

Остаюся з глибокою пошаною і привітом  
Слава Ісусу Христу:

**В. Авраменко.**

Youngstown, Ohio.

Слава Ісусу Христу!

**ПРЕОСВЯЩЕНИЙ ВЛАДИКО:**

З нагоди посвячення Української Католицької Твердині в Стемфорд Конн., пересилаю маленьку — однак щирю жертву \$5.00 а Вам Преосвященний Владико, за Ваші труди і за довершення такого великого діла для українського католицького загалу на землі Вашингтона, належиться Слава, тричі Слава, від згаданого народу, а з небес — Благословення Господнє.

Остаюсь з найглибшою пошаною

**Лев Кухтин з родиною.**

Просимо ласкаво о св. молитви.

Брацтво Сошествія св. Духа, від. 137 Провидіння в Чісголл, Мінн., почувается мило щодо участі нашої в маніфестації з нагоди відкриття українсько-католицької Вищої Школи в Стемфорд, Конн. Але, що особисто з нас ніхто не може приїхати на свято бо задалеко, а також з причини безробіття, то наше Брацтво ухвалило з брацької каси 5 долярів.

Най Ісус благословить нашого Владика і наше Духовенство за їх вірний труд, на нашому українському людові най дарує мир.

**Никола Сорока, секретар.**

## І ВЕЛИКЕ ДІЛО ПОТРЕБУЄ ПОПУЛЯРНОСТІ

Каже наша народня пословиця: “Що добре, те само хвалиться”. Одначе живемо в Америці, де кожного дня тільки нових подій, що і добре діло може піти в непамять серед крикливої реклами навіть дрібних і незначних діл.

Одно наше щастя: Що лише добрі діла є трівкими і остають, але — як переживють лихо. Тому власне треба працювати, щоби добре діло набрало сили і щоби його не притоптали люди передвчасно.

Так, з практичного боку, треба було дивитися і на закупно величавого будинку для заложення Української Католицької Вищої Школи в Стемфорді. Будинок самий собою не творить школи. Але його вартість для школи є дуже важна, бо школа мусить десь бути приміщеною. Богато також значить і вибір місця.

Коли Владика вибирав місце на школу, то треба було кілька літ докладно придивитися ріжним пропозиціям. Були думки заложити школу десь під Філадельфією і там, на фармах, збудувати відповідний будинок. Траплялися величаві будівлі над рікою Годсон недалеко міста Олбені в стейті Нью Йорк. Положення прегарне, здорове — але відокремлене від людських жилищ. Радив дехто йти до західної часті Пенсилвенії і т. п. Отже супроти цього всього треба було добре передумати всі пропозиції і на одну рішитися.

Важну ролю в таких випадках грає ціна. Стемфордська палата “Глен Іден Шато” лежить в осередку міста, має парк, має традицію школи, бо там якраз була вища дівоча школа, має все потрібне уладження, а в додатку йшла на продаж майже за безцін, коли платити готівкою. Сама палата мала коштувати понад 300,000 дол., а Преосвященний Константин купив її готівкою за 50,000 дол. Отже, беручи по американськи це був “барген”, яких мало. Готівка була призбирана старанною працею через кілька літ, треба було її тепер відповідно вжити. Остаточний контракт заключено в Стемфорді дня 4 марта 1933, і, формально, будинок перейшов на власність Української Католицької Епархії.

Заплатення готівкою ціни купна ще не робило будинку прихожим для потреби католицької української школи. Перш усього будинок потребував основної репарації деяких частий,

перерібки деяких кімнат, помальовання усеї роботи з дерева, основної віднови пломберської роботи, приготування деяких кімнат на шкільні наукові салі, вичищення цілого будинку від даху аж до пивниць і т. п. — Все те така, такби сказати “невдячна” праця, яка вимагає багато мозоли і клопоту, зїдає великі суми гроша, а на зверх не дає чим показатися, бо основно дїм в нічїм не змінється. Отже, коли на найконечнійші лише напрямки і з найбільшою ошадністю вложено в дїм ще нових 12,000 дол., то лише фаховий чоловік, що розуміється на утриманні і напрямках того роду домів, може зрозуміти в чому дїло.

Власне тут згадую про те тому, бо Владика, зовсім несподівано, доручив це дїло мені, хоч я приготовлявся до чого іншого. І тому, що обовязок направок я взяв на себе лише випадково і як бічну працю, я згадую про це в тому місці, щоби перейти до властивої теми, яку я мав на меті обговорити в отсій статті.

А піднявся я праці розголосу доброго дїла, щоби по своїм силам причинитися також до розславлення, а з тим і до скріплення значіння так важної установи, якою є перша вища українська школа в Америці.

Будинок задатковано ще в місяцю грудні 1932 року, отже я вважав, що вистарчить часу до викінчення усеї праці. Але, коли ми зближалися до дня відкриття школи, я побачив, що ще треба було цілого місяця часу, щоби всі пляни як слід викінчити. А на зверх виглядає: Цеж лише приготування “паради” з нагоди посвячення школи і більше ніщо!

Воно справді так і людям здавалося. Алеж “парада” не ма-ла бути ціллю сама в собі, а засобом до ціли. Требаж було звернути увагу українського загалу в Америці на значіння вищої української школи і з тією метою підготовляти свято. Треба було перевести агітацію за посиланням хлопців до вищої української школи, хоч таких американських шкіл повно, бо майже кожде американське містечко має свою “гайскул”. Треба було вказати на звязок цієї вищої школи з нашою шкільною традицією і тим піднести значіння свята.

І лише тому власне ми приготовляли це свято з таким великим накладом праці, щоби отся історична хвилина в житті української імїграції в Америці була тревалою памяткою для цілих поколінь. Для тієї ціли аранжовано здвиг, торжественне богослуження з трьома українсько-католицькими Владиками, великий спільний святочний обїд, величавий концерт, і все проче.,

включаючи видання книжки, похід через місто, окремий поїзд з Нью Йорку, і т. п.

Зливний дощ, здається, перешкодив усьому. Але, як ближше передумати, то прийдемо до заключення, що ні! Якби не було такого великого приготування, якби не було тієї форси, тієї праці, тієї жертви, то і серед прегарної погоди ми не були би могли числити на 4,000 людей на отворенні школи. А ті, що серед такої нагоди прибули, це вже були таки загартовані на все одиниці і на них можна будувати трівкий пам'ятник на будуче. Це також свідоцтво, що "праця не гине у світі даремно!"

А колиби так була справді гарна погода, то можна було мати на святі здвиг 10-15 тисяч українського народу. Про це нема найменшого сумніву, бо вісти з ріжних околиць доносили, що кожний, хто лише має своє авто, готується їхати. А вже щодо їзди залізничними потягами, то це ясне, що напр. з Нью Йорку не прибуло навіть і половини того числа, яке булоб поїхало на випадок погоди.

Тут ще треба побіжно згадати, якими способами йшла пропаганда між вірними і священниками та загалом серед українського громадянства. Отже крім часописних оповісток, статей, закликів, пригадок (редагованих і висланих секретарем цілої акції, дром. С. Демидчуком), вислано в перших днях місяця березня листи до українсько-католицьких священників з проханням до співпраці і вказівками, як та співпраця має виглядати; незабаром розіслано подібний лист до дяко-вчителів; листи до Гетьманських і Чорноморських Січій з проханням допомогти втримати лад в часі здвигу; листи до священників з Підкарпаття з запрошенням до участі в святі; листові картки до душпастирів в справі Пропамятної Книги; листи в справі уладження збірок на утримання школи; лист до Провидіння, щоби через свої відділи взяли чинну участь в цілій праці; летючка (в 30,000 примірниках!) до всіх українсько-католицьких громад, щоб послали своїх дітей до української католицької школи; розіслання послання Владики Кир Константина на твердім картоні в справі заложення школи в Стемфорд і утримання студентів; конференції з дяко-вчителями при підготівці хору для богослуження й концерту; постійні проби звісних хорів з околиці Нью Йорку для підготування одного великого хору; конференції з перевозовими підприємствами в справі доставки автобусів і залізничного потягу; виготовлення відзнак в формі гузиків і їх розсилка по громадах; стягнення всіх належитостей за них; виготовлення Пропамятної Книги: зредагування і видрукування,



а опісля її розсилка по парохіях на замовлення; приготування програми концерту і розділ промов та рефератів в часі обіду й концерту; листування у всіх згаданих справах з ріжними одиницями по цілій Америці; провадження докладних записок про намічену працю і реєстру листів; приготування людей, щоб подбали про все на місці в Стемфорді; вишукування і запрошення священників до обслуги в часі богослуження, колекти і т. п.; доглядання можливого вдержання ладу вже в часі свята серед такої зливи і т. д. і т. п.

А потім усім треба було зложити точний рахунок перед Владикою і дістати абсолюторію. . . Отсе приблизно представлена моя праця як головного впорядчика свята.

**о. Володимир Лотович,**  
парох Джерзи Ситі, Н. Дж.



### **СВЯЩЕНИКИ ЯКІ СПІВПРАЦЮВАЛИ З ГОЛОВНИМ ВПОРЯДЧИКОМ о. ВОЛОДИМИРОМ ЛОТОВИЧЕМ**

**в підготівці до отворення і посвячення Висшої Школи  
в Стемфорд, Конн. в дні 4 вересня 1933**

- о. Бартіш Евген — відзнаки;
- о. Боярчук Йосиф — відзнаки, привіти, пропамятна книжка;
- о. Волинець Роман — опікуни (sponsors);
- о. Волощук Микола — відзнаки;
- о. Ганяк Йосиф — відзнаки, опікуни, пропамятна книжка;
- о. Гривнак Василь — відзнаки;
- о. Гулин Дмитро — відзнаки;
- о. Гурянський Михайло — відзнаки, опікуни;
- о. Данилович Мирон — привіт і пропамятна книжка;
- о. Дебур Яків — відзнаки;
- о. Добротвор Дмитро — відзнаки;
- о. Довгович Володимир — відзнаки, пропамятна книжка;
- о. Дутковський Казимір — відзнаки;
- о. Жолдак Василь — відзнаки;
- о. Жук Іван — відзнаки;
- о. Забава Іван — відзнаки;
- о. Закревський Лаврентий — відзнаки;

- о. Залітач Мирон — відзнаки, привіт, оголошення;
- о. Захарко Іван — відзнаки, привіт, оголошення, пропамятна книжка;
- о. Зацерковний Василь — відзнаки;
- о. Капець Михайло — відзнаки;
- о. Кінаш Максим — відзнаки, привіт, пропамятна книжка;
- о. Кіндій Михайло — відзнаки;
- о. Ковальський Онуфрій — відзнаки;
- о. Козоріз Володимир — відзнаки;
- о. Колтуцький Михайло — відзнаки, пропамятна книжка;
- о. Копачук Микола — відзнаки, привіт;
- о. Коритовський Володимир — відзнаки;
- о. Крупа Роман — відзнаки;
- о. Кульчицький Цмайло Григорій — відзнаки;
- о. Кутський Іван — відзнаки;
- о. Лотович Антін — відзнаки, опікуни, пропамятна книжка;
- о. Лотович Володимир — відзнаки, привіт, оголошення, опікуни, пропамятна книжка;
- о. Лукавський Михайло — відзнаки;
- о. Маланяк Стефан — відзнаки, пропамятна книжка;
- о. Маньовський Василь — відзнаки;
- о. Мартинюк Михайло — відзнаки;
- о. Мереньків Василь — відзнаки, опікуни;
- о. Милянч Семен — відзнаки, пропамятна книжка;
- о. Олексів Михайло — відзнаки, опікуни;
- о. Ортинський Іван — відзнаки;
- о. Павляк Александер — відзнаки, привіт, оголошення, опікуни, пропамятна книжка;
- о. Паздрій Михайло — відзнаки;
- о. Пик Александер — відзнаки;
- о. Побуцький Стефан — відзнаки, опікуни, пропамятна книжка;
- о. Понятишин Петро — відзнаки, оголошення опікуни, пропамятна книжка;
- о. Пристай Александер — відзнаки;
- о. Продан Михайло — відзнаки;
- о. Процько Павло — привіти, оголошення, опікуни, пропамятна книжка;
- о. Ротко Александер — відзнаки;
- о. Сембратович Лев — відзнаки;
- о. Сіменович Микола — відзнаки, пропамятна книжка;
- о. Скроцький Ярослав — відзнаки;
- о. Стернюк Мирон — відзнаки;

- о. Станкалінець Маріян — відзнаки;
- о. Тарнавський Филімон — відзнаки;
- о. Тесдорович Елифаній — відзнаки, пропам'ятна книжка;
- о. Тиханський Стефан — відзнаки;
- о. Тремба Василь — відзнаки, пропам'ятна книжка;
- о. Турула Василь — відзнаки;
- о. Уляницький Володимир — відзнаки;
- о. Федаш Василь — відзнаки, оголошення;
- о. Хлистун Андрій — відзнаки, привіти;
- о. Чапельський Лев — відзнаки, опікуни;
- о. Чаплинський Йосиф — відзнаки, привіти, оголошення, опікуни, пропам'ятна книжка;
- о. Черепаняк Атаназій — відзнаки, пропам'ятна книжка;
- о. Шуховський Іван — відзнаки, оголошення, привіти, опікуни, пропам'ятна книжка;

### СВІТСЬКІ:

- добр. Михайло Канюк з Міннеаполіс, Мінн. — відзнаки;
- добр. Теодозій Каськів з Ньюарк, Н. Дж., — відзнаки, привіти, оголошення, пропам'ятна книжка;
- добр. Роман Фундига, Форд Ситі, Па. — відзнаки, пропам'ятна книжка;
- добр. Александер Дубляниця, Нью Кензінгтон, Па. — відзнаки;
- добр. Теодор Ковальчук, Сиракюз, Н. Й. — відзнаки;
- Бр. і Сестр. Серця Ісуса, Філадельфія, Па. — пропам'ятна книжка;
- Комітет церковний, Ст. Клейр, Па. — відзнаки;
- добр. Атанас Беднарчик — пропам'ятна книжка;
- добр. Антін Когут, Клівленд, О. — пропам'ятна книжка;
- Укр. Поступовий Клюб 70 від. У. Н. С. Джерзи Ситі — відзнаки;
- добр. Андрей Гела, Джерзи Ситі — відзнаки;
- добр. Марко Юрків, Джерзи Ситі — відзнаки;
- добр. Григорій Марушак, Джерзи Ситі — відзнаки;
- добр. Іван Пельо, Джерзи Ситі — відзнаки;
- добр. Кирило Піддубчишин, Джерзи Ситі — відзнаки;
- добр. Василь Гіль, Джерзи Ситі — відзнаки;
- добр. Михайло Баран, Джерзи Ситі — відзнаки;
- Міссис Володимир Вагнер, Джерзи Ситі — відзнаки;
- Міссис І. Грабар, Джерзи Ситі — відзнаки;
- Міссис Марія Баран, Джерзи Ситі — відзнаки;
- Місс Анна Петрик, Манчестер, Н. Г. — відзнаки;
- добр. Даниїл Мізік, Оліфант, Па. — відзнаки;
- добр. Степан Гиса, Нью Йорк — відзнаки, оголошення.



**Впр. о. Павло Процько**

## **Виховання Молодіжи**

Бісмарк, німецький побідник над Францією в р. 1871, коли вїхав до Парижа і заключив побідний мир, віддав найбільшу похвалу німецькому учительству говорячи, що то вони виграли війну, а виграли тим, що научили німецьку молодь морального патріотизму. Великий побідник і державний муж приписує перемогу над ворогами вітчизни не своїм здібностям військовим і державницьким але доброму вихованню німецької молодіжи. Він розумів вагу виховання. Він знав, що вихованне молоді найтісніше звязане з будуччиною народа. Для того вихованне молодого покоління се журба дбайливого правительства, се журба дозрілої суспільности, се журба думаючих одиниць. Вихованне молоді є головною причиною розвою або упадку держав і народів. Оно може здержати або приготувити руїну грядучих поколінь. Штуками красними і фільзофією займаються

одиниці але вихованне молоді повинно займати всі уми, від найвисше поставлених осіб до звичайного робітника, від найбогатшого дуки до найбіднішого прошака, бо тут розходиться о добро одиниці, о добро родини, о добро загалу. Кождий обовязаний причинитися до тої справи, чи словом, чи приміром, чи жертвою і тим робом запевнити будучність і щасте свого народу.

Будучність народу залежить від доброго виховання молодіжи. Не слід сподіватися добрих жнив, коли засів злий. Добрим горожанам майбутности треба за молоду дати добре вихованне. Ся гадка оперта на довголітнім народнім досвіді, висказаним в пословиці: “Чого Івась не навчився, то Іван не зможе”. Молодіж незвичайно чуйна на різні вражіння, котрі опісля в життю сильно впливають на людину або добре або зле. І Дух Святий каже: “Настав на добру путь малого а й старий він не зверне з неї” (Прип. XXII, 6.). А якеж вихованне добре? Без сумніву то, що видасть чемних, слухняних, чесних, працьовитих, відданих обовязкам свого звання, вірних свому Богови одиниць, словом то вихованне, котре видасть добрих людей.

Події, які потрясли основами теперішного світового ладу повинні переконати нас, що вихованне, щоби було добре мусить бути релігійне і моральне. Наука без релігії се не смолоскип просвіти і поступу але грань святотацької пожежи, перша іскра ще більших будучих румовищ. Борба між добром а злом, борба між добрими нахилами і злими, яка зачинається в наймолодшій віці людини а кінчиться смертю вимагає пильної уваги при вихованню дітей. Релігійне вихованне скріпляє перші, а ослаблює другі нахили, та запевняє побіду чеснотам против злих наклонів. Релігія зворушує серце чоловіка до доброго проникає його ум гадкою про Бога, приборкує лихі пристрасти і робить чоловіка спосібним до зусиль і жертв, яких вимагає добре і чесне життя. Провидінне Боже віддало молодіж в депозит суспільности і зажадає рахунку від родичів, опікунів і від народу. Письмо святе каже: “Суть же тобі чада научи я і приклони от юности вию їх”. (Прем. VII, 25) а дальше каже мудрець Божий: “Конь не укротен свиріп бивает і син самовольний продерз будет”. (Прем. XXX, 8.). Так, як кінь дикий, неоузданий не принесе пожитку, так син невихований після Божого закона, самовільний, буде лишень журбою і смутком родичів своїх і тягарем або шкідником суспільности.

Вихованне релігійне се вихованне національне, про котре так багато говориться в теперішних часах, се вихованне прав-

диво патріотичне. Хто любить Бога буде любити свій нарід, буде любити свою вітчину. Молодець не знайде нігде тільки захооти, тільки примірів правдивої, та героїчної любови свого народа і своєї вітчини, як в Письмі Святім. Ніколи не буде щирим патріотом той, хто звихнув власну совість, хто спроневірився свому Богови. Якжеж може любити свій рідний край той, котрий легковажить своєю дорогоцінною безсмертною душею. Як наша молодіж полюбить свою релігію і буде її практикувати то релігія ушляхотнить серця їх і відродить нарід. Релігія оживляє а атеїзм убиває. Поза Богом нема нічого. Нехай Христос буде Царем в родині в суспільности і в навчанню, як є у всесвіті.

Вихованне має бути під доглядом Церкви. Се не значить, що має бути виключно в руках духовних осіб, але що учителями повинні бути мужі віри. Дитині не вистарчає загальне поняття релігії але потреба конечно виробити в ученика смак до річій духовних, любов до релігії, та навчити примінення правд вічних до щоденного життя. Чиж може впоїти в серце дитини віру той, хто її сам не має? Як буде переконувати учеників про правдивість Христової віри той, хто ставить Християнство на рівні з поганською мітольоґією. З переконаннем говоримо лишень про се, в що самі віримо. З любовію про се, що любимо, з запалом про се, що уважаємо за добре. Щож скаже в користь релігії безбожник? Та хотяйби і сказав щось, для людського згляду, його слова будуть зимні і без життя. Огонь огнем розпалюється а любов любовію. Іскорку любови Бога в серци дитини не роздує в сильний огонь учитель, як в його власнім серци та іскра покрита попелом або зовсім вигасла. “Како можете добро глаголати зли суще, от избитка бо серца уста глаголют” (Мат. 12, 34.) каже Письмо Святе. Невіруючий учитель се хижий вовк в овечій шкірі, се Юда учительського званя. Учитель богобоязливий це пастир добрий, це апостол правди. Коли говорить про природу він не помине і її Творця. Він навчить дитий про Всемогучого, котрий сотворив небо і землю, котрий піском огородив море, котрий казав світити сонцю і звіздам. В історії він вказує на палець Божий у розвою і упадку народів. Викладаючи про суспільний лад він кладе вагу не на тисячі людських законів але на десять заповідий Божих. Научаючи про чоловіка він бачить в нім не тільки розвинене тіло але безсмертну душу, сотворену на образ і подобу Божу. Займаючись сотворіннем він вказує на Сотворителя.

Школою заснованою і веденою після висше наведених засад є "Український Католицький Семинар" в Стемфорді. Цю висшу школу і виховну інституцію завдячує український нарід в Америці свому Владиці Йх Ексцеленції Високопреосвященому Константинови Богачевському, котрий набув єї для української молоді і випосажив належно. День посвячення школи був доказом зрозуміння сего важного діла серед всіх кругів української суспільности. Українська еміграція зі всіх сторін Америки своєю численною присутністю засвідчила, що дбає про добре вихованне своєї молоді і цінить дар свого Архипастира. Українська Висша Школа і Виховна Інституція отворена для молодців українського загалу. Тут по словам нашого поета они і чужого навчаються і свого не цураються. Тут учаться любити Бога понад все, а нарід свій, ближного свого із любови до Бога, як себе самого.

Високопреосвященний Основник дав школі фахових, здібних професорів. Се Українці, роджені в Америці з покінченими фаховими студіями і з учительською практикою. Всч. о. Василь Федаш, доктор філософії, студія теологічні покінчив в Римі. Всп. п. Александер Тиханський скінчив Пенсилвенія Стейт Коледж в Філадельфії і був професором і навіть управителем в американських гайскул. Впв. п. Михайло Нагірний покінчив коледж св. Томи в Скрентоні і був також вже професором в американським гайскул.

Крім предметів приписаних американськими шкільними властями учні побирають науку української мови, літератури, рідної історії, свого обряду і співу. До навчання української мови упрощено фахового, краєвого, гімназійного професора, бувшого члена Українського Уряду Впв. п. Андрея Микитяка. Всі учителі працюють щиро і з одушевленнем і є повна надія, що добрі висліди науки і признання суспільности будуть нагородою їх ідейної праці.





## Учителі й Учні

### о. Йосиф Чаплинський

душпастир з Елизабет, Н. Дж., духовник школи, відбуває місячні духовні конференції і є надзвичайним сповідником учнів.

Роджений 10 січня, 1868 р. в Сидорові, повіту Гусятин, Галичина, до гімназії ходив в Бучачі і Стрию, богословські науки побирав в оо. Василіян, висвячений єпископом перемиським Преосв. Юліаном Пелешом 31 березня, 1895, був заступником магістра в нові-



ціяті чина оо. Василіян, опісля ігуменом монастиря і секретарем провінції. До Америки приїхав в 1903 р. був душпастирем в Ст. Луїс, Нью Йорку, Вотервліет, Перт Амбой, Ньюарку, від 1916 р. був візитатором монастирів СС. Василіянок і Сиротинця в Америці. Займався місійними науками і реколекціями, став духовним управителем Провидіння в 1929 році.



### о. Павло Процько

ректор Української Католицької Вищої Школи і Семинаря.

Роджений 10 липня 1889 р., матуру гімназійну зложив 1909 р., відбув три літа теологічних наук в університеті у Львові, четвертий рік в Перемишлі, висвячений перемиським єпископом Преосв. Константином Чеховичем в 1914 р., адміністрував або управляв парохіями: Морохів, п. Сянік, Горожанна Мала, п. Рудки, Верєбіж, п. Львів, Ло-



бізва, п. Лісько, Мацошин, п. Жовква, а вкінці був катедральним сотрудником в Перемишлі і звідтам поїхав до Америки в році 1922. Тут душпастирював в Алтуні, Па., Нью Кенсінгтон, Па., а після приїзду Ексцеленції Кир Константина до Америки в 1924 році був покликаний до Філадельфії на капеляна. Став парохом катедральним в 1925 р., ректором Малого Семинара, założеного Владикою в 1926 р., а по закупні маєтку на школу в Стемфорді перенесений туди на ректора школи.

Через увесь час побуту в Філадельфії о. Процько був приватним секретарем Ексцеленції Владики, а від 1926 року епархіальним консультором. Від 1932 р. є офіціялом Маєткової Дієцезальної Ради.



### **Михайло Нагірний**

учитель школи.

Michael J. Nahirney was born in Jessup, Penn., on January 21, 1910, the son of Mr. and Mrs. Nicholas Nahirny. He was educated in the public schools of Jessup, and in St. Patrick's parochial school in Olyphant, Pa. He graduated from the Jessup High School in 1927, and the same year he entered St. Thomas College in Scranton, Pa.

After five years of college work, during which time he had completed undergraduate and graduate training, he graduated from St. Thomas College, in 1932, receiving the degree of Bachelor of Arts. His teaching experience consists of one semester's work under the guidance of the Christian Brothers, in the high school department of St. Thomas College; and during the 1932-1933 term as registered instructor in the High School of Jessup, Pa.

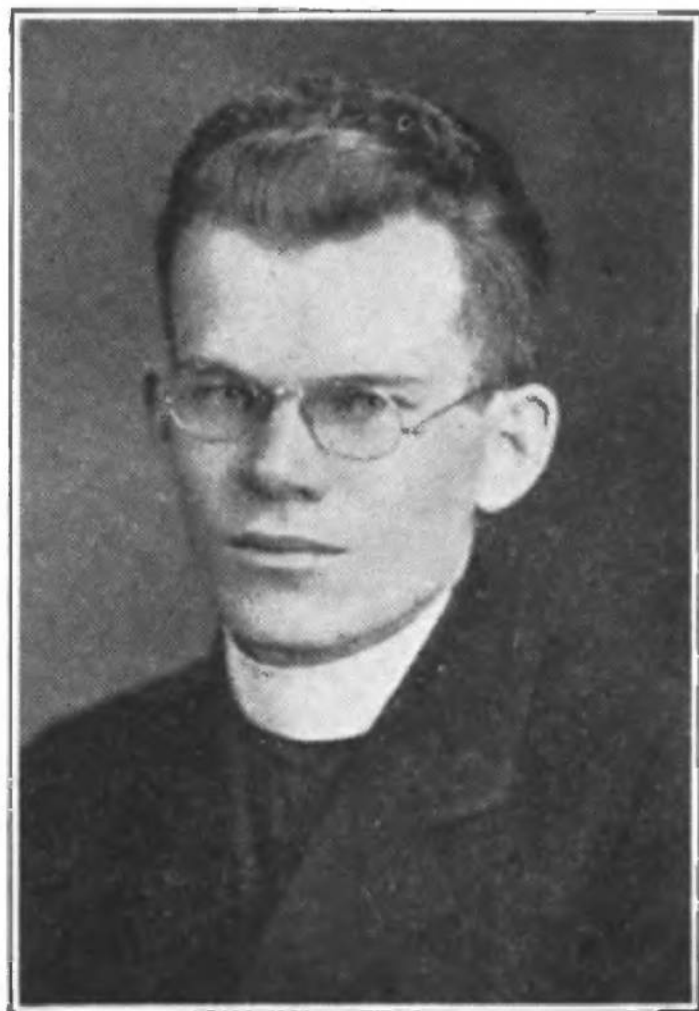
Mr. Nahirny is a member of the St. Cyril and Methodius, Ukrainian Greek Catholic Parish of Olyphant, Penna.

### **Олекса Тиханський**

учитель школи.

Alex Chehansky, was born December 4th, 1907, at Peckville, Penna. Elementary and High School education received at the Blakely High School at Peckville. Attended Pennsylvania State College. Received degree of Bachelor of Arts. After graduation was Principal of Walker Township High School near Bellefonte for two years. The following year Assistant Professor of Mathematics at Cornell University. At the same time did post-graduate work at the above School. Also completed a year of advanced study at Temple University at Philadelphia.

Religious affiliation — Church of St. Cyril and Methodius, Ukrainian Greek Catholic Parish of Olyphant, Pa.



### **о. Василь Федаш**

учитель школи.

о. Василь Федаш, син Григорія й Агафії Федаш, родився в Пеквіл, Па., 30 червня, 1908 р. Ходив до американських публичних шкіл і до парохіяльної школи при церкві св. Кирила й Methodія в Олифант, Па. 1926 року виїхав на богословські студія до Риму, де й покінчив 1932 р. Степень Ph. D. одержав від Пропаганди, а S. T. L. від Анджелікум. Рукоположений у священника італо-грецьким єпископом Преосв. Меле, 18-го жовтня, 1931 р. Остає парохом при церкві св. Володимира Великого від 1-го жовтня 1932 р. Учить релігії, латини і історії.

### Андрій Микитяк



ходив до початкових шкіл в Самборі, відтак скінчив академічну гімназію у Львові в 1901 р. Після військової служби записався на університет, спершу у Львові, опісля у Відні, де покінчив студії. Від 1906 до мая 1919 служив як професор в державній гімназії в Стрию. Того самого року вступив до Міністерства Закордонних Справ на Великій Україні після евакуації Галичини. Зимою 1919 р. був іменований секретарем Директорії з осідком у Відні (від 1920 до весни 1921 р.). Був членом

іспитової комісії для гімназійних курсів у Відні. Від 1924 р. перебуває у Нью Йорку, де віддається педагогічній і літературній праці. Від 1 листопада 1933 р. учителює в Українській Вищій Школі в Стемфорді.



## *Young Ukraine in America*

**The Holy Church is calling you.**

**The Nation needs you.**

**The Ukrainian Catholic High School in America is open to you.**

Take into consideration your usefulness to the Ukrainian  
Community in America

All information in Reference to Enrollment in the Ukrainian  
Catholic High School, located in Stamford, Conn.,

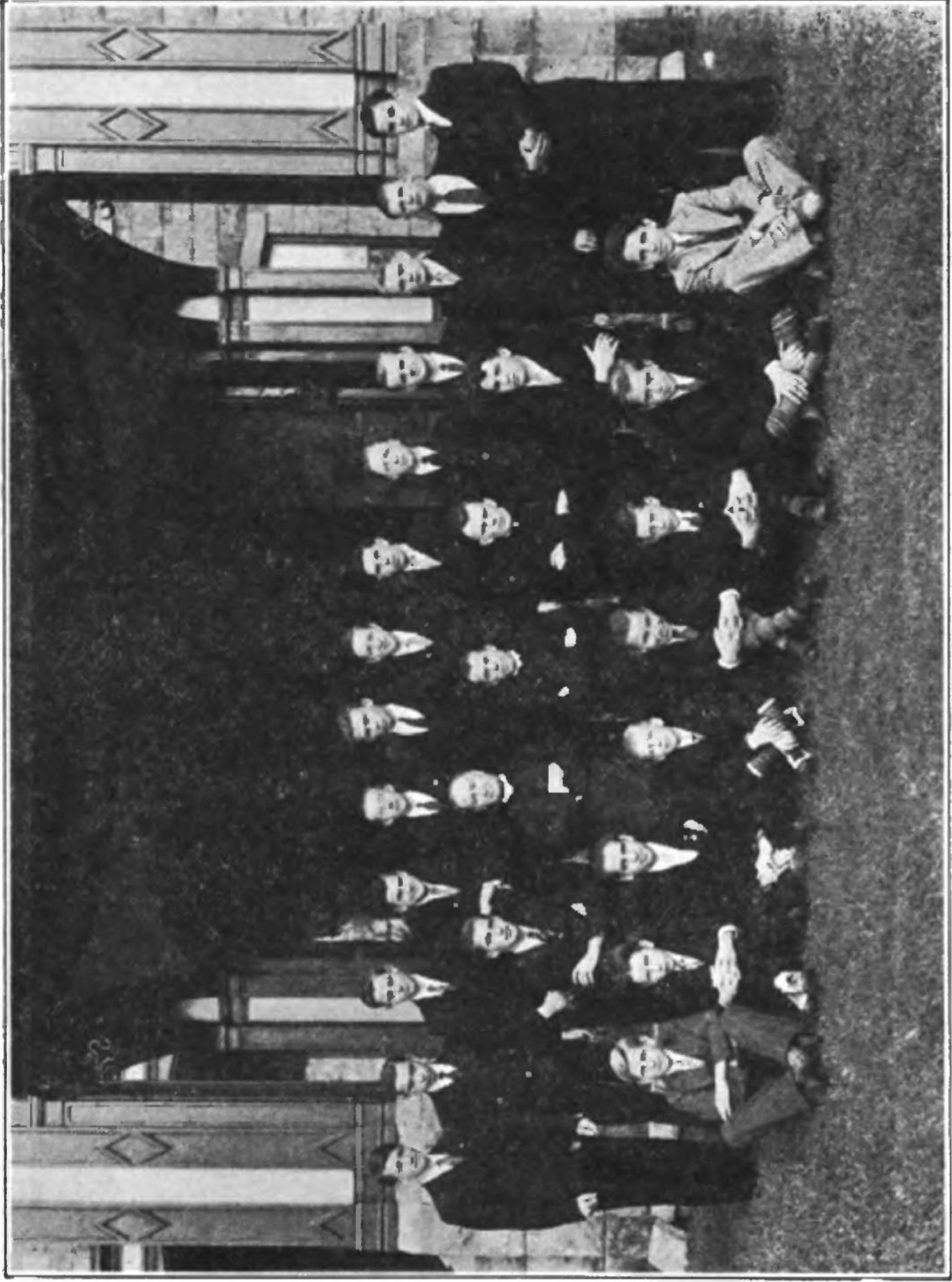
is Obtainable at:

**THE BISHOP'S CHANCERY**

815 North Franklin Street

Philadelphia, Pa.





Ученики з професорами Української Вищої Школи в Стемфорді, Конн.

## ДО ВСЬОГО ВІРУЮЧОГО І ПАТРІОТИЧНОГО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

Школа є установою, що доповнює науку Церкви. Без школи не може істнувати ніяка суспільність.

Тому там, де громадянство зорганізоване в держави, мунісипали чи якісь інші примусові організації, уряд цих держав та мунісипалів дає на втримання школи.

Наш український нарід не має своєї державної організації. Тому на школу повинно складати усе українське громадянство.

Іншими словами: Українська школа це національна konieczність.

Українська Католицька Вища Школа в Америці получена з інтернатом і там учні українського роду мають науку й утримання. Деякі з тих учнів цілком бідні, деякі платять лише частину оплати. Крім того оплата шкільна загалом така мала, що з неї не мож як слід утримати школи й інтернату — семинаря. Тому усе свідоме українське громадянство має обовязок від себе причинитися до утримання першої української вищої школи в Америці.

Горячих слів багато вже виписано в таких справах. Тому тут не можна нічого нового додати. Вистарчить, коли кождий український щирый Громадянин та Громадянка пригадають собі на ті високі заклики і переведуть їх самі в діло.

Кождий долар, виданий на українську школу виплатиться нашому народові сторицею.

Пожертви на школу висилати на таку адресу:

**BISHOP'S CHANCERY**

**815 North Franklin Street**

**Philadelphia, Pennsylvania.**



## УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ В АМЕРИЦІ

Відкриття української вищої школи в Стамфорді, Конн., спричинило помітний духовий підйом в американських Українців. Зродилися надії, що отся стамфордська школа виросте на справдішній культурний осередок американської України — осередок котрого потреба так дуже давалася нам відчувати. Зродилися надії, що з отсеї вищої школи у Стамфорді розвинеться українська колеґія (каледж) що при ній повстане поважна українська бібліотека та заснується американсько-український музей. Одним словом — що там, при отсій вищій школі, під покровом нашого Владика, здвигнеться український культурний центр, американсько-українська научна інституція, яка з часом можна би стати поруч подібних українських інституцій на еміґрації (як Укр. Наук. Інститут у Берліні, Укр. Університет у Празі, Укр. Госп. Академія у Подебрадах) та яка достойно репрезентувала би українську культуру в Америці.

Як одну із складових частин такого культурного осередка згадали ми повище Американсько-Український Музей. Справді — тяжко уявити собі сяк-так культурний народ без музею. Музей представляє собою неначе сконденцовану картину того, що даний народ сотворив на полі культури та цивілізації. Навіть такий народець, як Лужицькі Сербі (Лужичане або Сороби), що кругом облиті німецьким морем, мають у своїм головнім місті, Будишані, гарний народний музей, що дає образ їх минулої і сучасної культури. Се їх гордощі і їх одушевлення. Там тисячі їх дітвори та молодіжи пють з жерела національної свідомости та вчаться любити і шанувати своє рідне, свою бувальщину, свій звичай, свою рідну культуру.

В нас, Українців, є чимало гарних музеїв. У Львові Національний Музей, оснований Митрополитом Андреем гр. Шелтицьким, Музей Наук. Т-а ім. Шевченка та Ставропігійський Музей, в Київі б. городський а тепер Український Музей, в Чернигові Укр. Музей ім. Тарновських, в Катеринославі Запорожський Музей, в Одесі Укр. Музей і Музей грецько-римської старини (розвал Олбії та других грецько-римських колоній), є музеї в Харкові, Полтаві і Катеринодарі на Кубані та є музей і архив укр. боротьби за волю у Празі і музей ім. Петлюри у Парижі — не числячи поменьших провінціональних музеїв ту і там

по Україні. Лиш три четверті міліона американських Українців (а з закарпатськими Руснаками в Америці та з канадійськими Українцями — вище півтора міліона америк. Українців) не мають свого музею, хоч уже більше як півстоліття минає, як перші укр. громадяни повстали на сій лівкули.

Дехто може завважить, що американські Українці не витворили нічого так замітного, що заслуговало би на переховання у музеї для будучих поколінь. Погляд такий одначе був би цілком помилковим. Ми, американські Українці, є цілком замітною етично-культурною групою серед американської суспільности, не лише тому, що сяк-так заховали свою мову, віру і звичаї але також тим, що ми витворили тут, на американській землі, власне, своєрідне життя. Свої церкви, школи, організації, пресу, театр, видавництва, книгарні, свої інституції, народні осередки, клуби, навіть декуди — як в Норт Дакоті і в зах. Канаді — свої укр. сільські громади. Деякі з них так і зветься: Україна, Київ, Полтава, Горлиці тощо. Ми маємо свої об'єднуючі установи, як епархії, "Провидіння", "Союзи", часописи, конвенції, зїзди, що лучать нас в одно народне тіло. Маємо свої будови, як церкви, монастирі, школи, нар. дома і т. п. Ми пережили за півстоліття різні змагання, труди та акції, різні рухи, успіхи, роздори, розчаровання і тріумфи, як у кожного народа буває. Одним словом — ми тут в Америці щось уже пережили, щось сотворили і щось оставляємо по собі нашим дітям, якусь історію, якісь установи, якісь трівкі форми громадського життя, якусь традицію. Ми маємо вже що згромадити і показати своїм і чужим у музею.

Ціллю американсько-українського музею буде представити у збірках, картограмах, мапах та експонатах всю американську Україну з її матеріяльними, культурними та громадськими здобутками за 50 літ її істнування. Зокрема завданням його буде зясувати, як наша, старокраєва прадідна культура, виявилась тут, в Америці, в стилі церков, домів, домашнім життю і уладженню, фармованню, бизнесах, шкільництві, пресі, виданнях і т. п., а як знов з другого боку проявляєсь українство в організаціях, виступах та життю ту родженого, американського нашого покоління. До такого музею надається отже все, що ілюструє, як розвивалось наше життя в Америці і як воно тепер виглядає.

Отже в такому музею повинні найтися фотографії і образки (або: мініятури) церков, монастирів, нар. домів, шкіл, хорів, товариств, брацтв, січий, свят, більших фестинів, конвенцій та

бізнесів, портрети визначних діячів, рекорди чи грамоти перших церковних громад чи найстарших товариств, копії всіх укр. газет, які тут виходили чи виходять, копії всіх видавництв літературних, музичних та утилітарних, як тут чи в Канаді появились, замітні (з огляду на зміст, нагоду чи виконання) плакати чи афіші, однострої, прапори чи ленти організацій, шкільні підручники, копії америк. преси що дотикають українських справ, видання в амер. мові про українство, в Америці, Українцями продуковані церковні ризи, книги, вишивки, гердани, знімки мальовин та іконостасів з укр. церков, статистичні та хронологічні картограми церковних та світських організацій, поглядові мапи укр. осель в Злуч. Державах і Канаді, і т. д. і т. д. Вже те вистарчає, щоби воно дало собою поважний музей. А позатим ще є зразки життя Українців на фармах, знімки їх осель і праці, зразки їх продуктів і т. д.

Очевидно — не збереться все відразу та без труду і коштів. Але коли раз зроблений буде початок коли люде будуть знати, що є одно місце, призначене на переховок отсіх свідоцтв нашого життя, що є хтось, хто сего доглядає і сим поряджує — тоді попливуть всякі памятки, грамоти, експонати тощо в дарі (чи в переховання) для сего музею і музей до року-двох заповниться та буде доконаним фактом. Які великі користи він принесе для виховання нашого доростаючого покоління та як він може для зображення історії нашого життя в Америці — злишно казати. Се ясне.

Місце на такий музей уже є. Се просторий будинок укр. вищої школи у Стамфорді, Конн. Там є також відповідні інтелектуальні сили, щоби сей музей на початок уладити. З його розвитком — очевидно — треба буде для него окремого надзирателя або й двох. Предметів до музею доставить наш загал, наші громади та установи. Остає ще квестія фондів. А се в руках Божих, нашого Владики і нашого загалу, що певно полпре отсю культурну, гарну ціль на кожний зазив Преосвященного Кир Константина.

А.





## **ДО СВІДОМИХ ГРОМАДЯН-УКРАЇНЦІВ**

**що розуміють вагу створення осередка української науки  
в Америці,**

**декілька завваг:**

Кожний з нас має почуватися до обов'язку самочинно, без чужої спонуки, робити те, що повинно кимсь бути зроблене.

**Таким ділом є заснування Українського Архіву й Української Бібліотеки при Українській Католицькій Вищій Школі в Стемфорді.**

Хто має які пам'ятники, що відносяться до минулого життя, праці й творчості української еміграції в Америці;

Хто має які початкові видання українських часописів, перші видання українських книжок чи брошур в Америці, давні оповістки, летучки, відозви, записки, книги протоколів різних організацій чи товариств, особисті записки, листи в справі громадянській, церковній, організаційній, в справі зносин зі старим краєм — і т. д. і т. п. — все є цінний матеріал для Українського Архіву.

Хто може такі і тим подібні матеріали відступити цьому Архівові, щоби все те зберегти для будучих поколінь українського громадянства в Америці, нехай присилає, або других спонукує до присилки на адресу Вищої Школи в Стемфорді.

Для бібліотеки потрібні в першу чергу книжки, видані в Америці, отже в Злучених Державах і в Канаді; головно ті, що відносяться до української справи, без огляду на це, в якій мові писані: в українській, англійській, російській, німецькій чи якій іншій.

Крім того потрібні загалом українські книжки для вжитку учнів, що повинні інтересуватися життям і творчістю українського народу, отже для щоденного практичного вжитку в підручній бібліотеці школи.

Управа Бібліотеки прийме також з подякою всяку іншу книжку, яку хтонебудь з громадян пришле в дарі для використання чи то учнями чи мужами науки.

Важними для пізнання історії українського руху в Америці є різні фотографічні знімки, як: церков, галь, народніх домів, парохіяльних домів, евентуально монастирів, українських парків (городів, садів), шкіл і інших українських будівель. Але це

тоді має вартість, як є додані пояснення, бо сама фотографія всього не скаже.

В архіві повинні бути твори українських мистців, або їх фотографії, вишивки, килими, обруси, плахти, різьби і т. п.

Дуже цінним музейним матеріалом є рукописі, записки імігрантів, та інші подібні матеріали.

Коли хто має описи подорожі до Америки або інші подібні писані документи; описи церков, парохій чи інших будівель, які вже збурено; спомини з початків організацій чи з закладання товариств, або історії таких подій — все те повинно знайти належне місце в архіві, щоби приготувати матеріали до писання історії української еміграції.

Всякі такі дари проситься посилати на адресу:

**UKRAINIAN CATHOLIC SEMINARY**  
**Glenbrook Road, Stamford, Connecticut.**



## **ЯК ОСНОСУВАТИ СТИПЕНДІЇ НА УДЕРЖУВАННЯ УЧНІВ В ШКОЛІ В СТЕМФОРДІ**

**(Жертволюбивість Апостольства Молитви у Філадельфії)**

Сестрицтво Серця Ісусового Апостольства Молитви — при українській католицькій катедрі Непорочного Зачаття в Філадельфії засноване року 1914, заходами блаженної пам'яті Кир Сотера Ортинського, першого Владика Українців в Америці. З приїздом другого Владика, Кир Константина Богачевського, Сестрицтво зросло числом. Канцелер Впр. о. А. Пик, катедральний парох трудиться щиро і організує молодіж і старших. Сестрицтво сповняє совісно і ревно свої обов'язки. Членкині сходяться пильно на місячні збори, провадять примірне життя і дбають за прикрашення катебри. Понад 125 членкинь приступає до святого Причастія що тижня, а других 150 членкинь що місяця.

Сестрицтво започаткувало стипендію на виховання одного убогого хлопця на священика, в листопаді 1931 Сестрицтво зложило на ту ціль \$1,800. Дотепер жертвувало зі своєї каси

яко дар різдвяний на Вищу Школу в Стемфорді \$150. Таксамо дало жертву зі своєї каси \$50 до Пропамятної Книги і дало жертву на Сиротинець у Філадельфії в сумі \$50. Також жертвувало на сиротинець в старім краю у Львові, а не забуває за Матірний Дім С. С. Василянок на Факс Чейс.

Сестрицтво Серця Христового справило гармонію в катедрі на хори для хору Сиротинця за \$1,300, а зпоміж поодиноких членкинь, то одна справила два престоли котрі коштували \$1,400, а декотрі справляють обруси на престоли. Сестрицтво справляє фелони до катедрі і відновляло образи в катедрі. Сестрицтво не жалує часу і труду на прикрашення церкви. Одним словом: трудиться щиро разом з Впр. о. Пиком, катедральним парохом.



## ВИКАЗ ЖЕРТВ НАДІСЛАНИХ ДО КАНЦЕЛАРІЇ ЕПІСКОПСЬКОГО ОРДИНАРІАТУ В СЕРПНІ І ВЕРЕСНІ 1933

Парохія Гартфорд, Конн. ....	\$8.62	
Парохія Філадельфія, Па. ....	6.75	\$10.23
Братство св. Арх. Мих. від. 7 Пров. Філадел. ....	25.00	
Парохія Елмайра Гайтс, Н. Й. ....	6.00	
Парохія Вотервліет, Н. Й. ....	3.00	4.10
Парохія Оліфант, Па. ....	300.30	
Йосиф Височанський, Оліфант, Па. ....	5.00	
Іван Мацко, Оліфант, Па. ....	1.00	
Стах Мацко, Оліфант, Па. ....	1.00	
Розалія Мацко, Оліфант, Па. ....	1.00	
Парохія Сейр, Па. ....	8.85	
Марія Сирник, Філадельфія, Па. ....	2.00	
Тов. Молода Україна, Честер, Па. ....	5.00	
Парохія Україна, Н. Д. ....	35.33	
Парохія Горгам, Н. Д. ....	60.00	204.37
Сест. Неп. Зач. Пр. Д. Марії Ривергед, Н. Й. ....	5.00	
Брац. Церковне св. Йоана Крест., Ривергед ....	10.00	
Парохія Ривергед, Н. Й. ....	8.82	
Парохія Нью Йорк, Н. Й. ....	335.00	
Парохія Істон, Па. ....	25.00	
о. В. Мереньків ....	20.00	
Парохія Феніксвил, Па. ....	8.06	
о. І. Жук ....	3.00	
Іванна Жук ....	2.00	
Віктор Жук ....	1.00	
Український Клуб, Мекаду, Пенна. ....	10.00	
Андрій Капітула ....	5.00	
о. І. Забава ....	5.00	
о. А. Пик ....	15.00	
Парохія Міннеаполіс, Мінн. ....	96.13	
Парохія Пр. Діви Марії, Шикаго, Ілл. ....	34.11	
о. С. Милянч ....	5.00	
Парохія св. Івана, Ст. Клейр, Па. ....	10.50	
Парохія Фреквилл, Па. ....	10.45	
Парохія Мідделпорт, ....	6.25	
Парохія Ансонія, Конн. ....	30.00	
Парохія Ембридж, Па. ....	15.32	

Парохія Аліквіппа, Па. ....	2.00
о. К. Дутковський .....	5.00
Парохія Сейр .....	2.95
Комітет Українського Дня в Скрентон, Па. ....	28.89
Тов. Неп. Зач. Пр. Д. Марії, Алтуна, Па. ....	5.00
Парохія Грейт Медовс .....	6.80
Зофія Сальо, Честер, Па. ....	1.00
Максим Петрашек, Ньюарк, Н. Дж. ....	1.00
Сестрицтво Найсол. Серця Христ. Йонкерс, ....	60.00
Парохія Геновр, Па. ....	79.40
Комітет Укр. Дня в Кайзер, Па. ....	251.21
Парохія св. Івана, С. С. Питсбург, Па. ....	31.50
Парохія Кемден, Н. Дж. ....	64.25
Парохі Стемфорд, на Бурсу св. Володимира ....	65.44
о. В. Лотович з Посвячення Школи .....	477.86
П. Подсубінська, Фініксвил, Па. ....	1.00
Йосиф Височанський, Пеквилл, Па. ....	2.00
Бр. св. Николая від. 18 Пров. в Нортгемптон ....	25.00



## ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ КАТОЛИЦЬКУ ВИЩУ ШКОЛУ

Зложені в часі свята в Стемфорді, 4 вересня, 1933

(Імена подані так, як були на ковертках)

Провидіння, Філадельфія .....	\$100.00
о. Лев Сембратович і Парохія св. Івана, Дітройт .....	60.00
Парохія Сош. Св. Духа, Бруклін .....	50.00
Бр. св. Арх. Михаїла, Від. 1, Провидіння .....	25.00
Дмитро Капітула, Мікаду, Па. ....	25.00
Сестрицтво Н. С. І. Бруклін .....	25.00
Укр. Кат. Парохія, Церкви св. Володимира, Елизабет ..	25.00
Бр. св. Димитрія Від. 32 Провидіння, Бруклін .....	25.00
Бр. св. Йосафата Від. 273, У. Н. С. Гудсон, Н. Й. ....	25.00
Бр. св. Апп. Петра і Павла, Від. 3 Пров. Джерзи Ситі ....	25.00
Укр. Кат. Цер. св. Апп. Петра і Павла Джерзи Ситі ....	25.00
Церковна Громада Преч. Діви Марії, Мекаду .....	25.15
о. Михайло Капець .....	17.00
Чорноморська Січ, Джерзи Ситі .....	15.00
Збірка з Чесапик Ситі, Мд. ....	13.18
Українська Громада з Трентон, Н. Дж. ....	12.50

Церков св. Арх. Михаїла, Шенадор .....	12.07
Укр. кат. црква св. Апп. Петра і Павла, Оборн, Н. Й. ..	11.76
Парафія св. Арх. Михаїла, Теривіл, Конн. ....	11.00
Сестрицтво Любов, Від. 37, У. Н. С. Елизабет .....	10.00
Запорожська Січ, Елизабет .....	10.00
о. Антін Лотович .....	10.00
Від. 111 Провидіння, Гартфорд .. ..	10.00
о. Йосиф Чаплинський .....	10.00
Від. 51, Провидіння, Елмайра Гайтс .....	10.00
Від. 55, Провидіння, Шикаго .....	10.00
Від. 106, У. Н. С., Шикаго .....	10.00
Бр. Пресв. Тройці, Від. 203 У. Н. С. з Бруклин .....	10.00
Іван і Анастазія Березний .....	10.00
Андрей Никун, Грейт Медовс, Н. Дж. ....	10.00
Бр. св. Івана Хрестителя, Від. 270, Джерзи Ситі .....	10.00
Збірка з Вілмінгтон, Дел. ....	10.00
о. Стефан Побуцький .....	10.00
Бр. Л. М. Від. 72, Провидіння .....	10.00
Николай Штогрин .....	10.00
Укр. Кат. Парохія з Бейон, Н. Дж. ....	8.00
Дрібні жертви з Майнерсвіл .....	7.42
Каплиця св. О. Николая, Бруклин .....	7.35
Збірка з Гейзелтон .....	6.85
Укр. гр. кат. Парохія св. Івана Хрестителя, Гластонбері ..	6.00

**По \$5.00**

о. Р. Волинець	Сестрицтво Непорочного За-
Дмитро Грабовський	чаття з Честер
Іван Стефаник	о. Іван Ортинський
Апостольство Молитви	Січ, 15 Сотня II окр. Шикаго
Елизабет	Тов. Тараса Шевченка від 42 У.
Н. Н.	Н. С. в Пассейк, Н. Дж.
Іванна Лотович	Від. 137, Провидіння, Чисголм,
о. Стефан Маланяк	Міннесота
Петро Матвійцьо, Мекаду	Бр. Благовіщення, від. 125 з
Павло Ілінський	Реймі, Па.
Василь Волянський	о. Михайло Олексів
о. Павло Процько	Григорій Джобко
Союз Українок, Ансонія, Конн.	Григорій Зубар
Софія Лотович	о. Стефан Тиханський
Укр. Жіноча Організація	о. Іван Захарко
з Елизабет	Андрій Коза
Йосиф Іванків	о. Лев Чапельський
Церков св. Духа з Честер	о. Володимир Лотович
Теодор Карплюк	Василь Гела
	Данило Яворський
	Василь Дзвінковський

**По \$4.00**

Дрібні жертви з Редінг

**По \$3.00**

о. Д. Добротвор  
Катарина Савка

**По \$2.00**

Іван Пельо  
Василь Гіль  
Стефан Ціміхунд  
Семен Пелюх  
Теодор Михалюк  
Іван Бутко  
Пелягія Щербак  
о. Ф. Тарнавський  
Михайло Коршняк  
Іван Фецько  
Марія Мишновська  
Василь Васильчук  
Марія Надорожна  
Михайло Корзитяка  
Андрій Нечесний  
Іван Працик  
Антін Пашук, з Філадельфії  
Юлія Ярема  
Пилип Либа  
Мрс. Ангела Стецик  
Алек. Дренцка  
Мрс. Анна Хома  
Сенна Кроляк  
Мрс. Швед  
Текля Штенда

**По \$1.00**

Нагірний Михайло  
Варениця Іван  
Шпак Марія  
Кучма Анна  
Даців Катерина  
Солецький Василь  
Гриньків Онуфрій  
Сеган Іван  
Данилович Ірина  
Фурка Михайло  
Мрс. Чеканська  
Гулик Михайло  
Стець Ева  
Н. Н.

Середенський Стефан  
Середенська Марія  
Чеканський Іван  
Калужняк Фелікс  
Баганська Марія  
Ковальчик Теодор  
Бернарчик Атанас  
Пелявський Іван  
Мрс. Дудич  
Мандра Іван  
Середа Джеймс  
Калітин Григорій  
Балік Анна  
Спольовська Юстина  
Мрс. Козицка  
Конопельська Теодозія  
Вельгош Никола  
Луньо Петро  
Грабовський Іван  
Гулчана Олена  
Муринка Антоніна  
Давидович Іван  
Галах Анна  
Гіль Текля  
Пик Андрій  
Мр. Коцюбинський  
Мр. Якимець  
Мр. Хрещак  
Мр. Грободзян  
Мр. Боднар  
Мр. Терещук  
Мр. Басістий  
Мр. Маланчук  
Мр. Бойко  
Мр. Бабяк  
Дзямба Йосиф  
Стецик Василь  
Шветило Василь  
Безкоровайна Анастазія  
Безкоровайний Йосиф  
Юрич Іван  
Газдунь Іван  
о. Володимир Довгович  
Коталацка Текля  
Дубовецька Юлія  
Мрс. Типяк  
Загородний Стефан  
Намісник Анна  
Кривий А. Я.  
Мр. Обрещак  
Мр. Чаркас

Дудин М.  
Мр. Стадник  
Мр. Карпляк  
Петришевич К. О.  
Мр. Івашків  
Гулик Анна  
Синьків Натала  
Н. Н.  
Гавриляк Іван  
Труш Іван  
Чура Юрій  
Сорока Маланка  
Федик Юстин  
Матвій Михайло  
Надорожна Марія  
Мр. Чарненко  
Кушнір Іван  
Кушнір Євдоким  
Коган Текля  
Дуда Петро  
Лобур Петро  
Льоп Теодор  
Майкович Мілдред  
Галась Василь  
Пишняк Петро  
Вельгас Марія  
Саварин Антін  
Слайнський Василь  
Гайдучка Михайло  
Рочній Андрій  
Томашевський Александер  
Крайник Іван  
Юркевич Михайло  
Секелик Семен  
Онушко Антін  
Лазорищак Г.  
Коляр Дмитро  
Стеців Теодор  
Пивцьо Михайло  
Аркатін Гриць  
Найрішна Анна  
Шимчак Ігнатій  
Др. С. Демидчук  
Валович Єва  
Мрочинська С.  
Всякий Марія  
Пийко Михайло  
Волинський Н.  
Глива Текля  
Забавська Анна  
Андрейчин Андрій

Левчик Василь  
Фецко Семен  
Маланяк Василь  
Дучинська Марія  
Роль Василь  
Новак Юрій  
Дурняк Марія  
Лиховід Михайло  
Гела Варвара  
Лайкош Григорій  
Куликовець Анна  
Козак Розалія  
Домін Ксеня  
Буньо Марія  
Шатинська Юлія  
Карпяк Марта  
Данилович Ірена  
Мрс. Сінковська  
Мрс. Лещук  
Коптало Теодор  
Вагнер Марія  
Сивик Михайло  
Сивик Йоанна  
о. Мирон Залітач  
о. Василь Маньовський  
о. Андрій Рудакевич  
о. Євген Бартіш  
о. Гр. Цмайло Кульчицький  
Піхура Николай  
Ціцюра Анна  
Рабець Іван  
Швець Іван  
Хомяк Стефан  
Шеровський Кароль  
Медвід Василь  
Медвідь Ігнат  
Черепаняк С.  
Дольська Юлія  
Стецишин Павло  
Ярощак Андрій  
Левко Юрій  
Гарасимчук Іван  
Кобуяк Марія  
Шпатура Іван  
Гарасимчук Анна  
Глядій Анастазія  
Староняк Никола  
Староняк Анна  
Корецький Мирон  
Гойта Стефан  
Мазур Марія



Мазур Петро  
Зяя Марія  
Кріль Анна  
Корний Ксеня  
Конта Марія  
Винярська Софія  
Ковальчик Дмитро  
Худзяк Никола  
Кулич Іван  
Гочко Марія  
Худзяк Магда  
Кавулян Анна  
Бойко Николай  
Олесь Стефан  
Намяка Павло  
Шиш Семен  
Місьович Михайло  
Танчак Розалія  
Гоголь Юрій  
Майчик Анна  
Майчик Катерина  
Ланьош Олекса  
Луй Василь  
Вихович Катерина  
Грендус Катерина  
Білик Михайло  
Шоган Пелагія  
Демянович Дмитро  
Бінда Йосиф  
Рудий Стефан  
Гамуляк Катерина  
Якилна Магда  
Шпак Анеля  
Кмита Дмитро  
Федун Марія  
Радзіловський Михайло  
Братко Варвара  
Мр. Левицький  
Бакун Іван  
Оклиш Володимир  
Лотоцька Марія  
Піхонська Катерина  
Подлужевич Текля  
Пак Тетяна  
Потавська Катерина  
Кулик Іван  
Лещук Марія  
Слюсар Дарія  
Хрущ Антін  
Питель Олена  
Мелень Павло

Шиканець Пелагія  
Челяк Ксеня  
Верещук Ілько  
Сутович Михайло  
Фридрих Василь  
Дзінковська Анна  
Заболотна Варвара  
Новак Олена  
Радович Марія  
Кнап Текля  
Кнап Петро  
Криницький Йосиф  
Котелець Стефан  
Кшик Катерина  
Вальчук Павло  
Сорока Ілько  
Заплава Анна  
Балук Йосиф  
Ферко Анна  
Сима Анна  
Лазута Василь  
Кандзьора Анна  
Шера Василь  
Сидорович Марія  
Драбан Євфимія  
Труш Стефан  
Коба Анна  
Табакарнюк Теодор  
Табакарнюк Марія  
Боросевич Іван  
Чемерис Теодор  
Сеник Николай  
Красій Григорий  
Мироз Анастазія  
Соломон Катерина  
Глива Ілько  
Явна Катерина  
Олійник Елисавета  
Бринявський Михайло  
Балук Анна  
Сарабура Анна  
Сороковська Марія  
Маланчин Юрій  
Лузчок Николай  
Марків Анастазія  
Ганчар Онуфер  
Гребецька Марія  
Кінаш Марія  
Юзко Сузанна  
Федуняк Марія  
Либа Дмитро

Цілун Маланія  
Коваль Марія  
Лончак Катерина  
Камарінець Катерина  
Царик Анастазія  
Касецька Марія  
Лесько Йосиф  
Гомяк Марія  
Ціховська Анна  
Атаманюк Юстина  
Уляницька Володимира  
Мрс. Залітач  
Грицай Марта

**По 50 центів**

Тремба Марія  
Пилипчак Єва  
Вовчук Марія  
Похила А.  
Паславська К.  
Сеньків М. К.  
Мрс. Канецька  
Стадник Т.  
Питляр Стефанія  
Коритко Марія

**По 25 центів**

Н. Н.  
Симяк Текля



